

Pärjäävyys kasvaa hyvästä arjesta

Ruskon kunnan laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023–2025

Sisällys

Johdanto	3
Osa I: Hyvinvointikertomus	
1. Kuntien hyvinvoinnin edistämisen tehtävä	4
1.2. Hyvinvointikertomuksen laadinnan periaatteet ja toteutus	4
1.2. Kuntien hyvinvoinnin edistämisen tehtävä ja hyvinvointikertomus	6
1.3. Hyvinvointialueiden ja kuntien rooli hyvinvoinnin edistämisessä	8
2. Ruskon väestön hyvinvointiin vaikuttavat rakenteelliset tekijät	10
2.1. Väestö- ja perherakenne	10
2.2. Elinympäristön rakenne ja turvallisuus	17
3. Ruskon elinvoiman, hyvinvoinnin ja osallisuuden tila	23
3.1. Elinvoima	23
3.2. Hyvinvointi ja osallisuus	29
3.2.1. Hyvinvoinnin tila ikäryhmittäin	
3.2.1. Lapset, nuoret ja perheet	30
3.2.2. Aikuiset	40
3.2.3. Ikäihmiset	42
3.2.2. Osallistamisprosessi ja kuntalaiskyselyjen tulokset	44
Osa II: Hyvinvointisuunnitelma	
4. Hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteiden arviointi	47
4.1. Terveystiedon edistämisen aktiivisuus	47
4.4. Hyvinvoinnin edistämisen kannustimet (HYTE-kerroin)	49
5. Hyvinvoinnin edistämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet	52
5.1. Ruskon kunnan hyvinvoinnin edistämisen painopisteet vuosille	52
5.2. Hyvinvointisuunnitelman toimintaperiaate: hyvä arki synnyttää pärjäävyyttä	53
5.3. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet ikäryhmittäin	55

Liitteet:

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2023–2025

Ruskon hyvinvointisuunnitelmaprosessin kooste

Liikenneturvallisuussuunnitelma

Johdanto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan keskeisimpiä tehtäviä. Kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä laaja-alaisesti ja yksilöllisiin palvelutarpeisiin vastaten sekä järjestää palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Hyvinvointityö on kunnille lakisääteistä ja sen tulee olla toimialarajat ylittävää. Jotta kaikkien vahvuudet ja osaaminen saadaan käyttöön, on tärkeää tunnistaa yhteistyön tarpeet ja yhteistyötahot ja johtaa yhteistä työtä suunnitelmallisesti.

Ruskon laajassa hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinnassa on osallistettu kuntalaisia ja sitä on laadittu yhdessä kunnan monialaisen hyvinvointityöryhmän ja toimialojen yhteistyönä. Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinta on ajoitettu kuluvalle valtuustokaudelle siten, että niissä voidaan ottaa huomioon päivitetty kunnan strategiaohjelmat, ja että ne ovat sovitettavissa yhteen hyvinvointialueen vastaavien suunnitelmien kanssa.

Ruskon vuosien 2023–2025 laajaan hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan on liitetty mukaan (vielä täydennettävä) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, jota ohjaavat Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (2013/1287) ja Lastensuojelulaki (2007/417), sekä se sisältää ehkäisevän päihdetyön suunnitelmaan kuuluvat asiat, joita ohjaa Laki ehkäisevästä päihdetyöstä (2015/523). Lisäksi hyvinvointikertomus ja -suunnitelma pitävät sisällään arjen turvallisuuden edistämisen näkökulman hyödyntäen Sisäministeriön ohjeistusta turvallisuussuunnitelman laadintaan (Sisäministeriö 2019).

Ruskon hyvinvointisuunnitelman pohjalla on hyvinvointikertomuksen esiin nostamista hyvinvointivajeista johdetut tavoitteet. Suunnitelman laatimista ohjaa Ruskon kunnanstrategia, strategiasta johdetut ohjelmat sekä laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (2021/612).

Ruskon hyvinvointisuunnitelman linjaamissa toimenpiteissä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tutkimustietoa, valtakunnallisia ohjelmia ja suosituksia sekä tutkitusti tai kokemukseen perustuen vaikuttavia toimintamalleja.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet ovat linjassa valtakunnallisten suositusten ja ohjelmien kuten Terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisen toimeenpanosuunnitelman (Valtioneuvoston julkaisu 2021:27) ja Lapsistrategian (Valtioneuvoston julkaisu 2021:8) kanssa.

Osa I: Hyvinvointikertomus

1. Kuntien hyvinvoinnin edistämisen tehtävä

1.1 Hyvinvointikertomuksen laadinnan periaatteet ja toteutus

Hyvinvointikertomus on kuvaus hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä Ruskolla valtuustokauden aikana. Se toimii valtuustokauden hyvinvointipolitiikan suunnittelun, arvioinnin ja raportoinnin työvälineenä. Hyvinvointikertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa ja päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua.

Ruskon kunnan laaja hyvinvointikertomus koostuu a) raportointiosasta ja b) suunnitelmaosasta. Raportointiosassa käsitellään hyvinvointia Ruskon kunnassa vuosilta 2017–2023 toisaalta yleisten tilastotietojen valossa, toisaalta perustuen kuntalaisten ja eri toimijoiden osallistamisen kautta tulleeeseen tietoon. Hyvinvoinnin edistämiseksi asetetaan kehityskohteet kertomusosassa todettujen hyvinvointivajeiden perusteella ja valitaan alustavat toimenpiteet niihin vastaamiseksi hyvinvointisuunnitelmassa.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma käsitellään hyvinvointilautakunnassa ja THL:n terveydenedistämisaktiivisuuskriteerien mukaisesti myös kunnanhallituksessa ja valtuustossa.

Monien muiden kuntien tavoin laajan hyvinvointikertomuksen päivittäminen kuluvalle valtuustokaudella päätettiin ajoittaa vuoden 2023 syksyyn, jotta päivittäminen tapahtuisi samaan tahtiin hyvinvointialueen vastaavan prosessin kanssa. Myös Ruskon kunnan omien strategiaohjelmien päivitys ajoittui vasta vuoden 2022 loppuun. Hyvinvointialue Varha käynnisti alueellisen hyvinvointisuunnitelman päivittämisen vuoden 2023 alussa ja se valmistui syksyllä 2023. Myös suuri osa raportoinnin kansallisista tilastotiedoista (mm. kouluterveyskysely) on päivittynyt lokakuun 2023 aikana.

Tietoa ruskolaisten hyvinvoinnista on kerätty useista eri tietolähteistä. Kertomuksen keskeisimmät tietolähteet ovat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämän Sotkanetin, Tilastokeskuksen sekä Kuntaliiton tilastot. Näiden lisäksi on hyödynnetty joitakin erillisiä tilastotietoja ja selvityksiä. Hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet määritellään tulevassa laajan hyvinvointikertomuksen suunnitelmaosassa.

Hyvinvointisuunnitelmaan kerättiin kuntalaisilta kokemustietoa laajasti vuoden 2022 aikana Maaseudun sivistysliiton kanssa tehdyssä osallistavassa yhteissuunnitteluprosessissa (kuviot 1). Siinä tietoa kerättiin kuntalaiskeskustelujen ja kyselyjen avulla. Prosessin tuloksia on avattu myöhemmin kertomusosassa.

Kuvio 1. Hyvinvointisuunnitelman yhteissuunnitteluprosessi 2022.

Ruskon kunnanvaltuusto 29.1.2018 hyväksynyt Ruskon kunnan strategiset tavoitteet osana ”Rohkeasti lentoon” -kuntastrategiaa vuosille 2018–2020. Strategiaa on konkretisoitu hyvinvointi-, elinvoima- ja osallisuusohjelmien avulla loppuvuoden 2022 aikana.

Hyvinvointiohjelmassa lähtökohtana mainitaan mm. se, että ”kunnan on tärkeää saada lakisäätöiset tehtävät lain edellyttämälle tasolle, että suunnitellun hyte-kertoimen indikaattorien mukaisessa toiminnassa ylletään parhaimmalle mahdolliselle tasolle, ja että hyvinvointiprosesseja tulee johtaa tiedolla. Kunnan hyvinvoinnin edistämiseksi pyritään saamaan aikaan vaikutuksia, joilla alueen asukkaiden hyvinvointi ja osallisuus sekä kunnan elinvoima lisääntyvät. Samalla tavoitteena on tuottaa peruspalveluita siten, että kuntalaisten tarve käyttää korjaavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita vähenee.”

Hyvinvointiohjelman painopisteet ovat ikäkausikohtaisia.

Kuvio 2. Hyvinvoinnin painopistealueet Ruskon kunnan strategiassa ja siitä johdetut hyvinvointiohjelman tavoitteet.

Hyvinvointiohjelman painopistealueille on määritetty tärkeimmät tavoitteet ja toimenpiteet, joille on asetettu mittari ja vastuutaho. Tarkennetut toimenpiteet määritellään lautakunnittain vuosittain

laadittavan talousarvion yhteydessä. Toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta raportoidaan puolivuositain talousarvioseurannan yhteydessä. Hyvinvointiohjelman etenemisestä raportoidaan kunnanvaltuustolle ja kunnanhallitukselle vuosittain. Periaatteena strategiaohjelmatyössä on ollut, että lakisääteinen hyvinvointisuunnitelma laaditaan hyvinvointiohjelman pohjalle ja se tarkentaa ohjelman tavoitteita. Jatkossa näiden kahden suhdetta on syytä selkiyttää.

Koska Ruskon sosiaali- ja terveyspalvelut järjestettiin ja tuotettiin vuoden 2022 loppuun asti osana Raision kaupungin ja Ruskon kunnan yhteistoiminta-alueita, ja vuoden 2023 alusta lukien osana Varsinais-Suomen hyvinvointialuetta, on se tuonut omat erityispiirteensä hyvinvoinnin edistämisen yhdyspintojen rakentamiseen. Hyvinvointikertomuksessa ei ole suoraan raportoitu sote-palvelutuotannon lukuja vaan niitä on tarpeellisilta osin arvioitu yleisten indikaattoritietojen pohjalta. Suunnitelmatyössä, joka koskettaa lähemminkin sote-palvelutuotantoa, kuten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman osalta, on hyödynnetty tarvittavilta osin kuntien ja hyvinvointialueen yhteistä valmisteluprosessia.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivitettiin samassa yhteydessä laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman kanssa kesän ja syksyn 2023 aikana. Päivitystyötä tehtiin yhdessä Raision ja Naantalien kaupunkien kanssa, jotka yhdessä muodostavat hyvinvointialueen yhteisen palvelualueen. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laajan hyvinvointikertomuksen liitteenä.

1.2 Kuntien hyvinvoinnin edistämisen tehtävä ja hyvinvointikertomus

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan keskeisimpiä tehtäviä (kuvio 3). Kunta vastaa kuntalain mukaisesti asukkaiden hyvinvoinnin edistämisestä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämällä kavennetaan väestöryhmien välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja, ylläpidetään ja parannetaan hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta sekä työ- ja toimintakykyä, vahvistetaan mielenterveyttä, ehkäistään sairauksia, tapaturmia, syrjäytymistä ja osattomuutta.

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen kiinteänä osana kuntastrategiaa sekä talouden ja toiminnan suunnittelua. Erityislainsäädännössä eri väestö- ja asiakasryhmien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säädetään yksityiskohtaisemmin.

Kuntien tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä laaja-alaisesti ja yksilöllisiin palvelutarpeisiin vastaten sekä järjestää palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Hyvinvointityö on kunnille lakisääteistä ja sen tulee olla toimialarajat ylittävää. Jotta kaikkien vahvuudet ja osaaminen saadaan käyttöön, on tärkeää tunnistaa yhteistyön tarpeet ja yhteistyötahot. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan kaikkien toimialojen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä.

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

Kuvio 3. Kunnan tehtäviä hyvinvointialueudistuksen jälkeen (Kuntaliitto).

Kunnissa on asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet sekä määriteltävä niiden saavuttamista tukevat toimenpiteet. Terveystieteen mukaan kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle. Hyvinvointikertomus laaditaan kerran valtuustokaudessa ja sitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua vuosittaisena raporttina. Hyvinvointikertomukseen valitut hyvinvoinnin edistämisen painopisteet tulee huomioida osana talousarviota sekä toimialojen käyttösunnitelmia, ja valittuja painopisteitä tulee arvioida myös talousarvion toteutumisen yhteydessä. Hyvinvointikertomus on hyvinvointijohtamisen työväline strategiatyöhön, kuntasuunnitteluun ja seurantaan.

Hyvinvoinnin edistäminen kuuluu vahvasti kunnan strategiseen päätöksentekoon. Se on toimintaa, jolle tulee asettaa yhteiset, eri toimijoita koskettavat tavoitteet ja sopia, miten näihin tavoitteisiin pyritään. Strategisten tavoitteiden tulee perustua tietoon paikallisista olosuhteista tai tarpeista ja hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteiden tulee olla mahdollisimman konkreettista, mitattavaa ja läpinäkyvää.

Hyvinvointityö koostuu erilaisista toimenpiteistä, joiden tavoitteena on muun muassa kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, ylläpitää ja parantaa hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta ja toimintakykyä sekä ehkäistä syrjäytymistä, osattomuutta ja sairauksia. Hyvinvoinnin edistäminen tukee keskeisellä tavalla kunnan elinvoiman ja vetovoiman kehittymistä. Ennaltaehkäisevällä työllä voidaan vähentää myös raskaiden, pitkäaikaisten ja kustannuksia lisäävien korjaavien palveluiden käyttöä. Peruspalveluiden ennaltaehkäisevässä työssä on laaja vastuu eri toimijoilla.

Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelmien muoto ja sisällöt vaihtelevat kunnittain. THL on valmistellut ehdotuksen laajan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi. Kunnille ja hyvinvointialueille on koottu erilliset vähimmäistietosisällöt. Järjestämislain 29§ mukainen asetus hyvinvointikertomusten vähimmäistiedoista on sosiaali- ja terveysministeriön käsittelyssä. Esitys hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöiksi on annettu 14.6.2023 sosiaali- ja terveysministeriölle, mutta se saattaa muuttua ministeriön asetusprosessin myötä. Asetuksen mahdollisen antamisen ajankohta on toistaiseksi avoin.

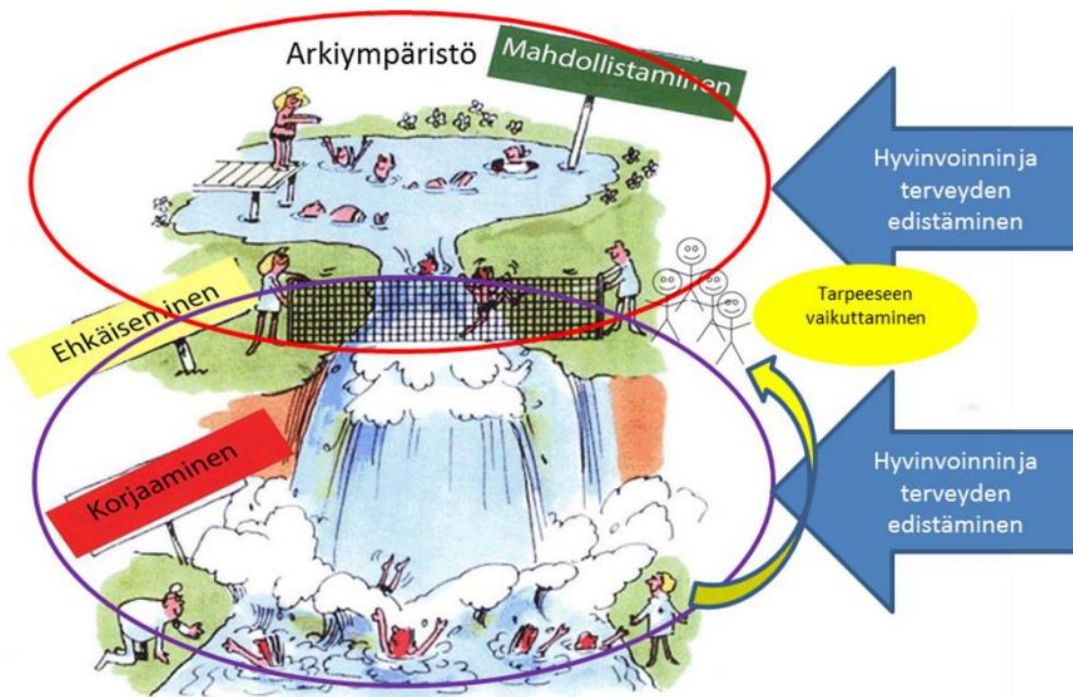
Ehdotus auttaa kuntia ja alueita valitsemaan ne indikaattorit, joilla voi riittävän tarkasti seurata asukkaiden hyvinvoinnin tilaa. Sopivat indikaattorit auttavat ohjaamaan resursseja ja seuraamaan toiminnan vaikutuksia. Listat on tarkoitettu kuntien ja alueiden työn tueksi, mutta ne eivät ole vielä velvoittavia eikä niiden käyttöä seurata tai valvota.

Tämä laaja hyvinvointikertomus sisältää pääosin kaikki em. vähimmäistietosisällöt. Niiden lisäksi on tarkastelu indikaattoreita, joissa on havaittu poikkeamia suhteessa joko muuhun maahan, lähikuntiin tai aiempien vuosien tuloksiin.

1.3 Hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyö hyvinvoinnin edistämässä

Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen palvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueiden järjestettäväksi vuoden 2023 alusta, mutta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy edelleen kunnilla. Velvoitteet hyvinvointikertomusten ja -suunnitelmien sekä hyvinvoinnin ja terveyden keskeisten tekijöiden huomioimisessa kuntastrategioissa säilyvät ennallaan.

Muutoksen myötä kunnilla on edelleen vastuu niille jäävien tehtävien osalta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä sekä kokonaisuuden koordinoinnista ja johtamisesta. Hyvinvointialueille puolestaan on säädetty vastaava velvoite sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden osalta. Lisäksi kunnille ja hyvinvointialueille on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa säädetty yhteistyövelvoite hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kuntien tulee uuden lain myötä ottaa päätöksenteossaan huomioon päätöstensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin.

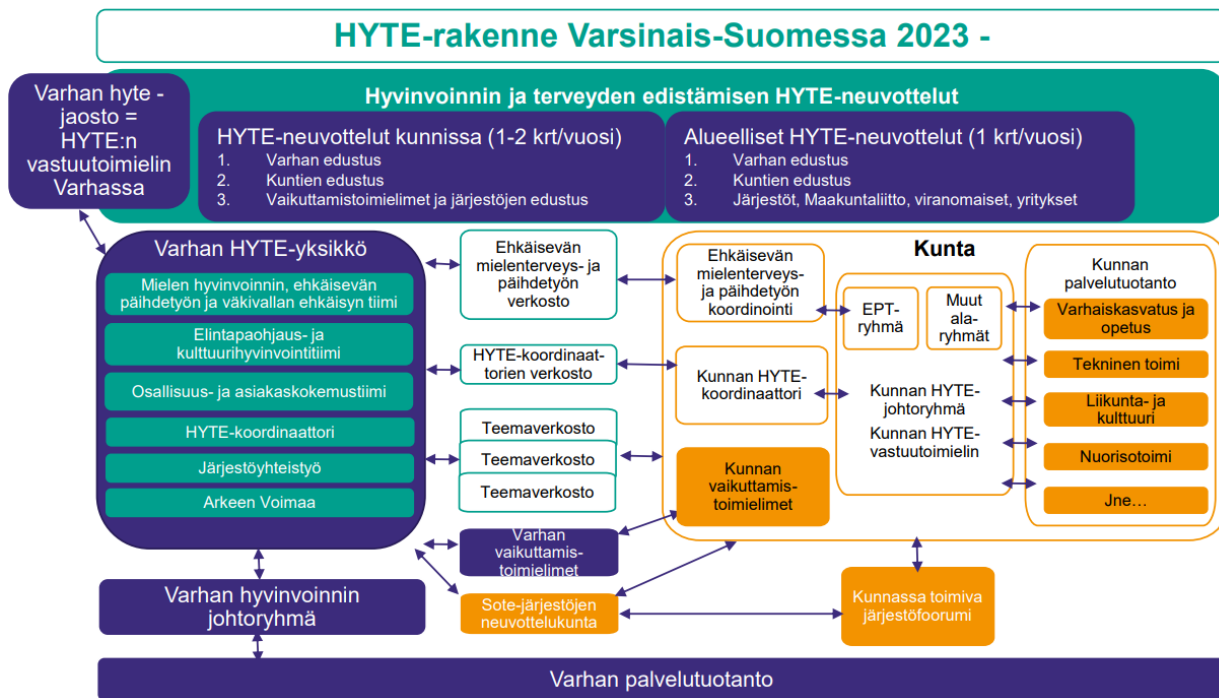
Kuvio 4. Kuntien ja hyvinvointialueiden välinen yhteistyö hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä vertauskuvallisesti.

Myös hyvinvointialueen tulee laatia vastaavat alueelliset hyvinvoinnin edistämistä ohjaavat ja seuraavat asiakirjat, ja hyvinvointialueen ja alueen kuntien on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa¹ (Vahva ja välittävä Suomi, 20.6.2023) todetaan, että ”Sosiaali- ja terveystalouden siirryttyä hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle korostuu myös kunnan tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä, joka näkyy muun muassa vapaa-ajan- sekä kulttuuripalveluiden järjestämisessä.”

Kuntien ja hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyörakenteita on rakennettu yhdessä hyvinvointialueen ja kuntien kanssa (kuva 5). Jokaisessa kunnassa on nimetty HYTE-koordinaattori, joka vastaa kunnan operationaalista yhteistyön koordinoimisesta kunnan ja hyvinvointialueen välillä.

Hyvinvointialueudistuksen myötä kunnissa on ryhdytty rakentamaan yhä enemmän myös omia hyvinvoinnin edistämisen johtamis- ja päätöksentekorakenteita, jollaiset Ruskolla ovat olleet voimassa jo vuodesta 2018. Ruskon kunnan HYTE-vastuutoimielimenä toimii Ruskolla hyvinvointilautakunta ja kunnan HYTE-johtoryhmänä monialainen hyvinvointiryhmä. Jälkimmäinen on kunnanhallituksen nimeämä ryhmä, johon kuuluu edustus jokaiselta toimialalta, lautakunnista sekä kunnanhallituksesta. Ryhmässä on myös edustus hyvinvointialueelta, kunnan lakisääteisistä vaikuttamistoimielimistä sekä kolmannelta sektorilta.

Kuvio 5. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eli HYTE-rakenteet Varsinais-Suomessa (Varsinais-Suomen hyvinvointialueen hyvinvointikertomus).

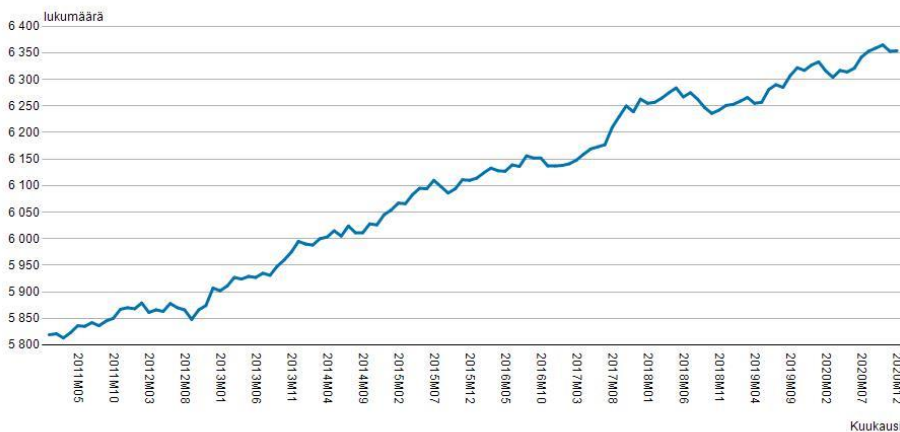
¹ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165042>

2 Ruskon kunnan väestön hyvinvointiin vaikuttavat rakenteelliset tekijät

2.1 Väestö- ja perherakenne

Ruskon kunta on asukasluvultaan (6 437) vuoden 2022 lopun tilastotiedon mukaan Suomen 145. suurin kunta 309 kunnan joukossa. Kunnan **asukasluku on kasvanut** tasaisesti viimeisten vuosien aikana (kuvio 6).

Väkiluku muuttujina Kuukausi. Rusko, Väkiluku.

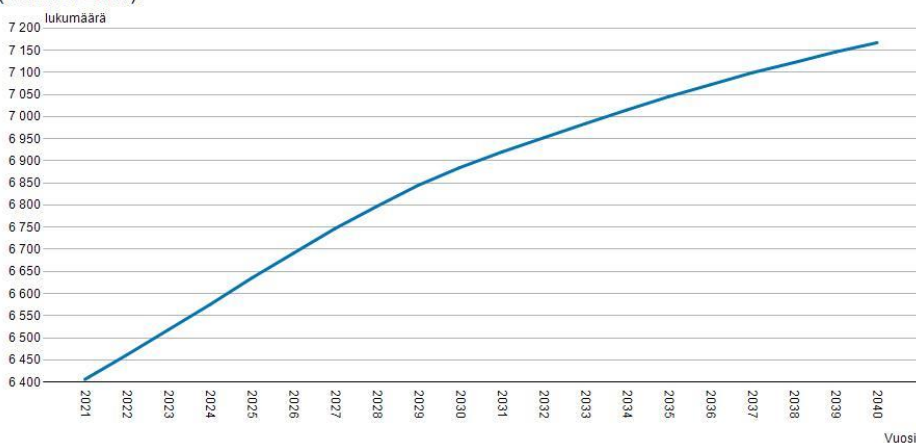

Lähde: Väestörakenne, Tilastokeskus

Kuvio 6. Ruskon kunnan väestömäärän kehitys vuosina 2011–2020 (Tilastokeskus).²

Asukasluvun ennustetaan kasvavan Ruskolla vuoteen 2040 mennessä noin tuhannella asukkaalla (kuvio 7).

Väestöennuste 2021: Väestö 31.12. muuttujina Vuosi. Rusko, Yhteensä, Yhteensä, Väestö 31.12. (ennuste 2021).

Lähde: Väestöennuste, Tilastokeskus

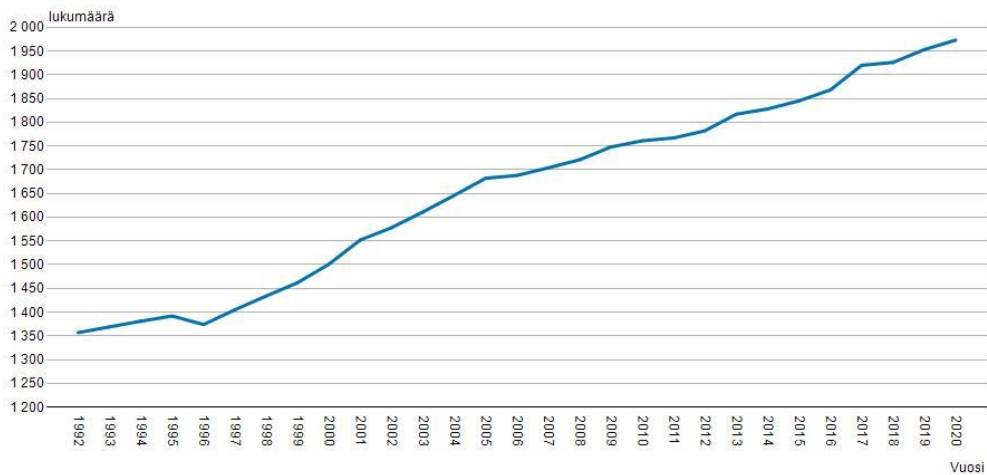
Kuvio 7. Väestöennuste 2021–2040 (Tilastokeskus).

Perheiden määrä on kasvanut Ruskolla tasaisesti etenkin 1990-puolivälin jälkeen (kuvio 8). Lapsiperheiden (eli perheiden, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia) osuus (42,1 %) kaikista perheistä on Ruskolla laskenut

² Väestöennuste kuvaa tulevaa väestönkehitystä. Tilastokeskuksen väestöennusteet ovat ns. demografisia trendilaskelmia, joissa lasketaan mikä olisi alueen tuleva väestö, jos viime vuosien väestönkehitys jatkuisi samanlaisena.

hieman vuodesta 2017 (43 %) mutta toisaalta taas kasvanut vuodesta 2019. Joka tapauksessa suhdeluku on verrokkikuntien korkeimpia ja selvästi yli koko maan tason (37,9 %).

Perheet 31.12. muuttujina Vuosi. Rusko, Yhteensä, Yhteensä, Perheitä.

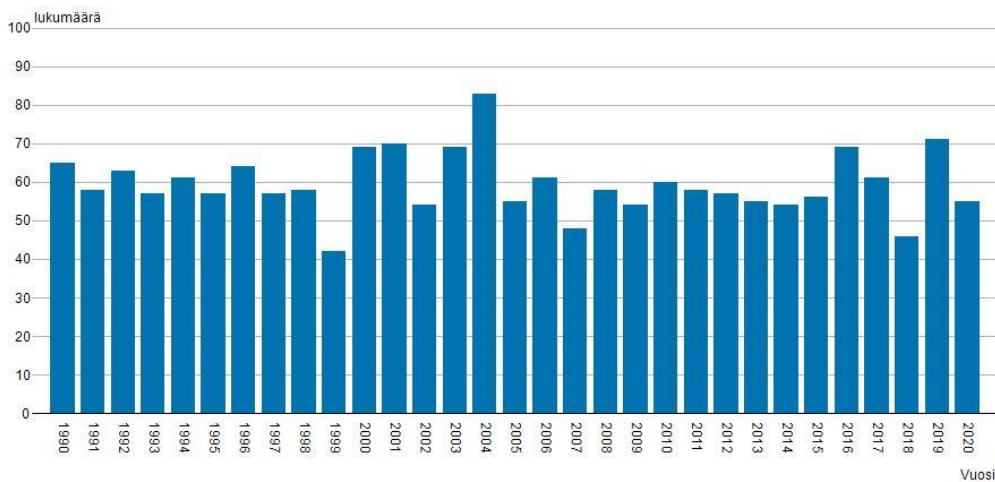

Lähde: Perheet, Tilastokeskus

Kuvio 8. Perheiden määrä Ruskon kunnassa (Tilastokeskus).

Ruskon kunnassa syntyneiden **lasten määrässä** on tapahtunut viime vuosina aiempaa suurempaa vaihtelua (kuvio 9), mutta lasten määrä on pysynyt liki samana (kuvio 10). Poikkeuksellisen alhaisia syntyvyysvuosia ovat olleet 1999, 2007 ja 2018.

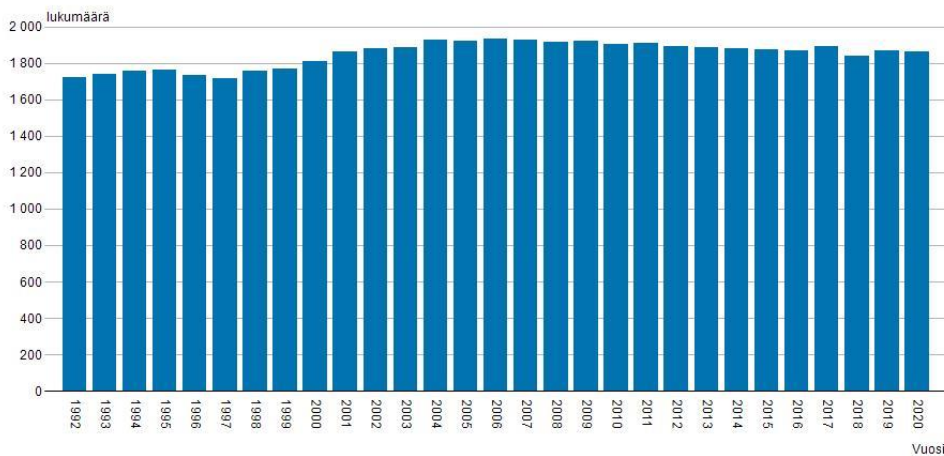
Elävänä syntyneet muuttujina Vuosi. Rusko, Yhteensä, Yhteensä, Elävänä syntyneet.

Lähde: Syntyneet, Tilastokeskus

Kuvio 9. Elävänä syntyneet lapset Ruskon kunnassa 1990–2020 (Tilastokeskus).

Väestö 31.12. muuttujina Vuosi. Rusko, Yhteensä, Yhteensä, Lapsen asemassa olevia.

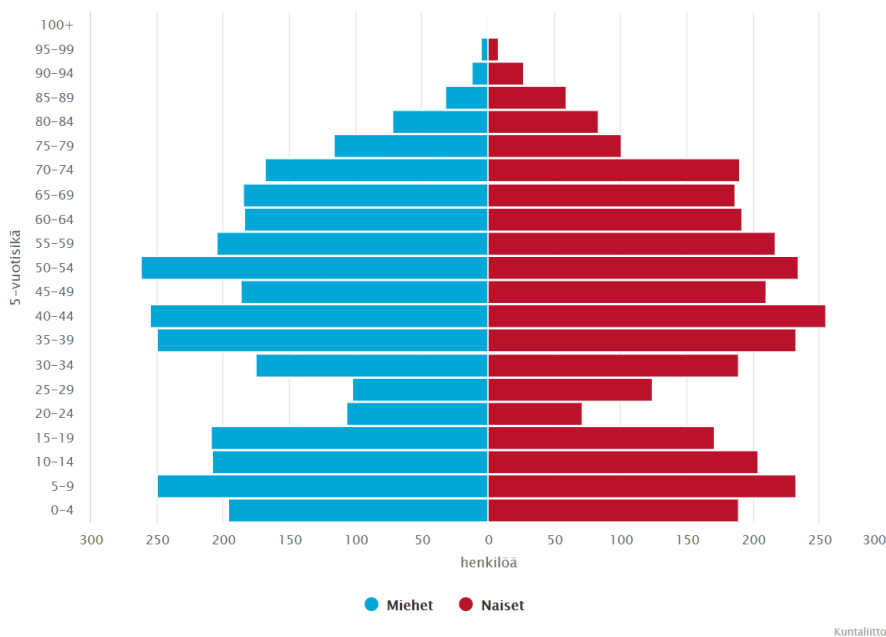

Lähde: Perheet, Tilastokeskus

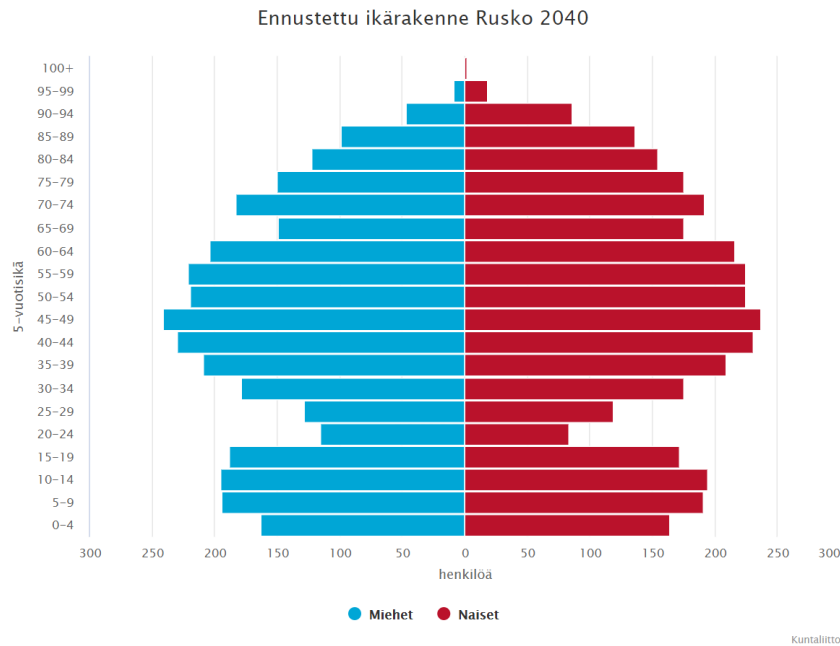
Kuvio 10. Lasten määrä Ruskolla 1992–2020 (Tilastokeskus).

Väestörakenne (kuvio 11) tulee muuttamaan Suomen kunnissa tulevina vuosina. Eläkeikäisten osuus väestöstä kasvaa voimakkaasti samaan aikaan kun työikäinen väestö vähenee (kuvio 12). Lasten ja nuorten osuudet pienenevät eikä syntyvydessä ole odotettavissa merkittävää muutosta.

Ikärakenne Rusko 2020

Kuvio 11. Ikärakenne Ruskolla 2020 (Kuntaliitto).

Kuvio 12. Ennustettu ikärakenne Ruskolla 2040 (Kuntaliitto).

Koko maassa **pikkulapsiperheiden**, joissa on alle 3-vuotiaita lapsia, määrä on pienentynyt perhetyypeistä eniten 26 %. Ruskon kunnassa alle 3-vuotiaiden lasten määrä sen sijaan on Tilastokeskuksen mukaan kasvanut viimeisten kymmenen vuoden aikana 17 %. MDI:n tekemien alueellisiin väestöennusteisiin perustuvien laskelmien³ mukaan Ruskon kunta on Kaarinan kaupungin ohella ainoa varsinaissuomalainen kunta, jossa **alle 15-vuotiaiden määrän** ennustetaan kasvavan (3,21 %) vuoteen 2035 mennessä. Koko manner-Suomessa vastaavia kuntia oli kymmenisen kappaletta, muissa kunnissa lasten ja nuorten määrän kehityksen ennuste oli selvästi laskeva (Tilastokeskus). Lisäksi Ruskolla 29-vuotiaiden naisten **hedelmällisyyskerroin** on 18. korkein Suomen 331 kunnasta ja Varsinais-Suomen toiseksi korkein.

Pienten lasten (0–6-vuotiaiden) osuus väestöstä tulee olemaan Tilastokeskuksen käyttämän väestöennustemenetelmän mukaan vuonna 2030 olemaan Ruskolla 8,5 %, kun se koko maassa on 6,1 %. 7–15-vuotiaiden osuus Ruskolla 2030 on saman ennusteen mukaan 12,3 %, ja koko maassa 8,5 %.

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI on päivittänyt vuoteen 2040 saakka ulottuvan **väestöennusteensa**⁴. Väestöennusteesta on laadittu neljä vaihtoehtoista versiota: väestökehityksen perusura sekä kaupungistumisen, hajautumisen ja kansainvälistymisen skenaariot. Perusurassa kehitys jatkuu ennallaan, kaupungistuminen perustuu muuttoliikkeeseen ennen koronaa ja hajautuminen koronan aikana. Kansainvälistymisessä maahanmuutto on lukittu vuoden 2022 korkealle tasolle.

Vuoden 2023 väestöennuste tarkentaa kuvaa väestönkehityksestä. Ennusteen mukaan Varsinais-Suomessa kasvu on kokonaan Turun seudun varassa myös tulevaisuudessa, ja seudun kasvu on voimistunut selvästi kaikissa skenaarioissa aiempiin ennusteisiin verrattuna.

Turun kasvu on kaikissa skenaarioissa huomattavan nopeaa. Skenaariosta riippuen Turun kasvu vuoteen 2040 mennessä vaihtelee 30 000–48 000 välillä. Myös muiden Turun ydinkaupunkiseudun kuntien kasvu on

³ <https://www.mdi.fi/ennuste2040/>; https://yle.fi/uutiset/3-12160879?fbclid=IwAR0mliOZ4VImgC0E0XqhVofH12vxNyBDot9FQ_BY2GngleBLZKFuaydhkVM

⁴ <https://www.lounaistieto.fi/kouluikaisten-maara-kasvaa-vain-muutamassa-kunnassa/?fbclid=IwAR1KXPEO9-4aFJUztSTg06Se4rqi2EglaXRXJQXlltCn1gFEzO0WsUN09g>

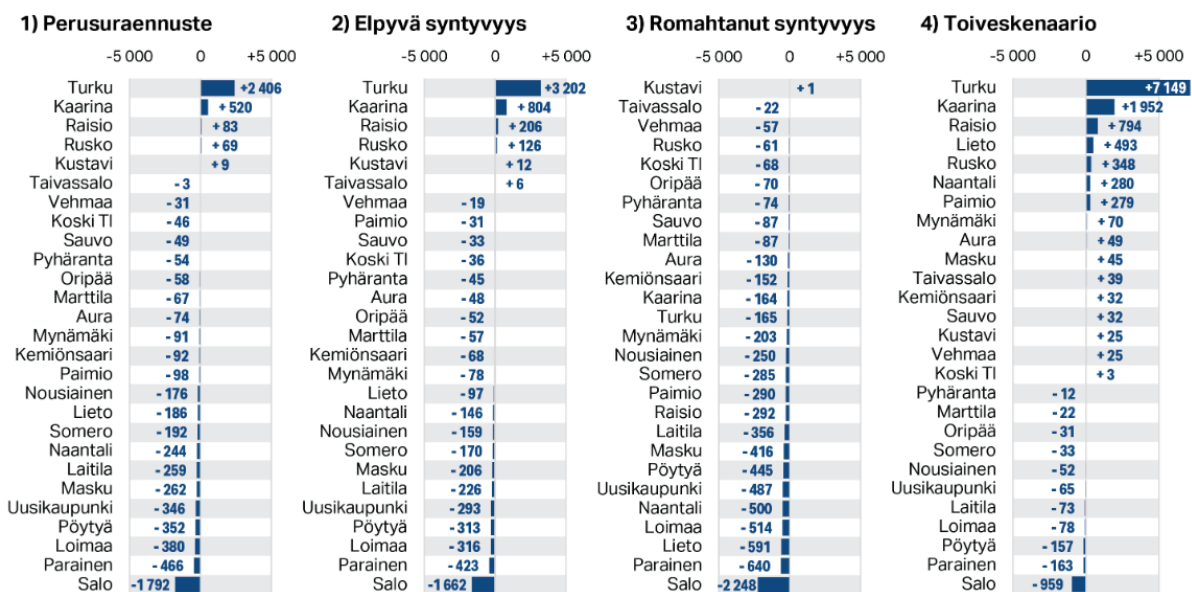
huomattavan nopeaa. Väestö puolestaan vähenee nopeimmin muissa seutukuntakeskuksissa Salossa, Uudessakaupungissa, Loimaalla ja Paraisilla.

Vuoden 2023 ennusteessa oli erityisen tarkastelun kohteena syntyvyyden kehitys ja sen seuraukset peruskoululaisten määrään tulevaisuudessa (kuviokuva 13). Myös syntyvyyden kehityksestä on laadittu vaihtoehtoiset skenaariot. Perusuran lisäksi tarkasteltavana ovat nopeasti elpyvä syntyvyys (paluu vuoden 2010 tasolle), romahtanut syntyvyys (vuoden 2022 taso) sekä toiveskenaario (keskimääräinen lapsiluku 2). Toiveskenaario ei tule toteutumaan, mutta se luo tarkentavaa kuvaa syntyvyyden kohoamisen vaikutuksista.

Ennusteen perusuran mukaan peruskouluikäisten määrä tulisi kasvamaan vain Turussa, Kaarinassa, Raisiossa, Ruskossa ja Kustavissa. Kaikissa muissa kunnissa perusopetukseen osallistuvien määrä laskisi vuoteen 2040 mennessä, Salossa jopa yli tuhannella lapsella. Nopeasti elpyvän syntyvyyden skenaariossa kouluikäisten määrä ei vähene yhtä nopeasti, mutta iso kuva on sama kuin perusuralla. Sen sijaan romahtavan syntyvyyden skenaariossa koululaisten määrä laskee käytännössä kaikissa kunnissa. Jos syntyvyys jäisi vuoden 2022 tasolle, kasvaisi lapsien määrä vain Kustavissa ja sielläkin ennusteen mukaan ainoastaan yhdellä.

Peruskouluikäisten määrän muutos Varsinais-Suomessa 2022–2040 (henkilöä)

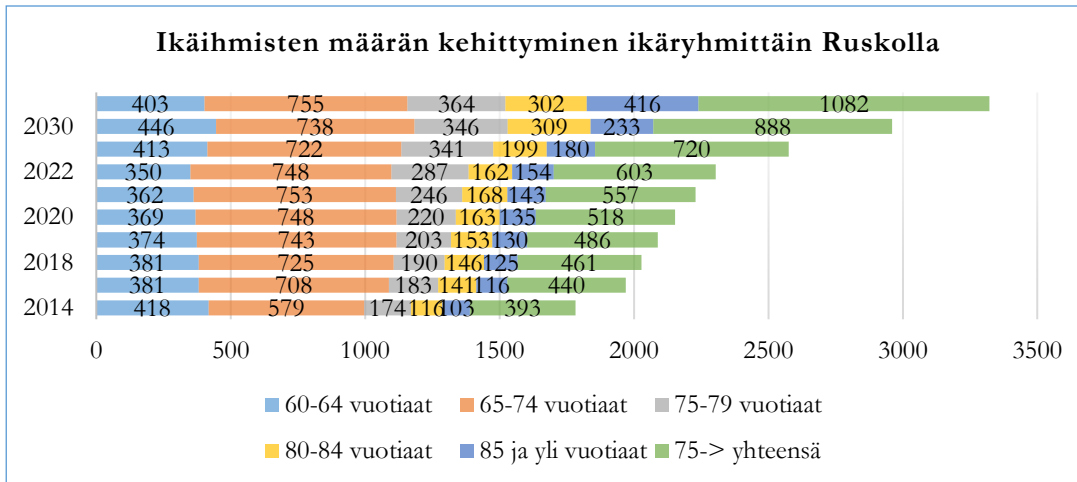
MDI:n väestöennuste 2023, syntyvyyden skenaariot

Ennusteessa on laskettu syntyvyyskehityksen hitaasti elpyvän syntyvyyden perusuran lisäksi kolme vaihtoehtoista skenaariota: nopeasti elpyvä syntyvyys (paluu vuoden 2010 tasolle), romahtanut syntyvyys (vuoden 2022 taso) ja toiveskenaario (keskimääräinen lapsiluku 2).

Kuvio 13. Peruskouluikäisten määrän muutos Varsinais-Suomessa 2022–2040 (MDI).

Tulevaisuudessa ikäihmisten määrä suhteessa muuhun väestöön kasvaa selvästi (kuviokuva 14). Ruskolla yli 75-vuotiaiden määrä tulee ennusteiden mukaan kaksinkertaistumaan nykyisestäään jo vuoteen 2030 mennessä, vaikkakin 75 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä tulee olemaan vuoden 2030 väestöennusteiden mukaan Ruskolla (12,2 %) koko maan tasoa (14,1 %) alhaisempi.

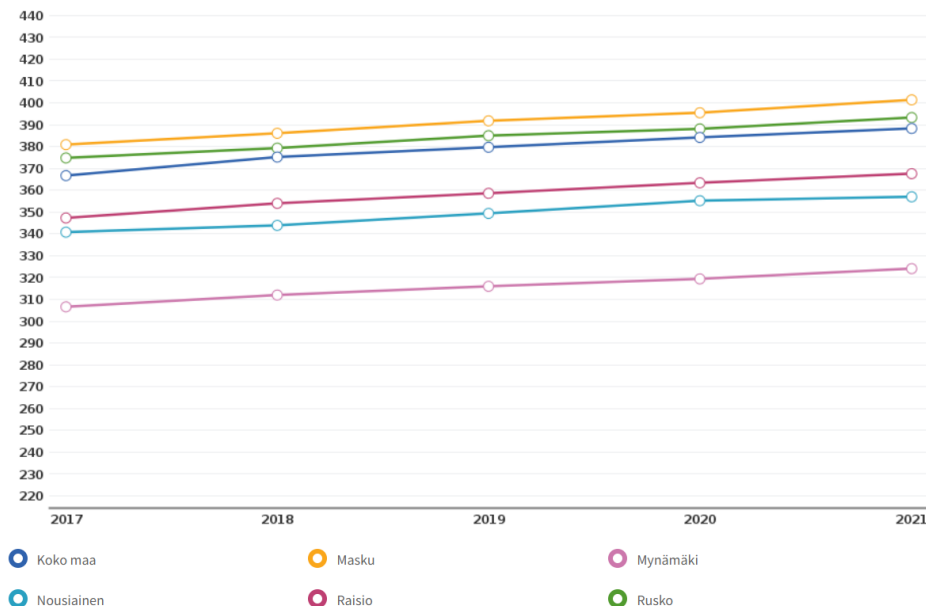
Kuvio 14. Ikäihmisten määrän kehittyminen ikäryhmittäin Ruskolla 2014–2030 (Raision ja Ruskon ikäihmisten hyvinvointiohjelma).

Koulutusasteella on todettu olevan merkitystä elintapoihin, sairastavuuteen ja yleiseen tyytyväisyyteen. Yksi terveyserojen kaventamisen keskeinen tavoite on, ettei matala koulutustaso korreloisi huonon terveyden kanssa.

Ruskolla koulutusaste on kehittynyt vuosien 2017–2021 aikana myönteisesti. Keskiasteen koulutuksen saaneita aikuisia on 7 % koko maan keskiarvoa enemmän. Korkeakoulutettuja on hieman vähemmän kuin koko maassa, mutta enemmän kuin maaseutumaisissa verrokkikunnissa. Koulutustasomittaimen mukaan Ruskolla koulutustaso on 393,3, kun koko maassa 388,3 ja Varsinais-Suomessa 383,3 (kuvio 15).

Koulutustasomittain

info ind. 180 Sukupuoli: Yhteensä

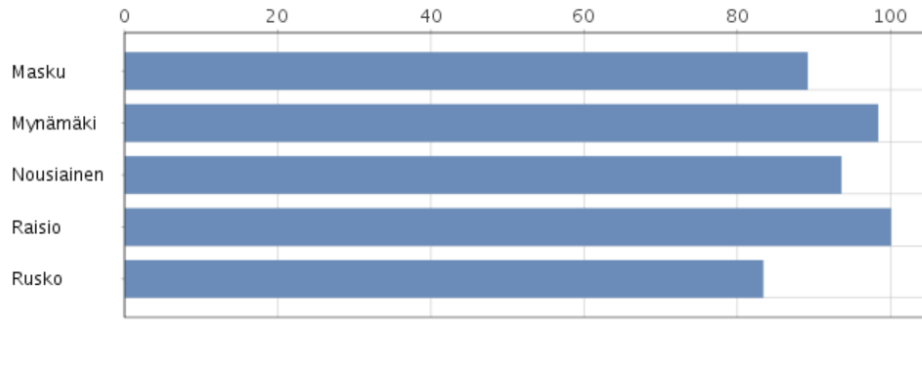

Kuvio 15. Koulutustasomittain Ruskolla ja verrokkikunnissa sekä koko maassa 2017–2021 (THL, Sotkanet)⁵

⁵ Indikaattori ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Väestön koulutustasoa osoittava mittain kuvaa väestöryhmän

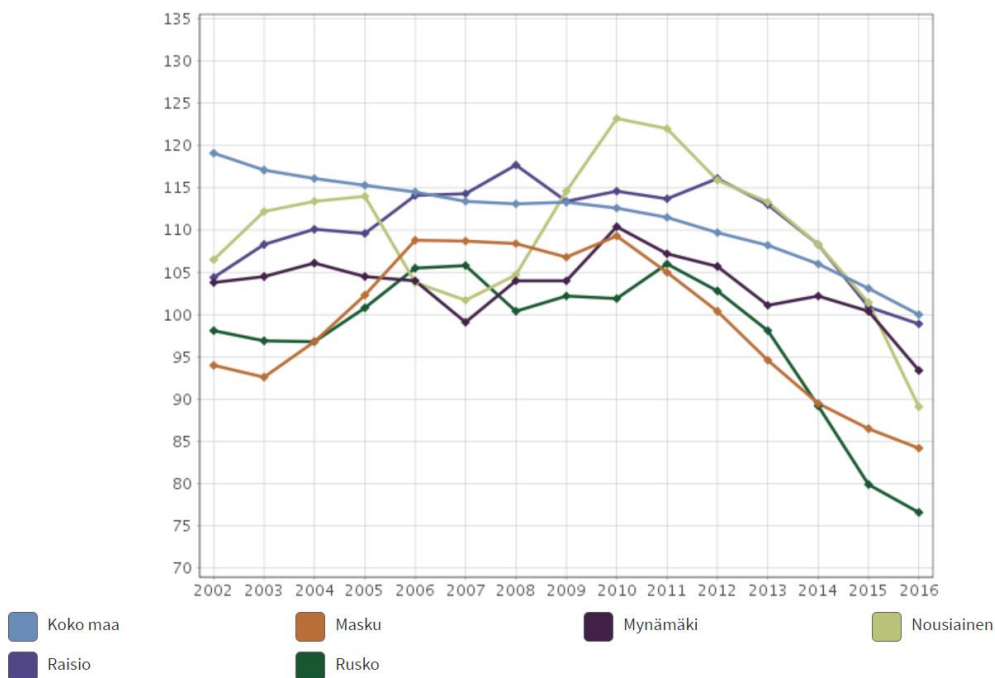
Väestön terveydentilaa ja toimintakykyä voidaan seurata monien eri indeksien avulla, mm. sairastavuusindekseillä. Ruskolla **sairastavuus** on kahden (Kela, THL) eri indeksin viimeisimpien tietojen valossa selvästi pienempää kuin koko maassa ja verrokkikunnissa (kuviot 16 ja 17).

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017) info ind. 184

Kuvio 16. Kelan sairastavuusindeksi⁶

THL:n sairastavuusindeksi, ikävakioitu info ind. 243

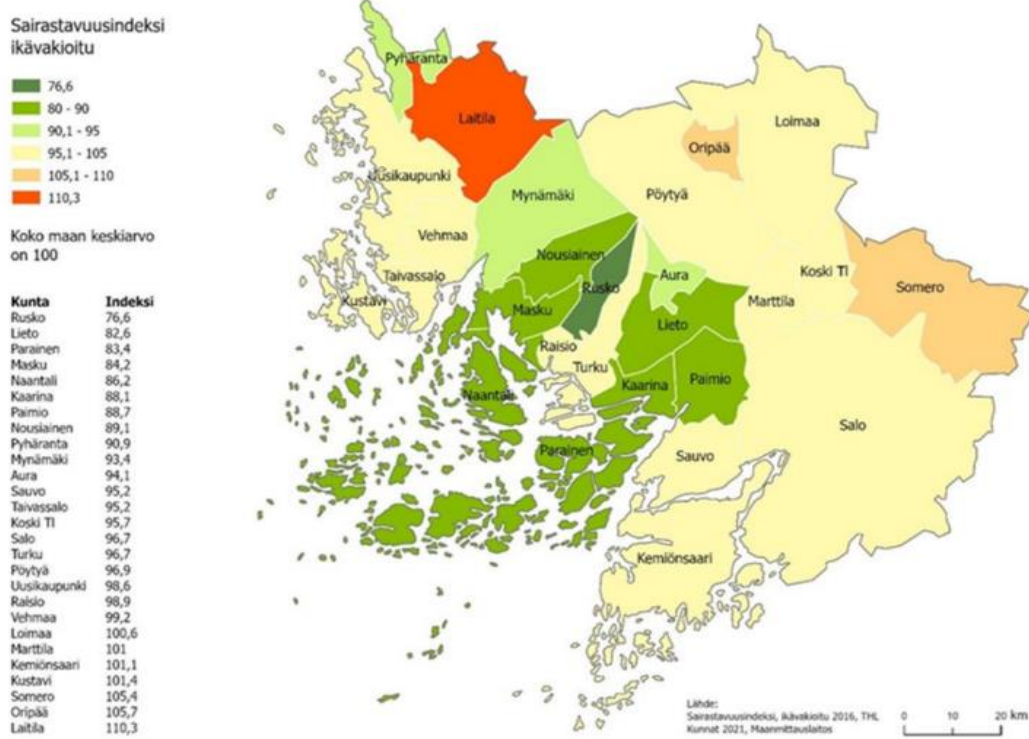
Kuvio 17. Ikävakioitu sairastavuusindeksi Ruskolla ja koko maassa 2002–2016 (Tilastokeskus).⁷

koulutustasoa koulutuspuiteella. Esimerkiksi koulutustasoluku 246 osoittaa, että teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 2,5 vuotta peruskoulun suorittamisen jälkeen.

⁶ Indikaattori ilmaisee jokaiselle Suomen kunnalle lasketun indeksin avulla miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Luku on laskettu ikävakiotuna. Kelan Sairastavuusindeksi perustuu kolmeen tilastomuuttajaan: kuolleisuuteen, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen työikäisistä (16 - 64-vuotiaat) sekä lääkkeiden ja ravintovalmisteiden korvausoikeuksien haltijoiden osuuteen väestöstä.

⁷ Indeksi kuvaa kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon seitsemän eri sairausryhmää ja neljä eri painotusnäkökulmaa, joista sairauksien merkitystä arvioidaan. Indeksissä sisältyvät sairausryhmät ovat syöpä, sepelvaltimotauti, aivoverisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, mielenterveyden ongelmat, tapaturmat ja dementia. Indeksissä kunkin sairausryhmän yleisyyttä painotetaan sen

Varsinais-Suomessa sairastavuusindeksi on laskenut useana vuonna ja oli 95 vuonna 2019 eli alle maan keskiarvon (100). Vertailtaessa lähimpiin hyvinvointialueisiin ainoastaan Länsi-Uusimaan sairastavuusindeksi on alhaisempi eli 81. Sairastavuusindeksissä on Varsinais-Suomen alueella selkeitä eroja kuntien välillä (kuvio 18). Maakunnan kunnista Ruskolla indeksi oli alin.

Kuva 18. Ikävakioidut sairastavuusindeksit Varsinais-Suomen kunnissa (Varhan hyvinvointisuunnitelma).

3.2. Elinympäristön rakenne ja turvallisuus

Viihtyisä ja toimiva elinympäristö lisää kuntalaisten hyvinvointia. **Maankäytön suunnittelulla ja kaavoituksella** luodaan edellytyksiä hyvinvointia edistävälle ympäristölle. Ruskolla tavoitteena on, että asuinalueita kaavoitettaessa tarjolla on monipuolisia asumisvaihtoehtoja, asuinalueet ovat luonnonläheisiä, asuinalueelta on hyvät yhteydet lähiliikuntapaikoille sekä kevyen liikenteen väylille ja peruspalvelut ovat mahdollisimman helposti saavutettavissa.

Ruskon **taajama-aste** 81,3 % on (2022) pienempi kuin koko maassa 86,9 %. Omakotitalopainotteinen asuntokanta asettaa haasteita etenkin ikäihmisten ja muiden toimintakyvyltään esteellisten kuntalaisten hyvinvoinnille. Aiemmassa hyvinvointisuunnitelmassa ja kuntalaisaloitteissa onkin kiinnitetty huomiota senioriasuntojen kehittämisen tarpeeseen.

Vuosina 2021–2022 Ruskolla toteutettiin ympäristöministeriön **kyläasumisen kehittämishanke** edistämään tätä tavoitetta. Hankkeen lopputuotoksena syntyi jatkokehittämissuunnitelma ns. hybridiasumisratkaisuun, jonka pohjalta on mahdollista jatkaa monipuolisempien asumisratkaisujen kehittämistä.

perusteella, mikä on ko. sairausryhmän merkitys väestön kuolleisuuden, työkyvyttömyyden, elämänlaadun ja terveydenhuollon kustannusten kannalta. Alueen indeksi on sairausryhmittäisten osaindeksien painotettu summa. Indeksien arvo on sitä suurempi, mitä yleisempää sairastavuus alueella on. Indeksien arvo on aikasarjan viimeisenä vuotena koko maassa 100.

Hanke-ehdotuksen mukaisia asumisratkaisuja ollaan edistämässä osana hyvinvointialueen pitkän tähtäimen kehittämistä. Varhan palvelustrategialuonnoksessa on todettu, että hyvinvointialue etsii ”kumppaneita investoimaan yhteisöllisen asumisen yksiköihin”, joiden asukasvalinnasta ja palvelutarpeen määrittelystä vastaa hyvinvointialue. Kehitettävät palvelut tuotetaan monituottajamallilla yhteisöllisen asumisen ja ikääntyneiden perhehoidon palveluverkkoa laajennetaan koko hyvinvointialueelle siten, että ikäihmisten palveluita voidaan tarjota ”lähellä asiakkaan toivomaa asuinympäristöä.”

Vuoden 2020 aikana on Ruskolla käynnistetty **esteettömyyden edistämisen suunnitelman** laatiminen ja sen osana toteutettu esteettömyyskartoituksia ja -korjauksia.

Ruskon vahvuudet elinympäristössä ovat asumisen luonnonläheisyys ja ulkoliikuntapaikkojen monipuolisuus. Kunnan alueella on useita **lähiliikuntapaikkoja**, leikkipuistoja ja viheralueita, joita ylläpidetään, kunnostetaan ja rakennetaan vuosittain oman kehittämissuunnitelman mukaisesti. Periaatteena yleisten leikkipuistojen kehittämisessä on kehittää niistä koko väestöä palvelevia ns. perhepuistoja. Arki- ja hyötyliikuntaan houkuttelevan lähiympäristön kehittämistä on jatkettu investointiprojektien ja ulkopuolisen liikuntapaikkarakentamisen hankkeiden kautta. Kunnan kaikki ns. yleiset **leikkipuistot** on katselmoitu ulkopuolisen toimijan toimesta alan mukaisen turvallisuuskriteeristön avulla. Esiin tulleet puutteet on korjattu kiireellisyysjärjestyksessä vuosien 2022-23 aikana.

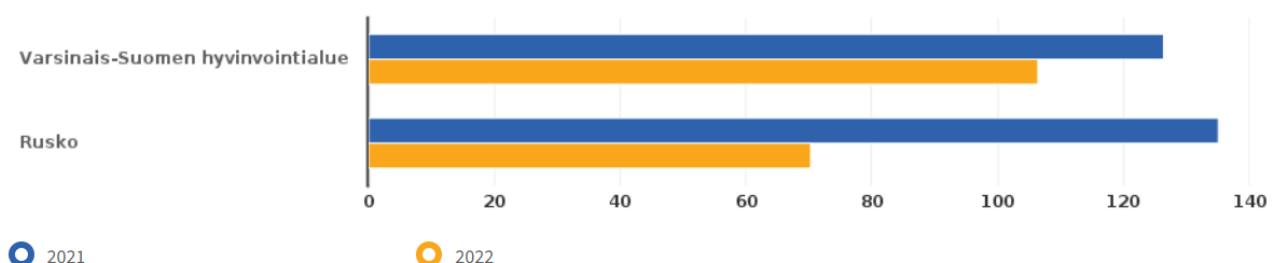
Yksi asumisen viihtyisyyteen vaikuttava tekijä on **asunnon koko** suhteessa asukkaiden määrään. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 asunnon keskimääräinen pinta-ala 47,0 m² oli Ruskolla hieman kasvanut vuodesta 2017. **Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien** osuus (17,9 %) on Ruskolla säilynyt suurin piirtein samalla tasolla, ja tilanne oli erittäin hyvä verrattuna kehyskuntiin ja koko maahan (27,8 %).

Tapaturmien ehkäisy on osa Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (3 §) määriteltyä yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuvaa terveyden edistämistä. Tapaturmat ovat merkittävä kansanterveys- ja turvallisuusongelma: Ne ovat neljänneksi yleisin kuolinsyy ja lasten ja nuorten yleisimpiä yksittäisiä kuolemansyitä.

Tilanne on Ruskolla kehittynyt viime vuosina suotuisaan suuntaan ja on tällä hetkellä parempi kuin hyvinvointialueella keskimäärin. Koko väestön osalta koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitokaudet ovat selvästi vähentyneet Ruskolla kuten myös koko maassa 2021–2022 (kuvio 19).

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitokaudet / 10 000 asukasta

info ind. 3952 Sukupuoli: Yhteensä

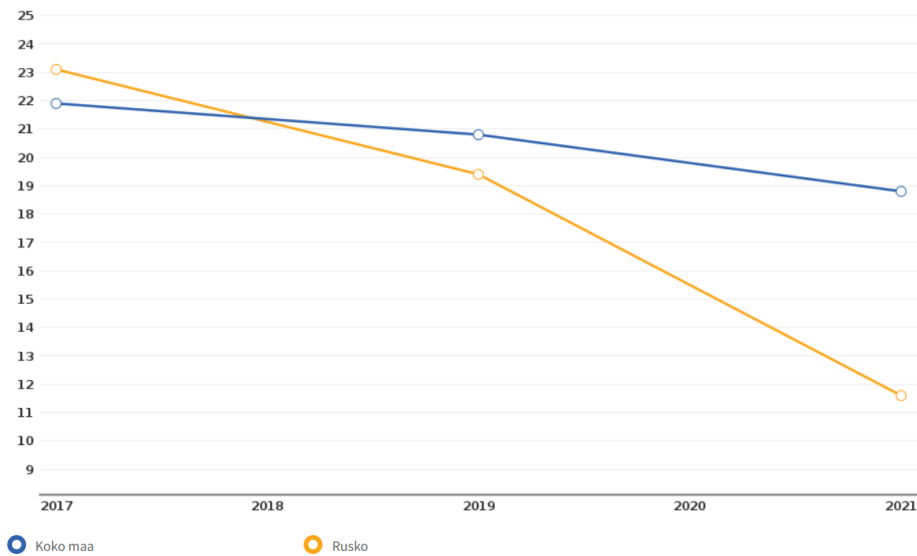

Kuva 19. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitokaudet Ruskolla 2021-22.

Koulussa tai koulumatkalla tapahtuneet nuorten **tapaturmat** ovat vähentyneet selvästi vuodesta 2017 vuoteen 2021 paitsi koko maassa, erityisesti Ruskolla (kuvio 20).

Tapaturma koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 4790 Sukupuoli: Yhteensä

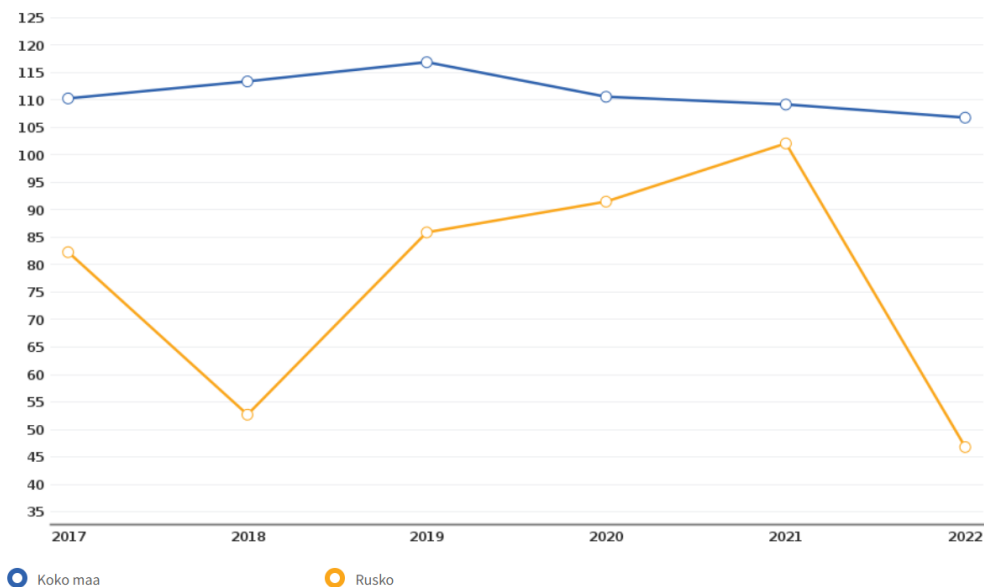

Kuvio 20. Niiden 8. ja 9. luokan oppilaiden osuus, joilla sattunut tapaturma koulussa tai koulumatkalla 2017–2021 (THL, Sotkanet).

lääkäiden tapaturmista 80 prosenttia on kaatumisia, liukastumisia tai putoamisia. Kaatuminen on myös tavallisin tapaturmaisen kuoleman syy yli 65-vuotiailla. **Kaatumisiin ja putoamisiin** liittyvät hoitajaksot ovat Ruskolla vähentyneet parina viime vuonna (kuvio 21).

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta

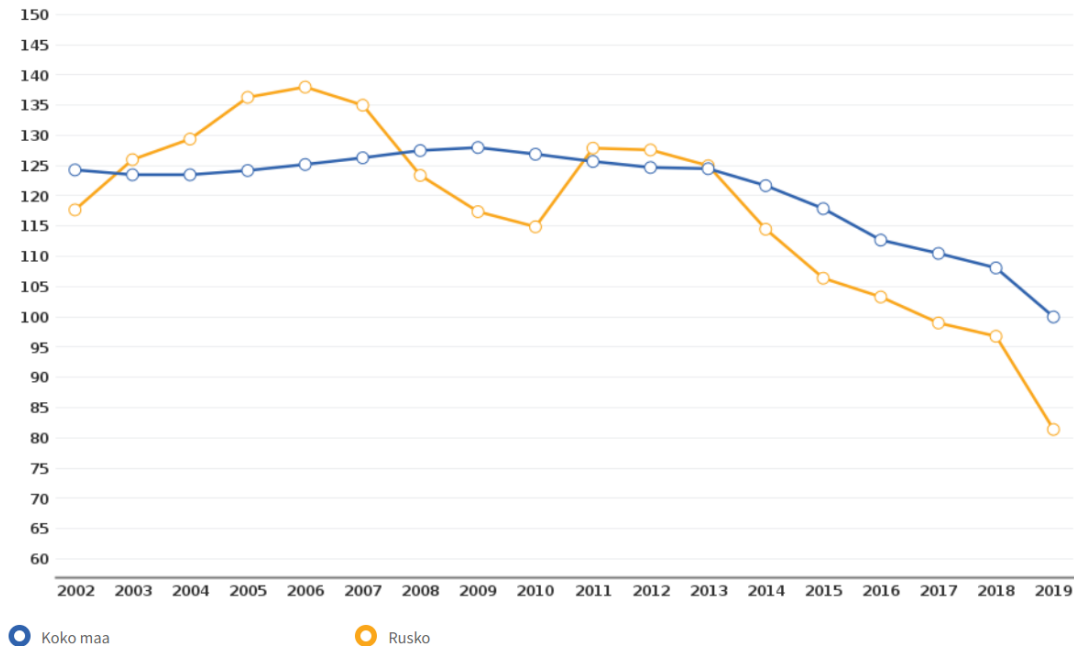
info ind. 3958 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 21. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 2017–2022 (THL, Sotkanet).

Tapaturmaindeksi, ikävakioitu (-2019)

info ind. 255 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 22. Tapaturmaindeksi⁸ Ruskolla 2002–2019 (THL, Sotkanet).

Ruskon kunnassa on parannettu **liikenteen turvallisuutta** suunnitelmallisesti 2022 laaditun liikenneturvallisuussuunnitelman mukaisesti.

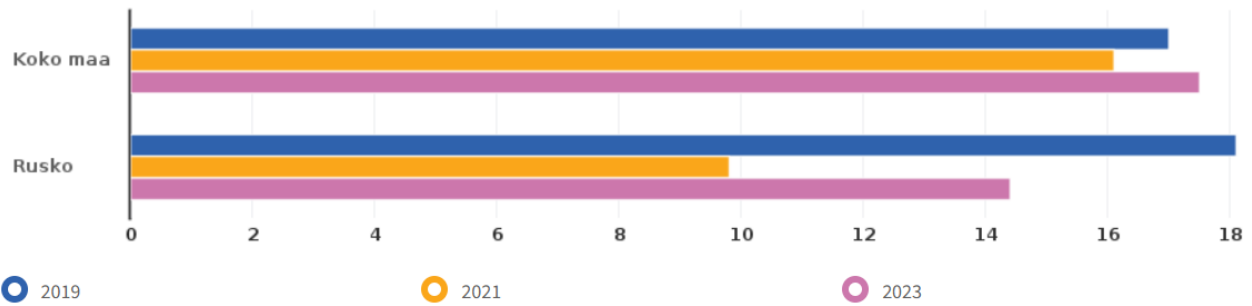
Ruskon kunnan alueella on kolme virallista **lähiliikuntapaikkaa**. Kaikki lähiliikuntapaikat ovat lähellä asutusta. Välineistö on suunnattu kaikenikäisille. Lähiliikuntapaikkana koulun pihat palvelevat alueen asukkaita myös kouluajan ulkopuolisena aikana, kuten iltaisin, viikonloppuisin ja loma-aikoina.

Ruskon kunnassa **koulukuljetukset** järjestetään maksuttomana niille oppilaille, joiden koulumatka lähikouluun on yli viisi kilometriä, niille oppilaille, joille lääkärintodistuksella esitetään koulukuljetuksen järjestämistä tai mikäli koulumatka määritellään perusopetuslain tarkoittamassa mielessä vaaralliseksi. Myös muilla perusopetuksen oppilailla on mahdollisuus osallistua kunnan järjestämiin koulukuljetuksiin, jotka ovat osa Fölin liikennettä hankkimalla kausikortin tai arvokortin. **Kuljetuspalveluja** järjestetään myös vammaisille ja vanhusväestölle, joilla toimintakyvyn heikkeneminen estää julkisten joukkoliikennevälineiden käytön yksin tai saattajan kanssa. Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki on tulo- ja varallisuussidonnainen ja harkinnanvarainen etuus.

Ruskon kunnassa on käytössä Turun seudun yhteinen **Saattajakortti**. Sen tavoitteena on helpottaa vammaisen tai pitkäaikaissairaana liikunnan ja kulttuurin harrastamista. Kortti oikeuttaa yhden saattajan maksuttomaan sisäänpääsyyn kuntien määrittelemille liikuntapaikoille ja kulttuuripalveluihin. Saattajakortin siirtoa sote-palvelujen vastuulle valmistellaan seudullisesti.

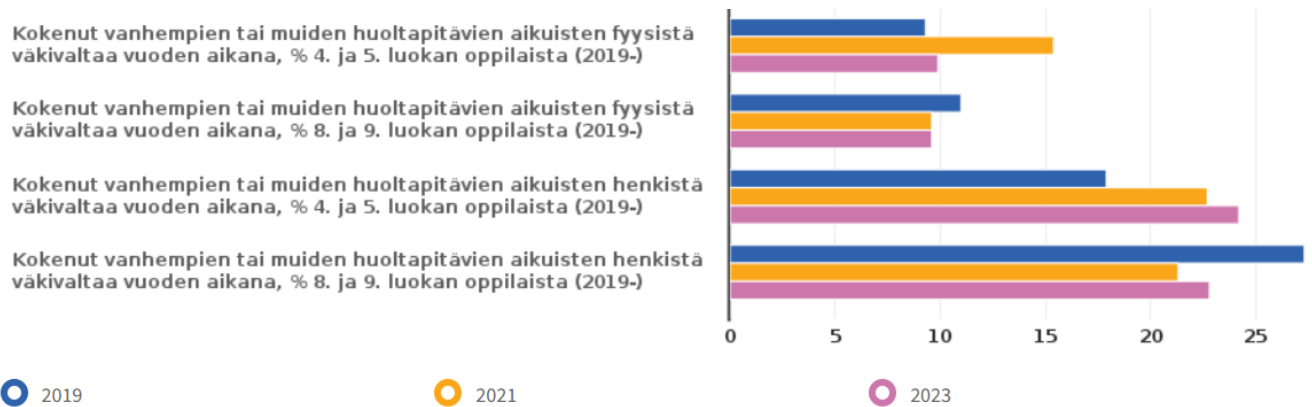
Ruskolla 8. ja 9. luokkalaisten kokema **fyysisen väkivallan uhka** on selvästi vähentynyt 2019–2021, mutta taas noussut parina viime vuonna, vaikkakin uhkaa kokeneiden lasten osuus on Ruskolla muuta maata pienempi (kuvio 23).

⁸ Indikaattori kuvaa tapaturmien takia sairaalahoidossa olleiden osuutta 15 - 79-vuotiaasta väestöstä.

Kuvio 23. Fyysistä uhkaa kokeneiden osuus 8. ja 9. luokan oppilaista 2019 ja 2021 (THL, Sotkanet).

Vanhempien fyysistä väkivaltaa kokeneiden 4. ja 5. luokkalaisten osuus oli Ruskolla kaksinkertaistunut vuosien 2019 ja 2021 välillä. Vuoden 2023 tulosten mukaan tilanne on tasaantunut ja on nyt alle koko maan keskiarvon (kuvio 24). Sen sijaan vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten **henkistä väkivaltaa** vuoden aikana kokeneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden määrä on kasvanut.

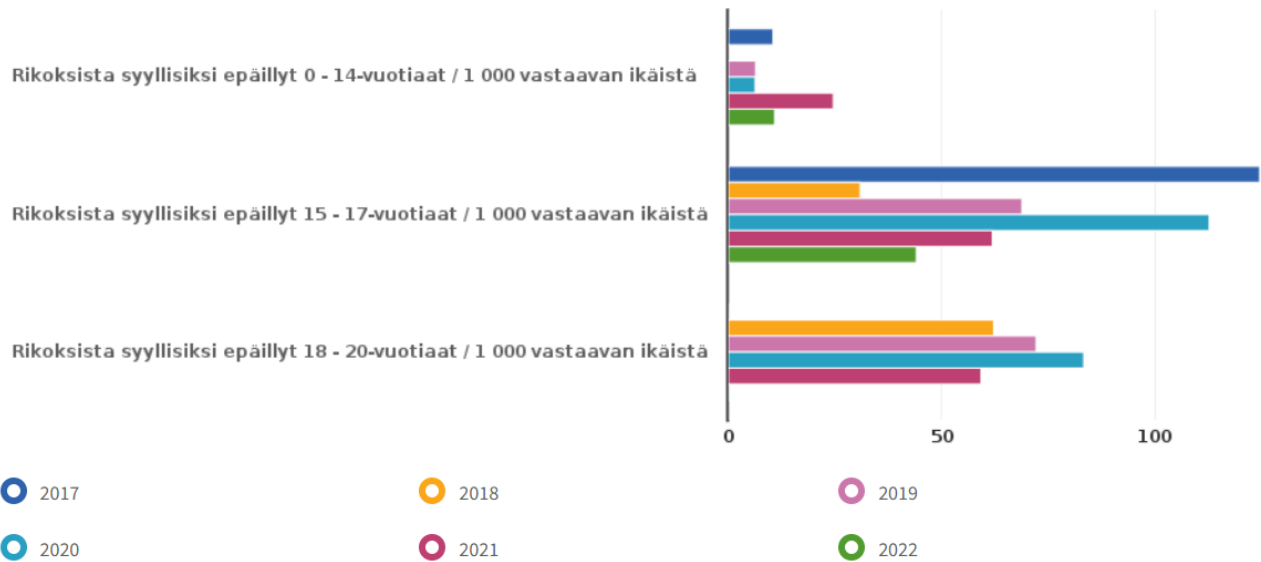

Kuvio 24. Vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä tai henkistä väkivaltaa kokeneiden osuus 4. ja 5. ja 8. ja 9. luokan oppilaista 2019, 2021 ja 2023 (THL, Sotkanet).

Seksuaaliväkivaltaa kokeneiden 8. ja 9. luokkalaisten osuus oli Ruskolla 2019–2023 selvästi vähentynyt (9,6–2,4 %), samoin kuin seksuaalista koskettelua tai painostamista koskettamaan kokeneiden 4. ja 5. luokan oppilaista (3,1–2,2 %) mutta häiritsevää seksuaalista ehdottelua ja ahdistelua kokeneiden osuus oli kasvanut (18,0–23,6), kuten koko maassa ja verrokkikunnissakin.

Poliisin tietoon tulleiden **rikosten määrä** on Ruskolla vähentynyt omaisuus- ja liikenne rikoksissa mutta lisääntynyt huumausainerikoksissa (kuvio 27). Ruskolla rikosten määrät olivat muita kehyskuntia (pl. Masku) ja varsinkin koko maata pienemmät.

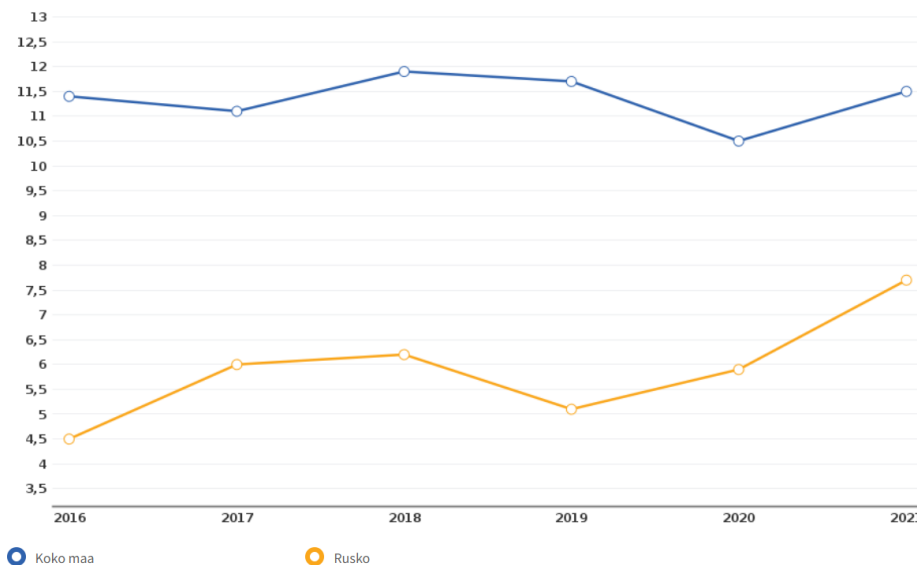
Alaikäisten ja 18–20-vuotiaiden rikoksiin syyllisiksi epäiltyjen määrä on pääosin laskenut (kuvio 25 ja 26). Alioikeuksissa tuomittujen 15 vuotta täyttäneiden määrä on lievästi kasvanut parina viime vuonna (kuvio 19) ja selvästi enemmän vuodesta 2016 lähtien, vaikkakin osuus on edelleen koko maan keskiarvoa pienempi (kuvio 20).

Kuvio 25. Rikoksista syyllisiksi epäiltyjen alle 20-vuotiaiden osuus Ruskolla 2020–2022, THL, Sotkanet).

Alioikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet henkilöt / 1 000 vastaavan ikäistä

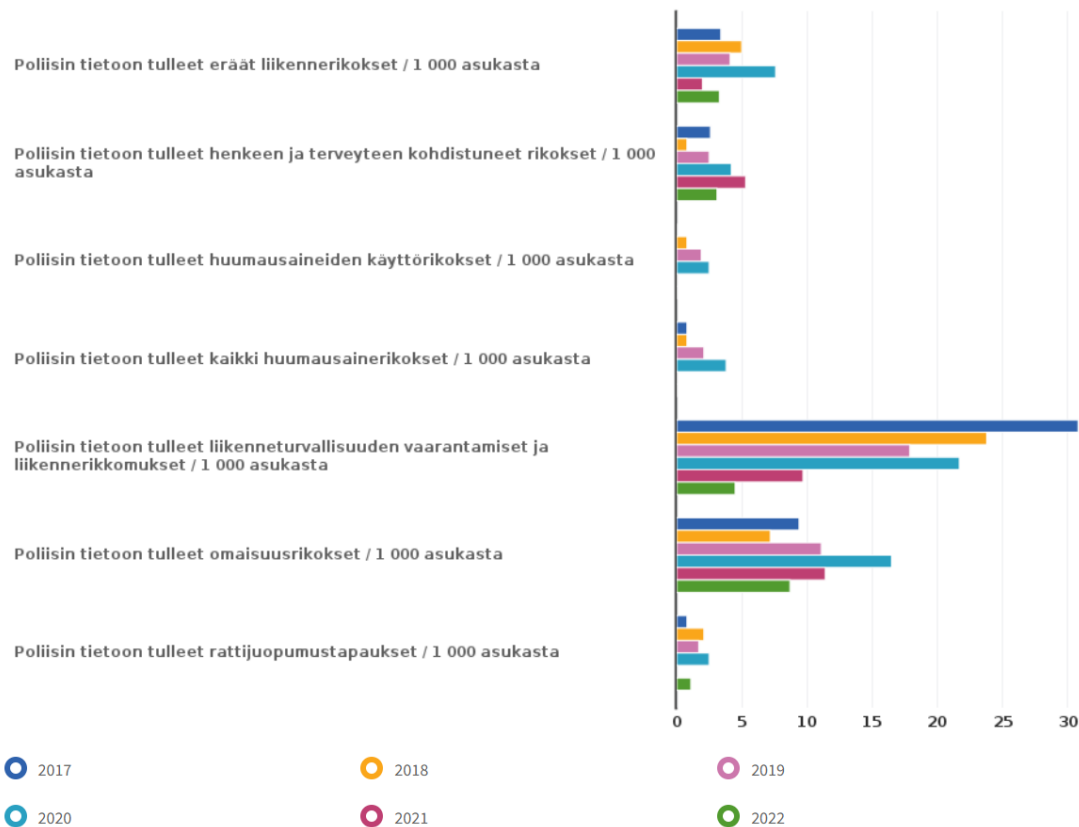
info ind. 3095 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 26. Alioikeuksissa tuomitujen 15 vuotta täyttäneiden henkilöiden suhteellinen määrä (THL, Sotkanet).

Rikosten määrä kokonaisuudessaan on vähentynyt viime vuosina lähes kaikissa rikosnimikkeissä (kuvio x) paitsi huumausainerikoksissa (ml. huumausaineiden käyttörikokset).

Trendi on samansuuntainen mm. nuorisopalvelujen alueellisen verkoston havaintojen kanssa, että nuorten ja nuortenaikuisten kannabiksen käyttö on lisääntynyt viime vuosien aikana. Myös nuorten sähkö tupakkakauppaan liittyvät ilmiöt viittaavat eräänlaiseen rikollisuutta ihannoivaan toimintaan. Ilmiötä seurataan osana alueellista nuorisotyön verkostoa, jossa on mukana myös poliisin edustus.

Kuvio 27. Poliisin tietoon tulleiden rikosten määrä Ruskolla 2017–2022 (THL, Sotkanet).

3 Ruskon kunnan elinvoiman, hyvinvoinnin ja osallisuuden tila

3.1 Elinvoima

Ruskon kunnan elinvoimaa mittaavat varsinkin taloudelliset tunnusluvut ovat pääsääntöisesti Suomen kuntien kärkitasoa. Rusko sijoittui viimeisimmässä Tähtikunnat 2021 -vertailussa⁹ Manner-Suomen 293 kuntien joukossa kuudennelle sijalle. Vertailussa kuntien tilaa tarkasteltiin mm. kuntien elinvoiman, väestönkehityksen ja kuntatalouden näkökulmasta yhteensä 19 eri muuttujan avulla.

Aluekehityksen laajassa tilannekuvassa¹⁰ tarkastellaan alueiden kehitystä 17 indikaattorin avulla. Mittarit on ryhmitelty kuuteen aluekehityksen dynamiikkaan, jotka tarkastelevat kuntien työllisyyttä, yritystoimintaa, vetovoimaa, tuloja, koulutusta ja hyvinvointia sekä muuta elinvoimaa. Tämän perusteella määritetään aluekehitystä kuvaava kokonaisindeksi, joka vaihtelee välillä 0–100.

⁹ <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/tahtikunnat-2021-kauniainen-on-ykkonen-ita-suomi-sinnittelee-skn-listaus-paljastaa-valtavan-eron-maan-eri-osien-valilla/>

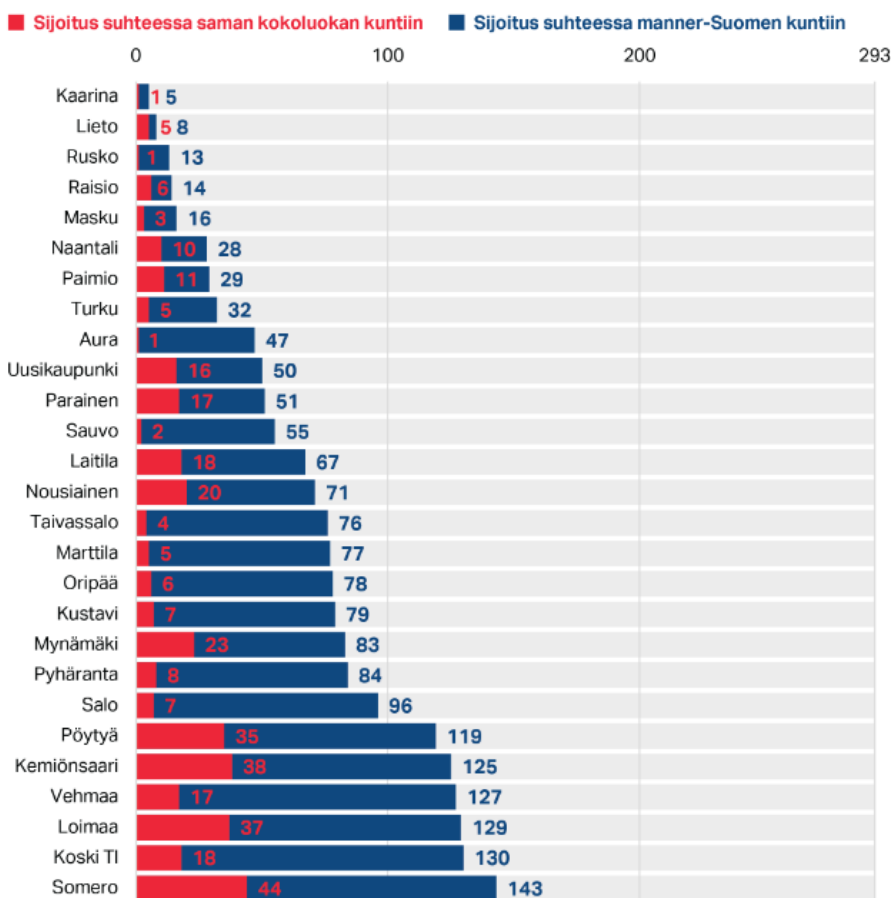
¹⁰ <https://www.mdi.fi/aluekehityksen-laaja-tilannekuva/>

Varsinais-Suomen kunnat pärjäävät aluekehityksen tilannekuvassa erinomaisesti. Maakunnan kuntien saamien kokonaispisteiden keskiarvo oli uusimmassa syyskuussa julkaistussa tilannekuvassa maan toiseksi korkein. Vain Uudenmaan kunnat menestyivät tilannekuvassa keskimäärin Varsinais-Suomea paremmin.

Parhaiten Varsinais-Suomen kunnista (kuvio 28) menestyi Kaarina, jonka sijoitus tilannekuvassa oli viides kaikista Manner-Suomen 293 kunnasta. Muita hyvin menestyneitä kuntia oli Lieto (8.), Rusko (13.), Raisio (14.) ja Masku (16.).

Koko maan vertailun lisäksi kuntien sijoituksia vertailtiin niiden omissa kokoluokissa. Omassa kokoluokassaan Varsinais-Suomeen tuli peräti kolme ykkössijaa. Kaarina oli ensimmäinen yli 25 000 asukkaan kunnista sekä Rusko yli 4 000 asukkaan ja Aura alle 4 000 asukkaan kunnista.

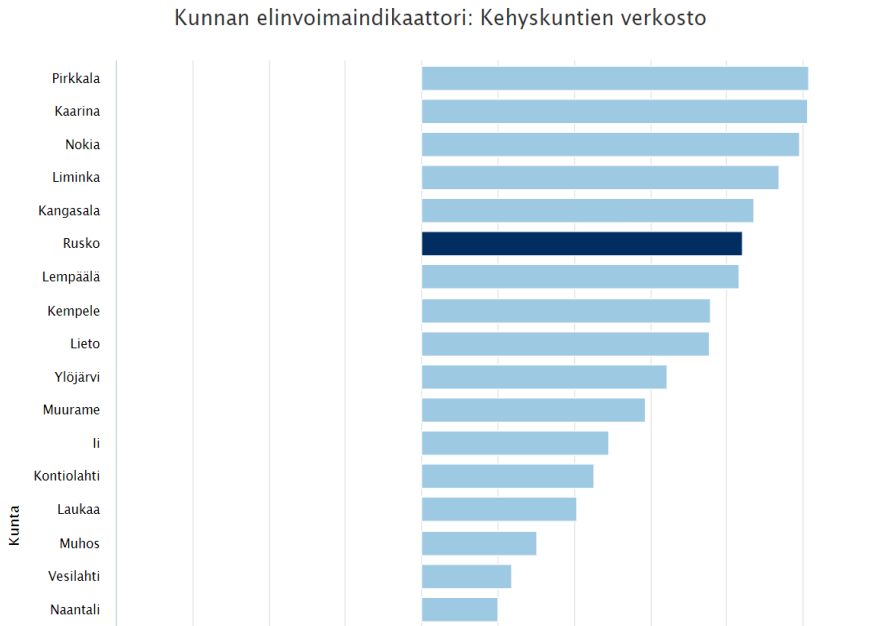
Varsinais-Suomen kuntien sijoitus MDI:n aluekehityksen tilannekuvassa

Manner-Suomessa on 293 kuntaa. Kuntien kokoluokat ovat alle 4 000 asukasta, 4 000–9 999 asukasta, 10 000–24 999 asukasta, 25 000–49 999 asukasta, 50 000–99 999 asukasta ja yli 100 000 asukasta.

Kuvio 28. Varsinais-Suomen kuntien sijoitus aluekehityksen tilannekuvassa (MDI).

Kuntaliiton **elinvoimaindikaattorin** mukaan Rusko sijoittuu 28 kehyskunnan joukossa kuudenneksi (kuvio 29). Varsinais-Suomen kunnista Rusko sijoittuu indikaattorin perusteella neljänneksi, samoin kuin 5 001–10 000 asukkaan kuntien joukossa. Elinvoiman osalta Ruskon tulosta laskee hieman koulutustaso ja taloudellinen huoltosuhde.

Kuvio 29. Ns. kehyskuntien järjestys elinvoimaindikaattorin¹¹ mukaan (Kuntaliitto).

Vuonna 2022 Ruskon kunnan saamat **valtionosuudet** asukasta kohden olivat verrokkikuntia ja koko maata selkeästi matalammalla tasolla. Myös valtionosuuksien määrä prosentuaalisista nettokustannuksista (21,8 %) oli ympäristökuntiin ja koko maahan (29,0 %) verrattuna vain Maskussa (19,1 %) matalammalla tasolla.

Vuoden 2023 alussa laki peruspalveluiden valtionosuuksista päivitettiin, kun hyvinvointialueet aloittivat ja sen myötä kuntien järjestämis- ja rahoitusvastuu sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen palveluista päättyi. Tämä vaikutti kuntien valtionosuuksien määrään ja laskentaperusteisiin. Uudistuksen rahoittamiseksi kunnilta siirrettiin yhtä paljon tuloja kuin siirtyvät palvelut maksoivat ennen uudistusta. Kuntien valtionosuuksista leikattiin uudistuksen rahoittamiseksi kaksi kolmasosaa, mutta yksittäisen kunnan leikkausosuus vaihtelee.

Valtionosuusjärjestelmään lisättiin toistaiseksi pysyvänä sote-kustannusten ja -tulojen siirrosta johtuvan muutosrajoitin ja kunnan talouden tasapainotilan muutoksia rajoittava järjestelmämuutoksen tasaus. Nämä erät lasketaan osana peruspalvelujen valtionosuutta. Koko maan tasolla vaikutus kuntiin on kustannusneutraali, mutta yksittäisellä kunnalla nämä sote-erät voivat olla tärkeimmässä roolissa valtionosuuksien tason kannalta.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyvät: varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, kirjastot, yleinen kulttuuritoimi, asukasperustaisesti rahoitettava taiteen perusopetus.

Ruskon kunnan **vuosikate** vuonna 2022 (339 €/asukas) laski edellisestä vuodesta ja jäi koko maan keskitasosta (616 €/asukas). Sen sijaan Ruskon kunnan **lainakanta** (1 212 €/asukas) ja suhteellinen **velkaantuneisuus** (33,4 %) olivat verrokkikuntiin ja koko maahan (lainakanta: 3 368 €; velkaantuneisuus: 56,4 %) verrattuna hyvällä tasolla. Ruskon kunnan **verotulot** (4 400 €/asukas) olivat vuonna 2022 verrokkikuntien keskitasoa, mutta jäivät koko maan tasosta (4 834 €). **Kunnan nettokäyttökustannukset**

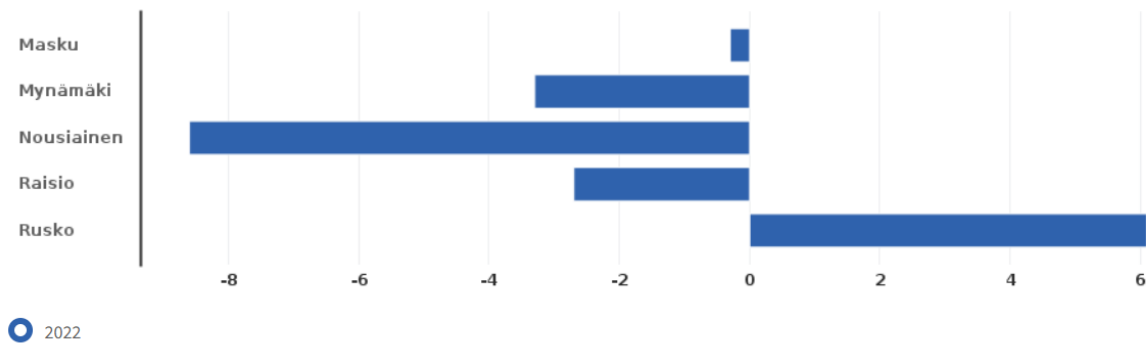
¹¹ Kunnan elinvoimaindikaattori kuvaa kunnan elinvoiman muutosta kahden viimeisen tilastoista saatavan ajankohdan välisenä aikana. Elinvoiman muutosta kuvataan indikaattorilla, jonka keskiarvo on =0. Jos indikaattori saa positiivisia arvoja se on ko. kunnassa kehittynyt paremmin kuin omassa maakunnassa keskimäärin (maakunnittainen tulostus) tai paremmin kuin koko maassa (asiakassegmentin mukainen tulostus ja koko maan karttaesitys). Jos indikaattori saa negatiivisia arvoja se on ko. kunnassa kehittynyt huonommin.

asukasta kohden viimeisimmän tilastointivuoden 2020 mukaan olivat 5 022,5 €, kun ne koko maassa olivat keskimäärin 6 161,1 € ja muissa verrokkikunnissa 5 425,7–6 062,0 €.

Kuntien välisessä **nettomuutossa** on Ruskolla ollut suuria vaihteluja vuosien välillä (kuvio 30). Vuoden 2022 nettomuutto oli positiivisen puolella toisin kuin lähikunnissa.

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

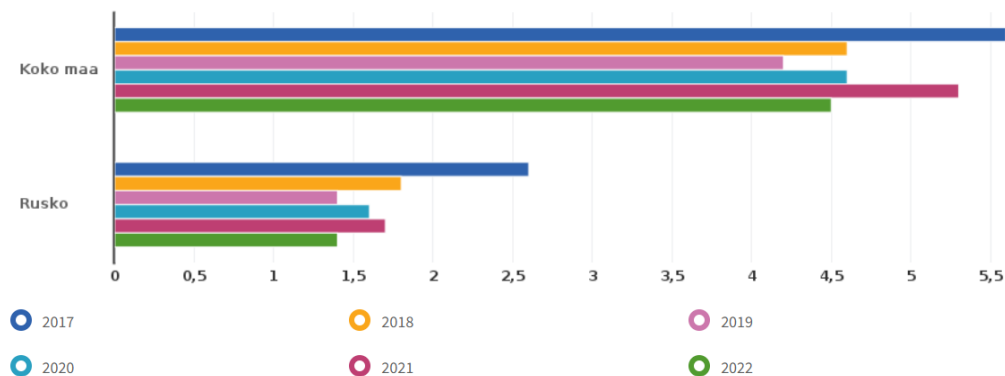
info ind. 178 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 30. Kuntien välinen nettomuutto (THL, Sotkanet)¹²

Kunnan yleinen **pienituloisuusaste** (4,9 %) on hieman kasvanut, mutta on yhä selvästi verrokkikuntia ja koko maata (13,2 %) pienempää. Lasten pienituloisuusaste on samoin kasvanut hieman vuodesta 2020 (4,3) vuoteen 2021 (4,6), mutta taso on silti alle puolet koko maan keskiarvosta (11,9).

Vaikeasti työllistyvien osuus eli ns. rakennetyöttömyys (kuvio 31) on Ruskolla (1,4 %) erityisen alhaista verrattuna koko maahan (4,5 %). **Pitkäaikaistyöttömien** osuus työvoimasta on Ruskolla vähentynyt 2017–2022 (2,2 % - 1,0 %) ja on pieni verrattuna koko maahan (3,6 %). **Työllisten** osuus väestöstä on säilynyt lähes samana 2017–2019 (47,7 %), ja **työttömien** osuus työvoimasta on laskenut 2017–2020 (6,0 % - 3,9 %), ja taso koko maan keskiarvoon (9,5 %) on alhainen.

Kuvio 31. Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys) osuus 15–64-vuotiaista Ruskolla 2017–2022 (THL, Sotkanet).

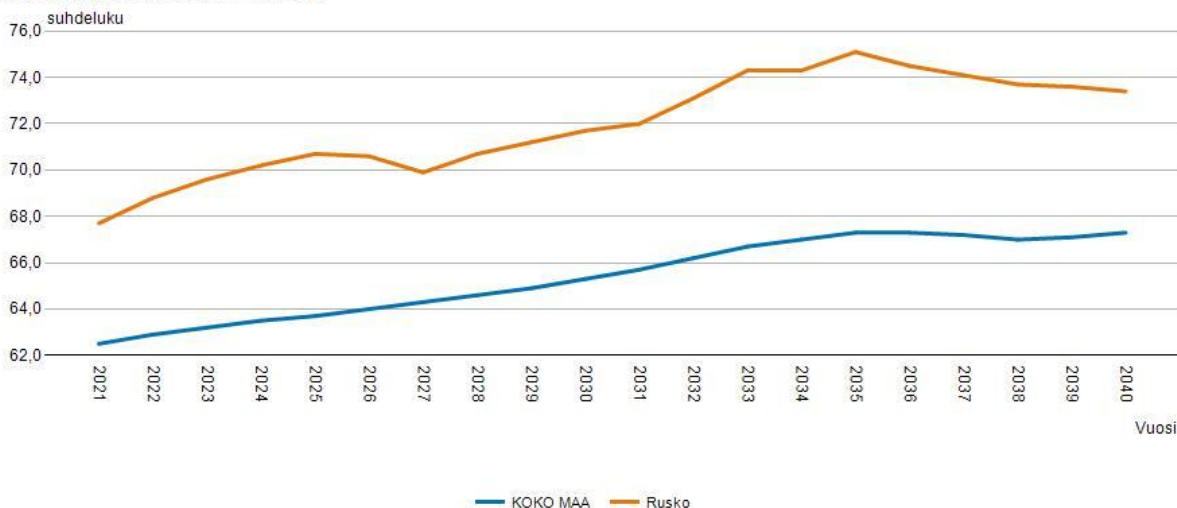
¹² Indikaattori ilmaisee kuntien välisen nettomuuton tuhatta asukasta kohti. Nettomuutto saadaan vähentämällä alueelle muuttaneista (tulomuuttajat) alueelta pois muuttaneet (lähtömuuttajat). Näin nettomuutto on positiivinen, jos alueelle on muuttanut enemmän kuin alueelta on muuttanut pois.

Käytettävissä olevien tulojen määrää mittaava ns. Gini-kerroin on Ruskolla (24,2) muuta maata (29,1) alhaisempi ja kehitys on vuoden 2021 tietojen osalta lievästi parantunut. Työllisten prosentuaalinen osuus väestöstä oli sen sijaan Ruskolla verrokkikuntia ja koko maata korkeammalla tasolla. Lasten pientuloisuusaste¹³ (4,6 %) on Ruskolla laskenut 2017–2021 ja on useimpia verrokkikuntia (4,6–8,9 %) pienempää.

Ehkäisevää tai perustoimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä on laskenut Ruskolla jo muutamana viime vuonna, samoin toimeentulotukien reaalihintaa. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden määrä on säilynyt suurin piirtein samalla tasolla, joka on noin kymmenesosa koko maan keskiarvosta.

Kunnan **väestöllinen huoltosuhde** (eli kuinka monta lasta ja vanhusta on 100 työikäistä kohti) on Ruskolla heikentynyt ja on hieman koko maan ja maakunnan huoltosuhdetta heikompi, mutta keskitasolla tai parempi kuin vertailukunnissa. Myös huoltosuhteen ennuste suhteessa koko maahan verrattuna on heikompi (kuvio 32). Huoltosuhteeseen vaikuttaa siis lasten ja vanhusten määrän kehitys.

Väestöennuste 2021: Väestöllinen huoltosuhde muuttujina Alue ja Vuosi. Väestöllinen huoltosuhde (ennuste 2021).

Lähde: Väestöennuste, Tilastokeskus

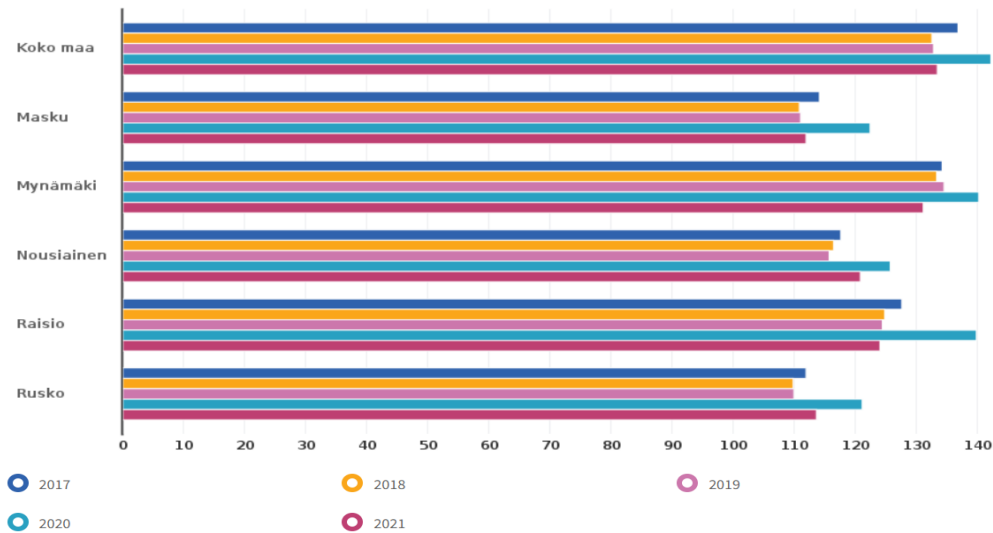
Kuvio 32. Ruskon kunnan väestöllisen huoltosuhteen ennuste 2021–2040 (Tilastokeskus).¹⁴

Taloudellinen huoltosuhde¹⁵ eli elatusuhde on Ruskolla kehittynyt edulliseen suuntaan vuodesta 2017 (111,9) vuoteen 2019 (109,9) mutta hieman heikentynyt koronavuonna 2020 ja 2021. Suhde on kuitenkin parempi kuin koko maassa sekä verrokkikunnissa (kuvio 33).

¹³ Indikaattori ilmaisee pientuloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä.

¹⁴ Väestöllinen huoltosuhde ilmoitetaan ei-työikäisten ja työikäisten määrien suhteena: kuinka monta ei-työikäistä kansalaista on kutakin työikäistä kohti jollakin määritellyllä alueella tai koko maassa. Väestötieteilijät laskevat suhdeluvun niin, että ei-työikäisiksi määritellään kaikki alle 15-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat. Työikäisiä ovat loput eli näiden rajojen väliin sijoittuvat. Kyse on siis lähinnä väestön ikärakenteen ja sen muutosten kuvaamisesta.

¹⁵ Taloudellinen huoltosuhde eli elatusuhde ilmaisee kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin lukeutuu koko ei-työllinen väestö, eli työttömät, eläkeläiset, lapset ja omaa kotitaloutta hoitavat.

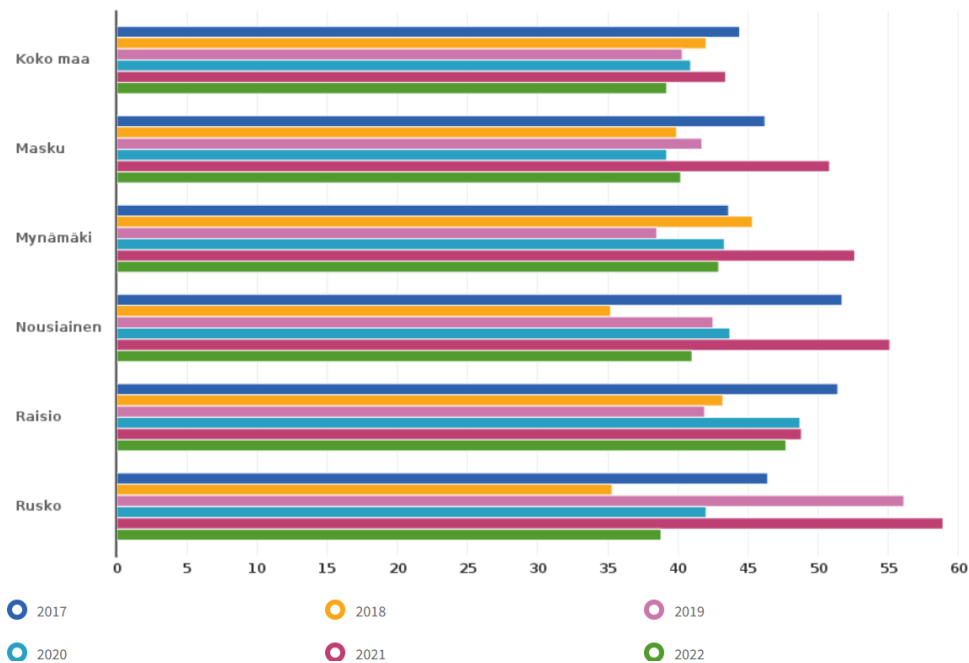

Kuvio 33. Taloudellinen huoltosuhde 2017–2021 (THL, Sotkanet).

Syntyvyyden kehityksen seurannassa hyödynnetään yleistä hedelmällisyyslukua, joka ilmaisee vuoden aikana elävänä syntyneiden lasten lukumäärän tuhatta 15–49-vuotiasta naista kohti. Ruskolla indikaattorissa on melko suurta vaihtelua vuosien välillä, mutta keskiarvo on koko maan keskiarvoa parempi (kuvio 34).

Syntyvyys (Yleinen hedelmällisyysluku)

info ind. 5123 Sukupuoli: Yhteensä

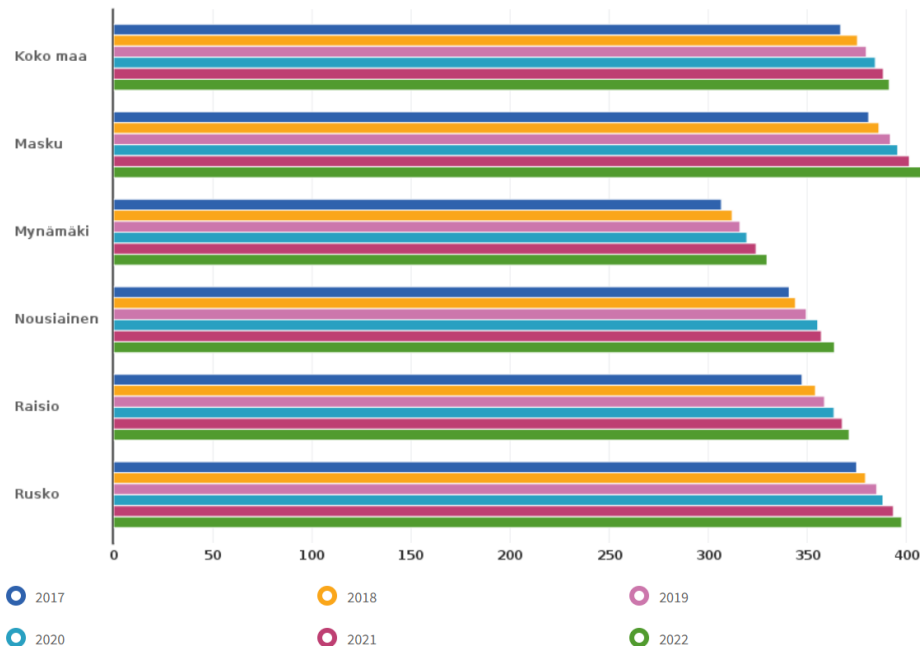

Kuvio 34. Syntyvyys eli yleinen hedelmällisyysluku Ruskolla, koko maassa ja lähikunnissa 2017–2022 (THL, Sotkanet).

Koulutustasoa mitataan laskemalla perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Indikaattori on Ruskolla muiden kuntien tapaan noussut, vaikka tulos jääkin hieman alle koko maan keskiarvon (kuviot 35).

Koulutustasomittain

info ind. 180 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 35. Koulutustasomittain Ruskolla ja lähikunnissa 2017–2022 (THL, Sotkanet).

3.2 Hyvinvointi ja osallisuus

Hyvinvointia ja osallisuutta voidaan arvioida useiden erilaisten indikaattorien valossa. Yleisimmin käytettyjä indikaattoreita on kerätty THL:n Sotkanet-tilastokantaan. Alla olevassa raportoinnissa on päivitetty vuosittaista hyvinvointikertomuksen raporttia mm. syysyllä 2023 julkaistun Kouluterveyskyselyn tuloksilla, jotka perustuvat keväällä kerättyyn aineistoon.

Raportoinnissa on pyritty kiinnittämään huomio verrokkikunnista (Masku, Mynämäki, Nousiainen, Raisio) tai koko maan tuloksista poikkeaviin tai tarkastelujaksolla merkittävästi muuttuneisiin tuloksiin.

Ajantasaista raportointia vaikeuttaa hyvinvointi-indikaattorien päivittymisen eritahtisuus. Osa tuloksista perustuukin muutaman vuoden takaisiin tietoihin, osa on päivitetty loppuvuodesta 2023. Muutoksia tarkasteltaessa trendistä poikkeaviin yksittäisten vuosien tuloksiin tulee suhtautua kriittisesti; mitä pienempi kunta, sitä todennäköisempää on satunnainen vaihtelu. Muutoksen tulisi olla pienissä (alle 100 vastaajan) kunnissa vähintään 5 prosenttiyksikköä, jotta siihen kannattaa kiinnittää huomiota. Suurissa kunnissa jo 2 prosenttiyksikön muutos voi olla merkittävä.

Merkittävä puute Ruskolla on toisen asteen opiskelijoiden hyvinvointitietojen puute: koska kunnassa ei ole toisen asteen oppilaitoksia, opiskelupaikan mukaan kirjautuvaa tilastotietoa ei pystytä yhdistämään

ruskolaisiin nuoriin. Sama puute koskee valtakunnallisesti aikuisväestöä, josta ei juurikaan kerätä kuntakohtaista hyvinvointitietoa.

3.2.1 Hyvinvoinnin tila ikäryhmittäin

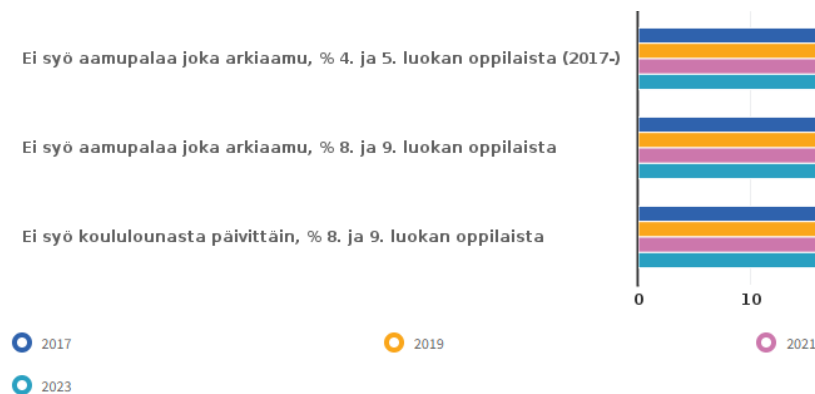
3.2.1.1. Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Yksinhuoltajaperheiden määrä on Ruskolla säilynyt samalla tasolla 2017–2020. Ruskolla on verrokkikuntiin ja etenkin koko maahan verrattuna kuitenkin selvästi vähemmän yksinhuoltajaperheitä. Myös yhden hengen asuntokuntien osuus on säilynyt samalla alhaisella tasolla.

Ruskolla **ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia** on vähän, mutta toisaalta näiden asuntokuntien määrä ei ole myöskään vähentynyt.

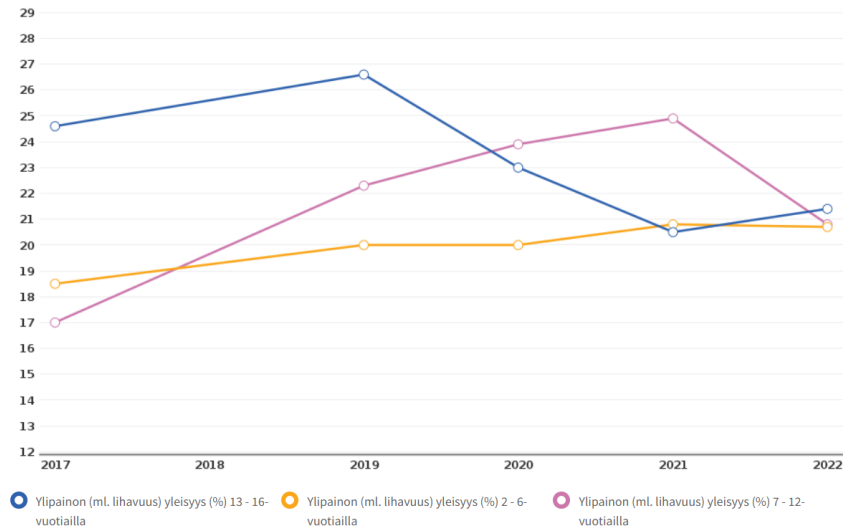
Elintapojen osalta kouluterveyskyselyssä raportoidaan koululounasta syöneiden määriä. Ruskolla koululounasta syö suurempi määrä oppilaita kuin verrokkikunnissa ja koko maassa. Kuitenkin niiden 8. ja 9. luokkalaisten osuus, jotka jättävät koululounaan syömättä on liki kaksinkertaistunut vuosien 2020 (17,7 %) ja 2023 (32,6 %) välillä.

Sen sijaan niiden 4. ja 5. luokan oppilaiden, jotka eivät syö **aamupalaa** arkisin säännöllisesti (kuvio 36), määrä oli Ruskolla kasvanut 2017–2023 ja määrä (21,3 % - 27,1 %) mutta oli pienempi kuin koko maassa (29,7 %) ja verrokkikunnissa. 8. ja 9. luokan oppilailla aamunpalan väliin jättävien määrä (43,4 %) on noussut merkittävästi vuodesta 2017 (31,2 %) ja etenkin vuodesta 2020 (26,0 %). Vastausten suuri vaihteluväli eri vuosina vaikuttaisi viittaavan mahdollisesti myös muuhun kuin todelliseen tilanteeseen. Ruskon kunta on kuitenkin lähtenyt 2023 mukaan Tervettä kasvua -hankkeeseen, jossa tavoitteena on parantaa koululaisten ruokailutottumuksia ja kehittää ravintokasvatusta.

Kuvio 36. Niiden oppilaiden osuus, jotka eivät syö aamupalaa tai koululounasta 2017–2023 (THL, Sotkanet).

Lasten ja nuorten **ylipaino** Ruskolla (kuvio 37) kehittyi negatiivisesti vuosien 2017–2019 välillä kaikissa ikäryhmissä mutta kasvu hidastui vuoteen 2020 mennessä, ja on nyt (v. 2022) vanhemmissa ikäryhmissä koko maan keskiarvon alapuolella, paitsi 2–6-vuotiaiden kohdalla hieman yli (20,7 %) koko maan tason (19,7 %).

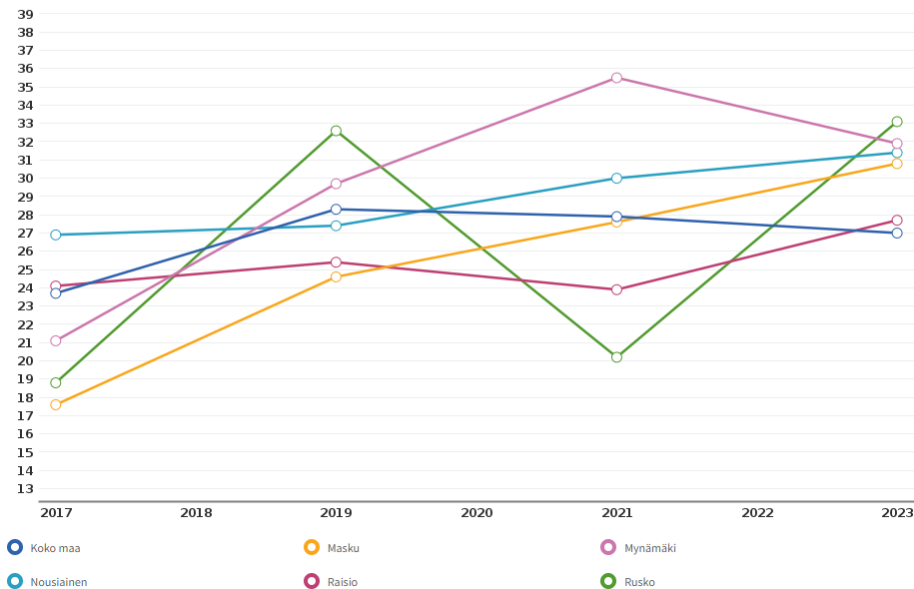

Kuvio 37. Ylipainon yleisyys¹⁶ ruskolaisilla lapsilla ja nuorilla 2017–2020 (THL, Sotkanet).

Liikuntaa vähän (korkeintaan tunnin viikossa) **harrastavien** nuorten (8. ja 9. luokan oppilaat) määrä (33,1 %) on Ruskolla liki kaksinkertaistunut 2017–2023, ja tulos on verrokkikuntien huonoin ja ylittää koko maan keskiarvon 27,0 %, vaikkakin tulos on samaa tasoa verrokkikuntien kanssa (kuvio 38). Sen sijaan niiden oppilaiden osuus, joilla oli todettu heikko **fyysinen toimintakyky** (MOVE!-mittaus), oli Ruskolla (5. luokkalaiset: 31,4 %; 8. luokkalaiset: 30 % oppilaista) verrokkikuntien keskitasoa ja alle maan keskitason (5. luokkalaiset: 38,4; 8. luokkalaiset: 41,2 %). Heikko fyysinen toimintakyky muodostaa riskin henkilön terveydelle ja kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille ja arjen toimintakyvylle.

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 3905 Sukupuoli: Yhteensä

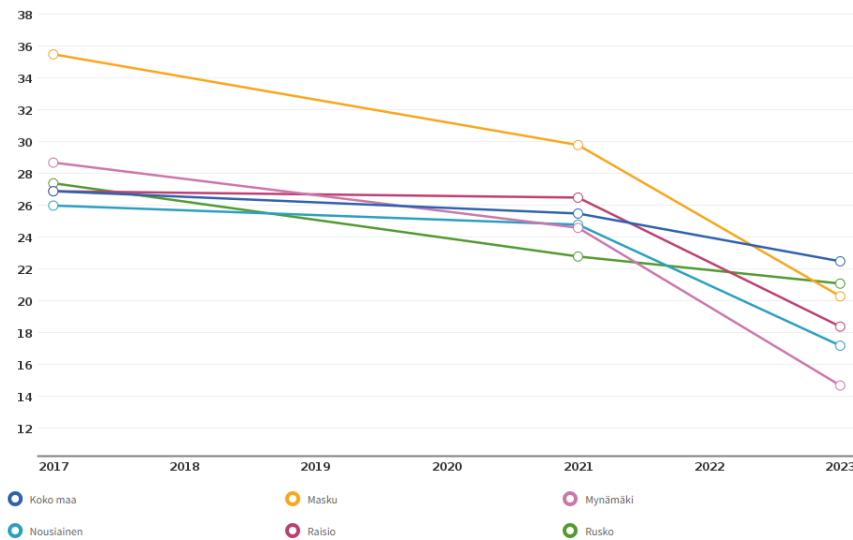
Kuvio 38. Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaiden osuus 2017–2023 Ruskolla (THL, Sotkanet).

¹⁶ Indikaattori ilmaisee Suomessa asuvien 13 - 16-vuotiaiden ylipainoisten (ISO-BMI ≥ 25 kg/m²) lasten/nuorten osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä niistä lapsista, joille on saatavilla pituus- ja painotieto kalenterivuoden ajalta.

Niiden 8. ja 9. luokan oppilaiden, jotka ovat kokeneet vahvaa **positiivista mielensterveyttä** viimeisen kahden viikon aikana, osuus oli Ruskolla vähentynyt (27,4 % - 21,1 %) selvästi 2017–2023, ja tulos oli alle koko maan tason (22,5 %), vaikkakin verrokkikunnissa lasku on ollut vieläkin voimakkaampaa (kuvio 39). Myös 4. ja 5. luokan oppilaiden, joilla oli mielialaan liittyviä ongelmia, määrä oli Ruskolla kasvanut (11,5 % - 16,2 %).

Kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4715 Sukupuoli: Yhteensä

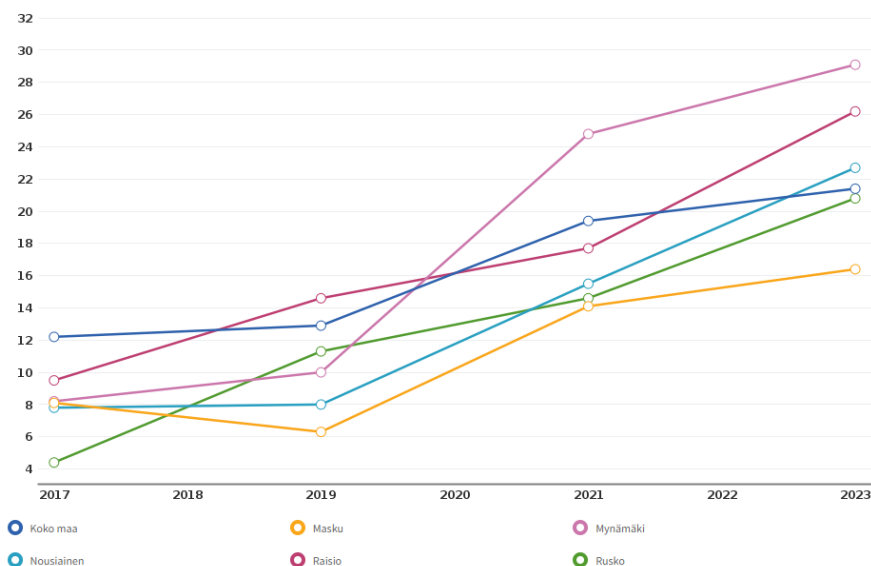

Kuvio 39. Kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-2023) (THL, Sotkanet).

Kohtalaista tai vaikeaa **ahdistuneisuutta** kokevien 8. ja 9. luokkalaisten osuus oli moninkertaistunut (4,4 % - 20,8 %) 2017–2023 (kuvio 40). Ruskolla trendi on samansuuntainen, vaikkakin nopeampi kuin muualla maassa (12,2 % - 21,4 %). Kuitenkin erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit **lasten- ja nuorisopsykiatriassa** olivat Ruskolla vähentyneet ja alle koko maan tason.

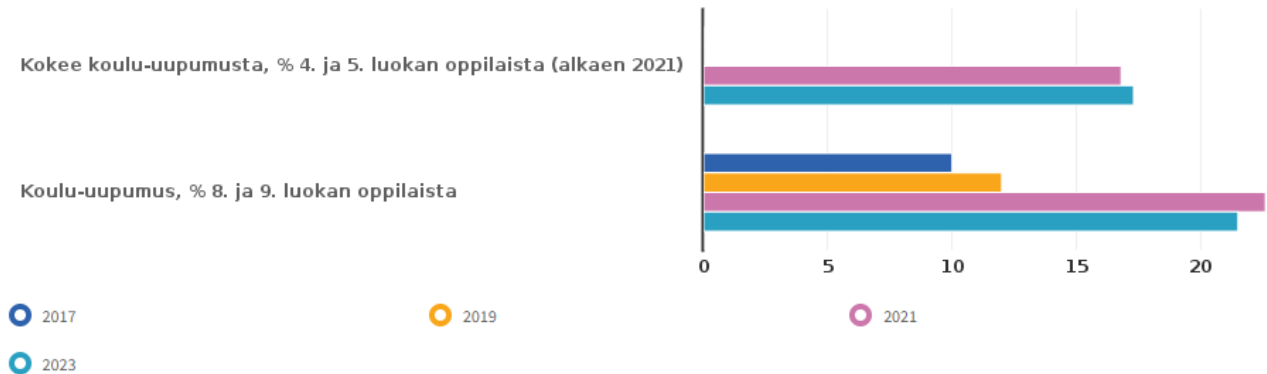
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 328 Sukupuoli: Yhteensä

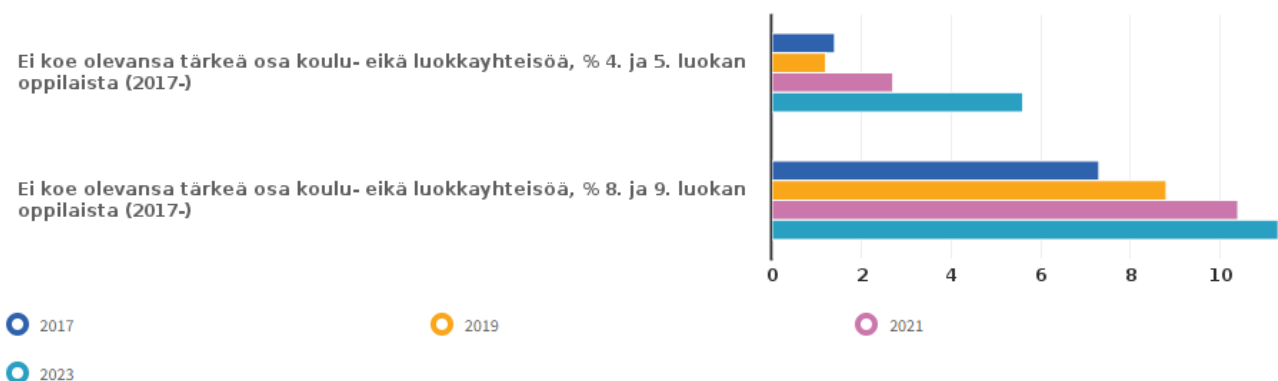
Kuvio 40. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista (THL, Sotkanet).

Eriyisen huolestuttavaa oli myös **koulu-uupuneiden** määrän kasvu (kuvio 41), jossa Ruskon tulos oli verrokkikuntien korkeimpia ja hieman yli koko maan tason sekä 4. ja 5. että 8. ja 9. luokkalaisilla. Koulu-uupumus kehittyy jatkuvan koulunkäyntiin liittyvän stressin seurauksena. Jatkuessaan se voi johtaa masentuneisuuteen. Koulustressi oli kasvanut Ruskolla hieman 4. ja 5. luokkalaisilla. Sekä ahdistuneisuudessa että koulu-uupumuksessa on nähtävissä selvä negatiivinen ero tyttöjen hyväksi.

Kuvio 41. Koulu-uupumusta¹⁷ kokeneiden osuus 8. ja 9. luokan oppilaista 2017–2021 Ruskolla, verrokkikunnissa ja koko maassa (THL, Sotkanet).

Niiden 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan oppilaiden määrä, jotka eivät koe olevansa tärkeä **osa koulu- eikä luokkayhteisöä**, on kasvanut Ruskolla selvästi 2017–2023 (kuvio 42). Eriyisen huono kehitys oli havaittavissa 4. ja 5. luokkalaisilla (1,4 - 5,6 %), ja viimeisin tulos ylitti koko maan tason (4,5 %).

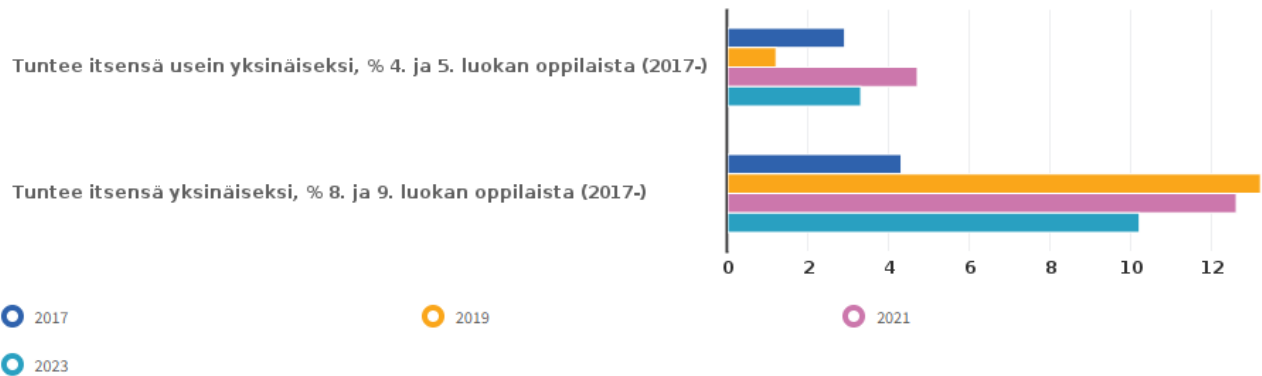

Kuvio 42. Niiden 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan oppilaiden määrä, jotka eivät koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä 2017–2023 (THL, Sotkanet).

Oppilaat sekä 4. ja 5. että 8. ja 9. luokilla kuitenkin kokevat, että **opettajat ovat kiinnostuneita** oppilaiden kuulumisista sekä **rohkaisevat mielipiteen ilmaisuun** oppitunneilla keskimäärin koko maata paremmin.

Yksinäiseksi itsensä kokevien osuus 4. ja 5. luokan ja etenkin 8. ja 9. luokan oppilaista on Ruskolla kasvanut selvästi 2019–2023 (kuvio 43). Tulos on kuitenkin alle koko maan ja useimpien verrokkikuntien tason, ja trendi saattaa liittyä koronapandemiaan, sillä vuonna 2021 tulokset olivat huonommillaan.

¹⁷ Koulu-uupumusta mitataan kolmella Nuorten koulu-uupumusmittari BBI-10:een perustuvalla väittämällä, jota kartoittavat uupumusasteista väsymystä, kynnistä asennetta työhön ja opintojen merkityksen vähentymistä sekä kyvyttömyyttä ja riittämättömyyden tunnetta opiskelijana.

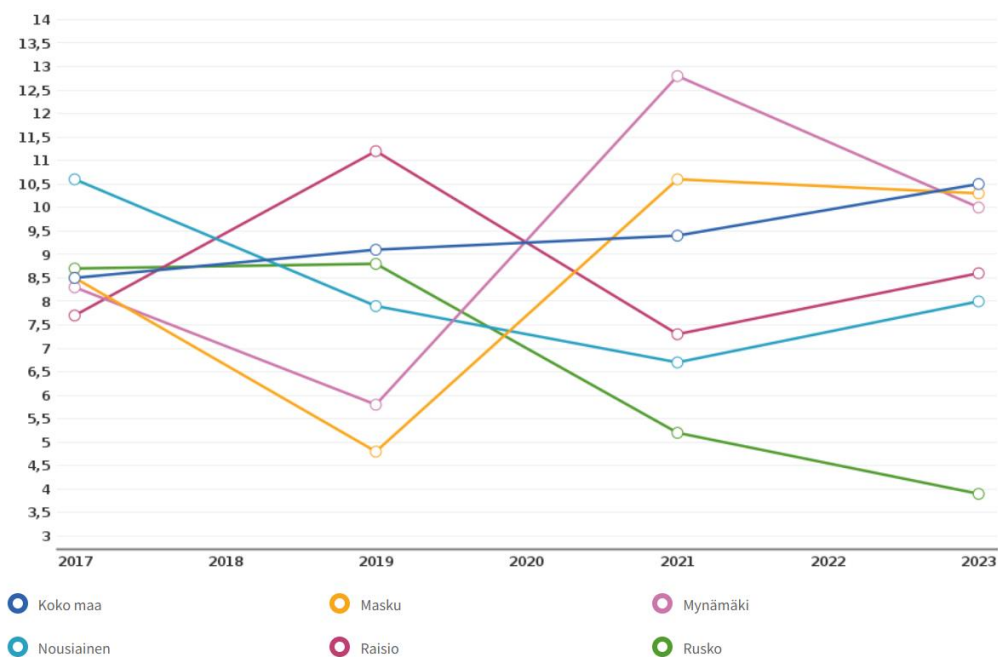
Kuvio 43. Niiden 4. ja 5. ja 8. ja 9. luokan oppilaiden osuus, jotka tuntevat itsensä usein yksinäiseksi Ruskolla 2017–2023 (THL, Kouluterveyskysely).

Niiden peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten osuus, jolla **ei ole yhtään hyvää kaveria**, oli v. 2023 Ruskolla 0 %, kun koko maassa keskiarvo on 0,8 %. Yläkoulussa 8. ja 9. luokan oppilailla suunta on ollut laskeva, ja määrä 3,9 % oli selvästi alle koko maan tason 10,5 % ja verrokkikuntien (kuvio 44).

Erittäin **heikko osallisuuden kokemus** 8. ja 9. luokan oppilailla on Ruskolla kaksinkertaistunut vuodesta 2019 (6,0 % oppilaista) vuoteen 2023 (12,2 %). Tulos on lähellä koko maan keskiarvoa ja trendi on samansuuntainen lähikuntien kehityksen kanssa.

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 292 Sukupuoli: Yhteensä

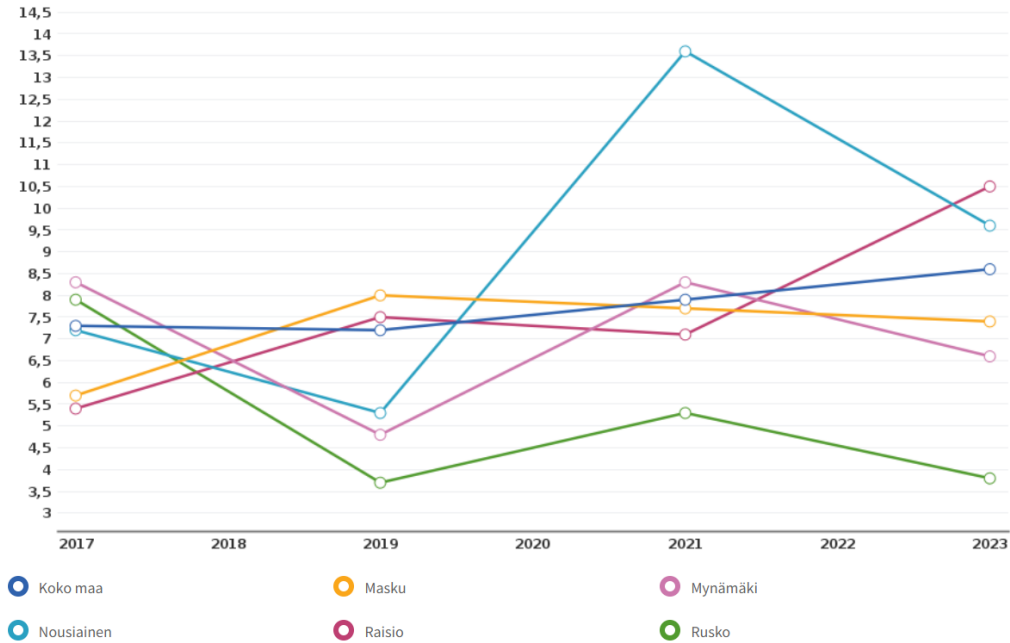

Kuvio 44. Niiden 8. ja 9. oppilaiden määrät, jotka ilmoittavat, ettei yhtään kaveria tai läheistä ystävää 2017–2021 (THL, Sotkanet).

Koulukiusaamista raportoitiin Ruskolla erityisen vähän etenkin alakouluikässä. Sen sijaan nuorten kohdalla kiusattuna olemisen kokemus oli kasvanut vuoden 2023 aikana, ja tulos oli hieman yli koko maan tason (kuviot 45 ja 46).

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

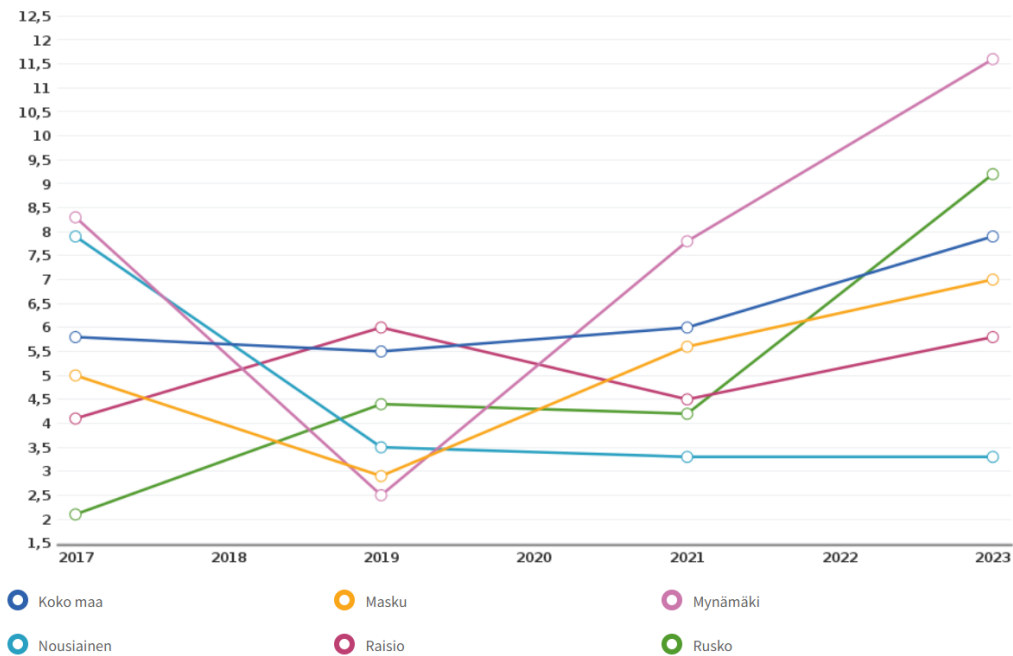
info ind. 4834 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 45. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa olleiden osuus 4. ja 5. luokkalaisista 2017–2023 (THL, Sotkanet).

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 1514 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 46. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa olleiden osuus 8. ja 9. luokkalaisista 2017–2023 (THL, Sotkanet).

Elämänsä tyytyväisten osuus 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan oppilaista on laskenut selvästi sekä Ruskolla että koko maassa vuodesta 2017. Suurempi lasku on tapahtunut nuorten kohdalla (2017: 78,9 %; 2023: 64,3 %). Taustalla vaikuttavat todennäköisesti koronapandemian aiheuttamat haasteet.

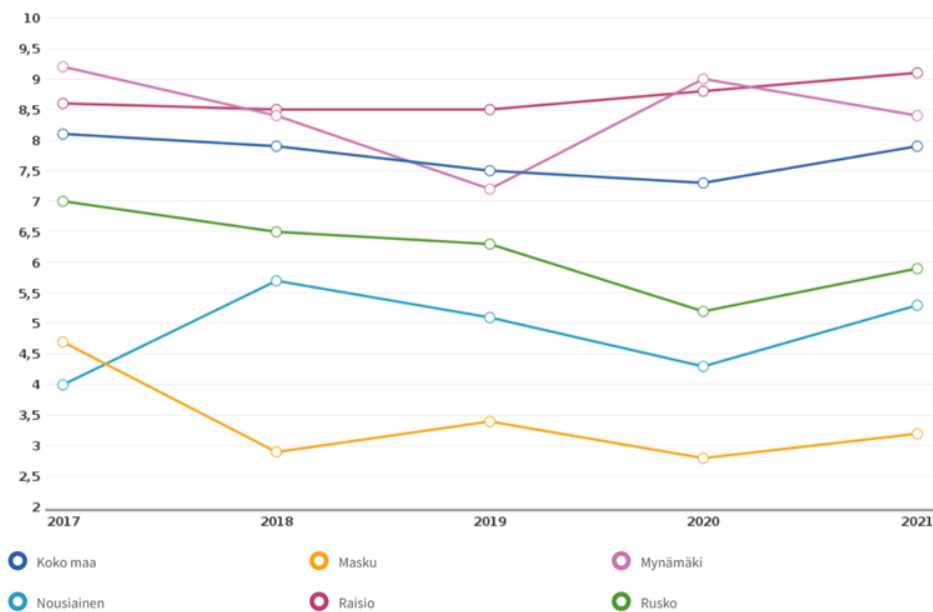
Tyytyväisyyden lasku on samansuuntainen lasten ja nuorten **koetun terveydentilan** kehityksen kanssa. Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien osuus on kasvanut vuosien 2017 ja 2023 välillä sekä 4. ja 5. luokkalaisilla 7,2 %:sta 11,0 %:iin ja 8. ja 9. luokkalaisilla 14,5 %:sta 25,6 %:iin.

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevien 18 - 24-vuotiaiden määrä on Ruskolla (16,9 % vastaavan ikäisestä) muuta maata suurempi (15,4 %), vaikkakin taso on Ruskolla laskenut vuoden 2017 tasosta (18,4 %).

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden määrä oli lievästi kasvanut 2020–2021, mutta tulos on verrokkikuntien keskitasoa ja alle koko maan tason (kuvio 47).

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 3219 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 47. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus 17–24-vuotiaista (THL, Sotkanet).

Huolta herättävä **päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttö tai rahapelaaminen** on jonkin verran lisääntynyt 8. ja 9. luokan oppilailta¹⁸ Ruskolla vuodesta 2020 (4,2 % - 5,4 %) mutta oppilaiden määrä oli alle koko maan (7,7 %) ja verrokkikuntien tason.

Sen sijaan **tupakoinnin** osalta vuoden 2023 tulos on Ruskolla huolestuttava. Päivittäin tupakoivien osuus on 6,5 %, kun aiempina vuosina se on ollut lähellä nollaa. Tulos ylittää myös koko maan keskiarvon 5,0 %.

Nuorten **humalajuomisessa** trendi on laskeva. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olleiden osuus 8. ja 9. luokan oppilaista on Ruskolla (5,5 %) laskenut vuodesta 2019 (9,5 %) ja osuus on alle kokomaan tason (8,8 %). Vaikkakin THL:n mukaan muutoksia tarkasteltaessa trendistä poikkeaviin yksittäisten vuosien tuloksiin täytyy suhtautua kriittisesti etenkin pienten kuntien kohdalla, ylittää muutos

¹⁸ Indikaattori tuottaa tietoa niiden nuorten osuudesta, joiden päihteiden käyttö herättää huolta. Indikaattori perustuu neljään osioon: 1) Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavukkeita, 2) Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, 3) Kokeillut vähintään kaksi kertaa kannabista, 4) Pelaa rahapelejä viikoittain. Tarkastelussa ovat vastaajat, joilla toteutuu vähintään kaksi edellä mainituista.

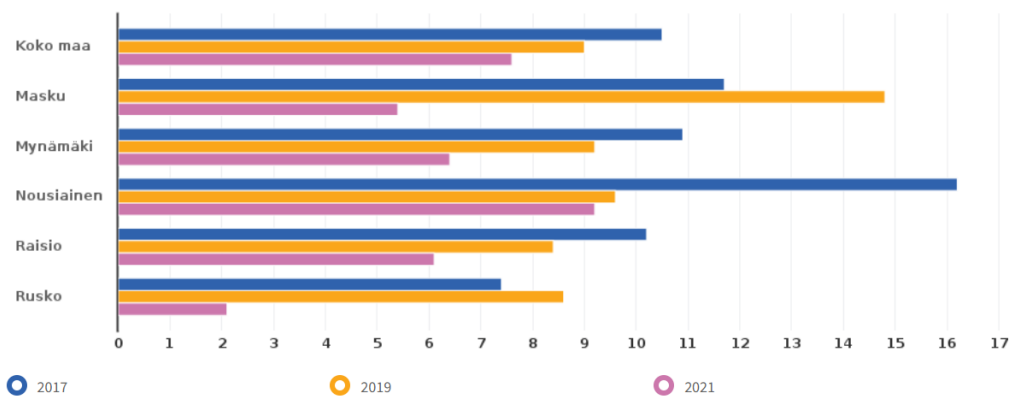
satunnaisen vaihtelun. Koulun ja nuorisopalvelujen mukaan muutoksessa saattaa näkyä sähkö tupakoinnin kasvanut suosio.

Huumeita ainakin kerran kokeilleiden osuus 8. ja 9. luokan oppilaista on Ruskolla laskenut vuodesta 2019 (5,0 %) vuoteen 2023 (3,1 %), ja tulos on selvästi alle verrokkikuntien (esim. Raisio: 13,3 %) koko maan keskiarvon (8,0 %).

Suomen ASH ry (Action on Smoking and Health) tarkasteli nuorten nikotiinituotteiden käyttöä Varsinais-Suomessa syksyllä 2020¹⁹. Valtakunnallisesti 8. ja 9. luokkalaisista **tupakoi** päivittäin 5,6 %. Ruskolla päivittäin tupakoivien osuus (0,7 %) oli Varsinais-Suomen matalin. Osa ei-tupakoivista näyttäisi kuitenkin käyttävän muita nikotiinituotteita kuten sähkö tupakkaa (kuvio 27). **Tosi humalassa** kerran kuukaudessa olevien 8. ja 9. osuus oli Ruskolla laskenut ja **kannabista kokeilleiden** nuorten määrä vähentynyt ja alle koko maan tason. Toisaalta viitteitä esim. **kannabiksen ja lääkaineiden käytön lisääntymisestä** Ruskolla on tullut mm. oppilashuollosta, nuorisopalveluista ja alueelliselta ehkäisevän päihdetyön verkostolta.

Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkö savuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4730 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 48. Niiden 8. ja 9. luokan oppilaiden osuus, joka käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkö savuketta päivittäin (THL, Sotkanet).

Sote-palvelujen järjestäminen ja tuottaminen ovat olleet ennen vuotta 2023 Raision kaupungin vastuulla ja vuoden 2023 jälkeen Varsinais-Suomen hyvinvointialueen vastuulla. Alla on kuitenkin tarkasteltu palvelujen käyttöön liittyviä tunnuslukuja eräiden poikkeamien osalta.

Neuvolapalveluissa äitiysneuvolan määräaikaisten terveystarkastusten peittävyys on Ruskolla (12,0 %) alle koko maan tason (34,7 %). Lastenneuvolan **laajojen terveystarkastusten** peittävyys 4-vuotiailla on Ruskolla (9,4 %) erittäin pieni, ja se on laskenut vuoden 2017 tasosta (66,0 %) jopa 56,6 prosenttiyksikköä, ja tulos on selvästi alle koko maan keskiarvon (52,5 %), vaikkakin perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0–7-vuotiasta kohden ovat Ruskolla (3 859) yli koko maan keskitason (3 349).

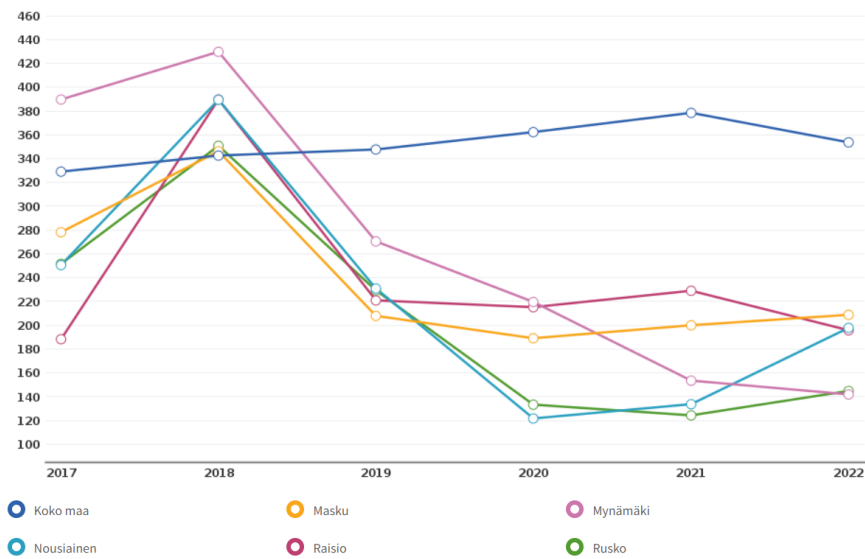
Kouluterveydenhuollon Ruskon lääkäreiden henkilömitoitus (2 509) oli laskenut alle koko maan tason (3 371).

Nuorten koetun hyvinvoinnin aleneminen ei Ruskolla näy sote-palvelujen, eikä varsinkaan erikoissairaanhoidon palvelujen käytön kasvuna (kuviot 49 ja 50) tai muissa opiskeluhuollon ulkopuolisissa soten tukipalveluissa kuten kasvatus- ja perheneuvonnassa (kuvio 51).

¹⁹ <https://suomenash.fi/uutiset/2020/rusko-loistaa-nuorten-vahaisella-tupakointimaaralla/>

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta

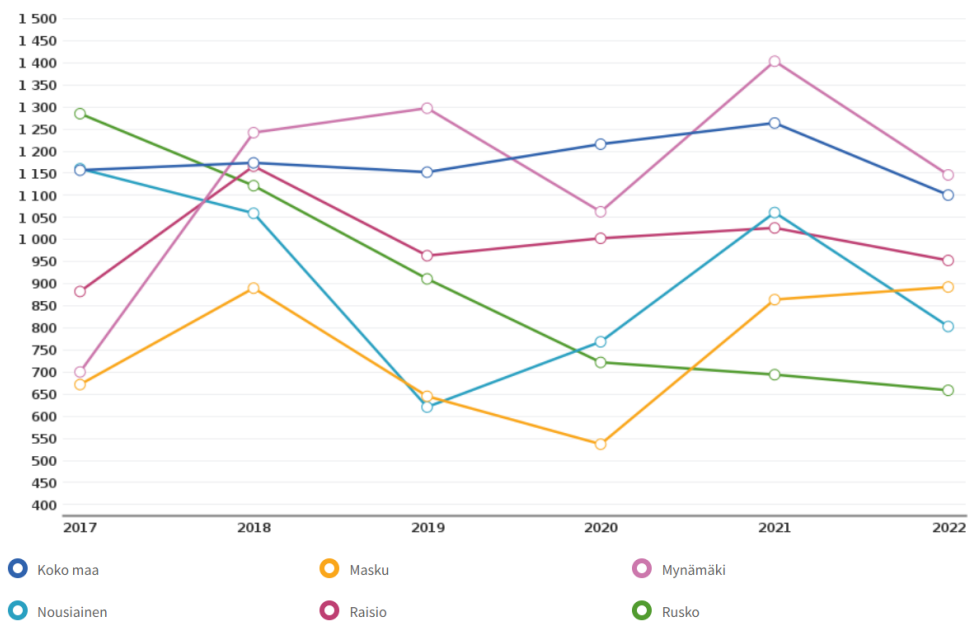
info ind. 2483 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 49. Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit lastenpsykiatria / 1 000 – 12-vuotiasta (THL, Sotkanet).

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta

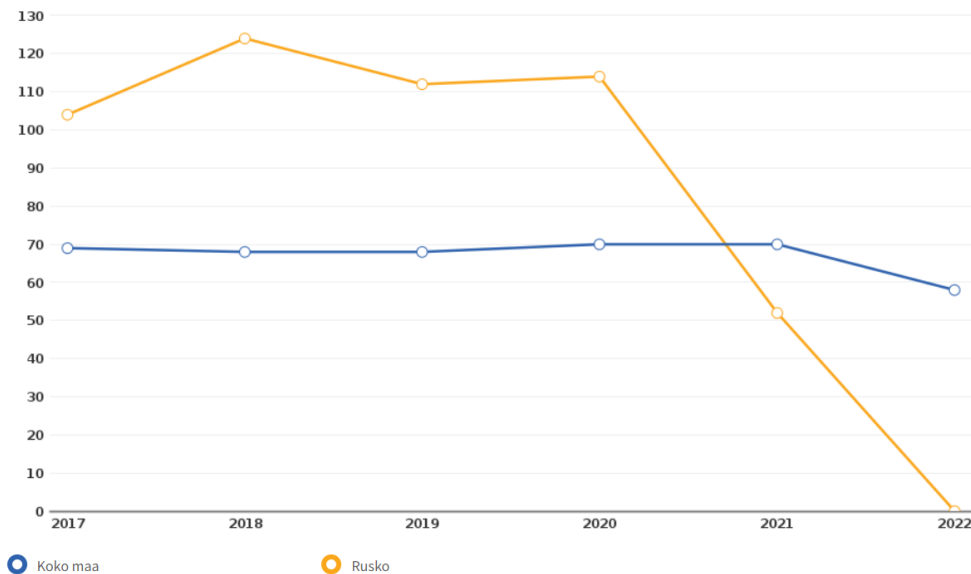
info ind. 2484 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 50. Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit lastenpsykiatria / 1 000 – 12-vuotiasta (THL, Sotkanet).

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta, kunnan kustantamat palvelut

info ind. 1243 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 51. Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta (THL, Sotkanet).

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen käytön vähenemisen taustalla saattaa vaikuttaa Ruskolla vuodesta 2020 käyttöön otettu **nanny-palvelu**, jonka kautta lapsiperheet voivat joustavasti pyytää apua kokeneelta kasvatusalan ammattilaiselta. Nanny-palvelun asiakasmäärät ovat olleet noin 60 asiakkaan tasolla vuodessa. Yleisimmät yhteydenottosyyt ovat liittyneet tavallisiin lasten kasvatustarpeisiin ja perhe-elämän haasteisiin, kuten lasten uhmaikään ja tottelevaisuuteen, käytöspulmiin, sisarusten välisiin suhteisiin, vanhempien parisuhteeseen tai jaksamiseen.

Opiskeluhuollossa, jonka järjestämisvastuu on siirtynyt hyvinvointialueelle, koulukuraattorin työpanoksen määrä viikossa suhteessa oppilasmäärään on Ruskolla koko maata ja lähikuntia selvästi alhaisempi. Sen sijaan koulupsykologin työpanoksen määrä on Ruskolla suurempi kuin muualla maassa.

Lastensuojeluilmoitusten vuosittainen määrä on kasvanut 2017–2023 Ruskolla 31 % (131-171 kpl). Sen sijaan lasten osuus (6,4 %), joista lastensuojeluilmoituksia on tehty, ei ole merkittävästi kasvanut, ja määrä on alle koko maan tason (9,1 %).

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osuus on Ruskolla (0,5 %) pieni verrattuna koko maahan (1,6 %). 18–24-vuotiaiden kodin ulkopuolelle sijoitettujen osuus (2,0 %) on Ruskolla korkea koko maahan verrattuna (0,5 %). Sen sijaan **lastensuojelun avohuollon** piirissä olleiden asiakkaiden määrä on viime vuosina vähentynyt Ruskolla. **Kiireellisesti kodin ulkopuolelle sijoitettuna** olleiden lasten ja nuorten osuus (0,5 %) on Ruskolla hieman koko maan keskiarvoa (0,4 %) korkeampi, mikä on jossain määrin huolestuttava ilmiö suhteutettuna varsinkin pienentyneeseen avohuollon asiakasmäärään.

3.2.2. Aikuiset

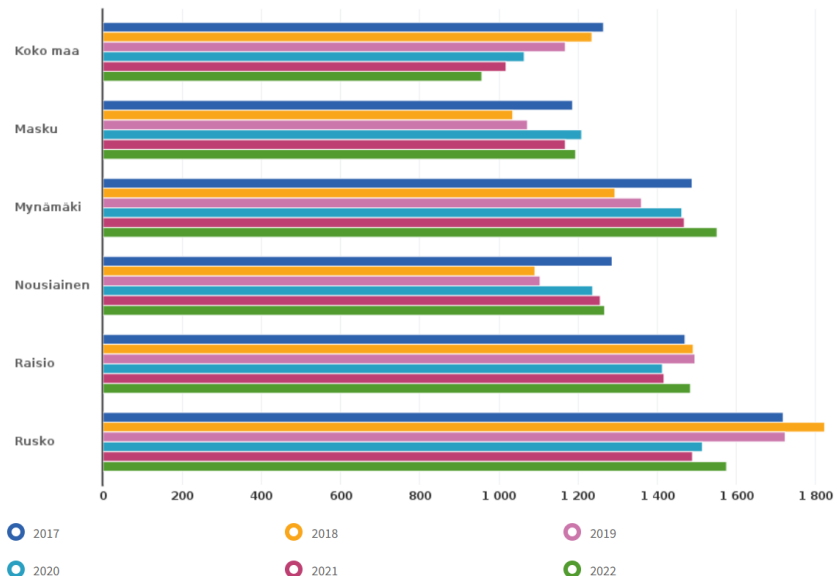
Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden osuus on vähentynyt (5,3 % - 5,0 %) hieman vuodesta 2017 vuoteen 2022, ja määrä oli verrokkikuntinkuntiin (pl. Masku 4,4 %) ja koko maahan (6,1 %) verrattuna alhainen. Myös **mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä** saavien 16–

24-vuotiaiden nuorten osuus (2,0 %) on Ruskolla koko maan tason (2,9 %), vaikkakin kehitys on ollut kasvava (v. 2017: 1,7 %).

Perusterveydenhuollon **lääkärikäynnit** ovat vähentyneet Ruskolla 2017–2022, mutta lääkärikäyntien määrä oli koko maahan verrattuna edellisvuosien tapaan korkealla tasolla ja verrokkikuntien suurin (kuvio 52).

Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäynnit yhteensä / 1 000 asukasta

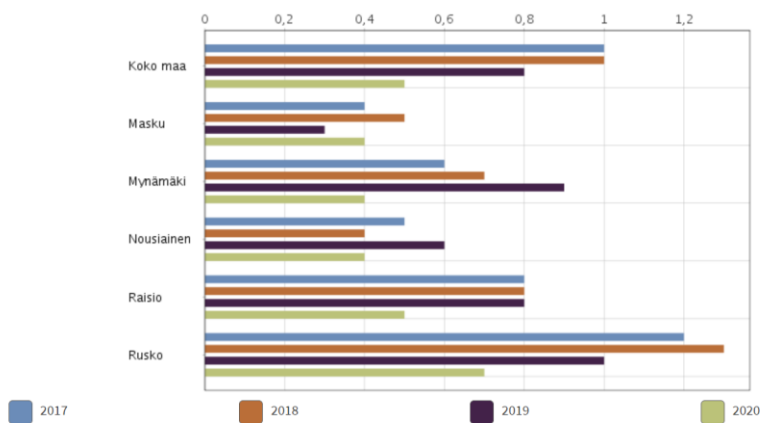
info ind. 4123 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 52. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 2017–2022 (THL, Sotkanet)

Terveyskeskuslääkärin vastaanotolla yli 10 kertaa vuodessa käyneet, % terveyskeskuslääkärin vastaanotolla käyneistä

info ind. 5021

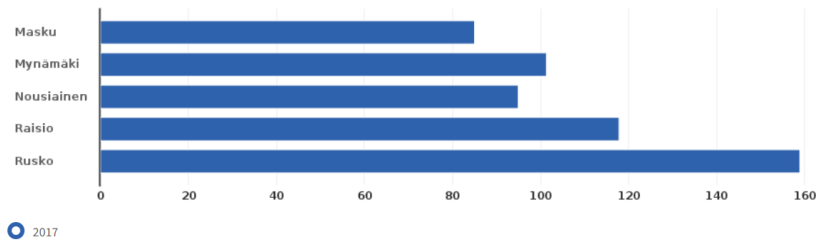

Kuvio 53. Terveyskeskuslääkärin vastaanotolla yli 10 kertaa vuodessa käyneiden osuus (THL, Sotkanet).

Yli 10 kertaa terveyskeskuslääkärin vastaanotolla käyneitä oli Ruskolla paljon (kuvio 53). Määrä oli 2020 verrokkikuntien korkein ja yli koko maan tason, vaikkakin määrä on laskenut kuten muuallakin. Myös tarvevakioitu tarkastelu (huom. vuoden 2017 tieto) osalta viittaa, että Ruskolla lääkärikäyntejä suhteessa muihin kuntiin on runsaasti (kuvio 54). Samaan aikaan etäasiointikäyntien osuus perusterveydenhuollon avohoidon käynneistä on Ruskolla vuodesta 2017 (13,5 %) kaksinkertaistunut vuoteen 2022 (25,4 %) ja on nyt jo yleisempää kuin koko maassa (23,4 %).

Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäynnit, indeksi (tarvevakiointi) (-2017)

info ind. 5271 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 54. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäyntien tarvevakioitu indeksi (THL, Sotkanet).²⁰

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden osuus (pl. päihteiden käytön ongelmat)

perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyistä oli 2017–2020 Ruskolla kasvanut 82 % ja taso (5,1 %) oli verrokkikuntien korkeimpia ja lähellä koko maan keskiarvoa (5,5 %).

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus suhteessa vastaavan ikäisiin on kasvanut Ruskolla vuosien 2017–2023 aikana (20,1 - 28,5) lähelle koko maan keskitasoa (31,2). Sairauspäivärahaa saaneiden osuus (252,2) on taas jo ylittänyt koko maan tason (209,1).

Aikuisten **mielenterveyden avohoitokäynnit** ovat vuodesta 2018 Ruskolla vähentyneet ja määrä on alle koko maan keskiarvon. Myös **päihteiden** vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidettujen 25–64-vuotiaiden potilaiden määrä on pysynyt selvästi alle koko maan tason.

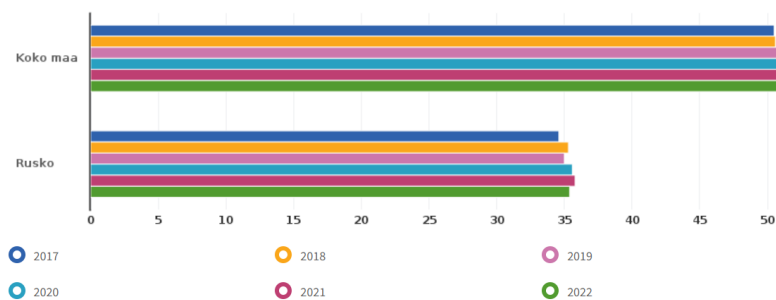
3.2.3. Ikäihmiset

Täyttä **kansaneläkettä saaneiden** 65 vuotta täyttäneiden määrä väheni Ruskolla vuodesta 2017 vuoteen 2020 ja oli verrokkikuntiin ja koko maahan verrattuna matalalla tasolla. Ruskolla yli 65-vuotiaiden **kuolleisuus** suhteessa 100 000 vastaavan ikäiseen (2444) on selvästi vähäisempää kuin koko maassa (3839).

Ruskolla on koko maahan ja verrokkikuntiin verrattuna vähän **yksin asuvia** ikäihmisiä (kuvio 55). Ruskolla osuus v. 2022 oli 35,4 % kun se koko maassa oli 51,8 %.

65 vuotta täyttäneiden yhden hengen asutokunnat, % vastaavan ikäisten asutokunnista

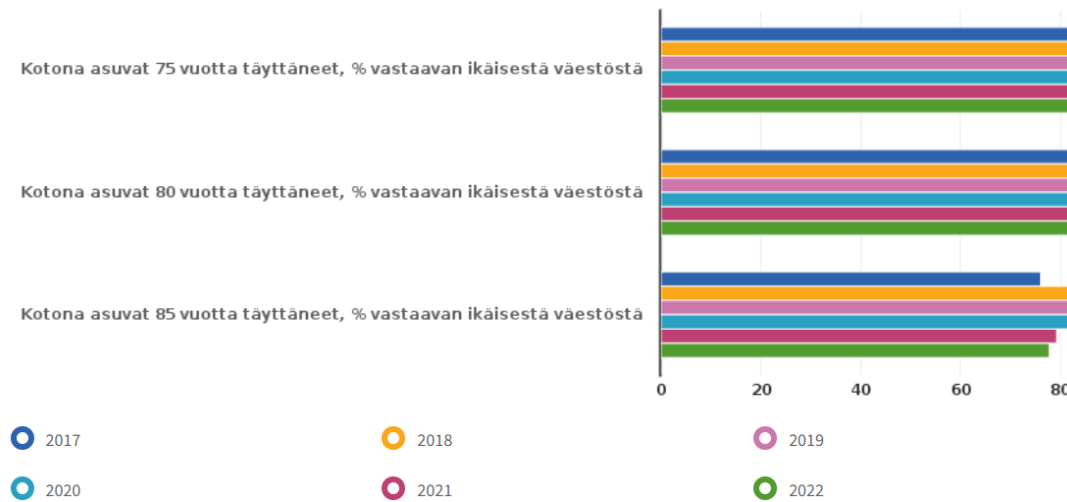
info ind. 391 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 55. 65 vuotta täyttäneiden yhden hengen asutokuntien osuus Ruskolla (THL, Sotkanet).

²⁰ Indikaattori ilmaisee, miten alueen perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäynnit suhteutuvat perusterveydenhuollon palvelutarpeeseen alueella. Kunkin alueen tarvevakioidut käynnit suhteutetaan koko maan keskiarvoon (100), joten poikkeama maan keskiarvosta kertoo, kuinka monta prosenttia alueen perusterveydenhuollon käynnit poikkeavat maan keskitasosta.

Kotona asuvien ikäihmisten määrä (kuvio 56) on Ruskolla laskenut viime vuosien aikana ja osuus on hieman alle maan keskitason varsinkin 75 vuotta täyttäneiden ja vanhempien kohdalla. Kehitystä selittänee omakotitalovoittoisuus. Yli 85 vuotta täyttäneiden kohdalla Ruskon osuuden (77,7 %) ero koko maahan (84,0 %) ja eritoten Raisioon (88,0 %) on jo merkittävä.

Kuvio 56. Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneiden osuus (THL, Sotkanet).

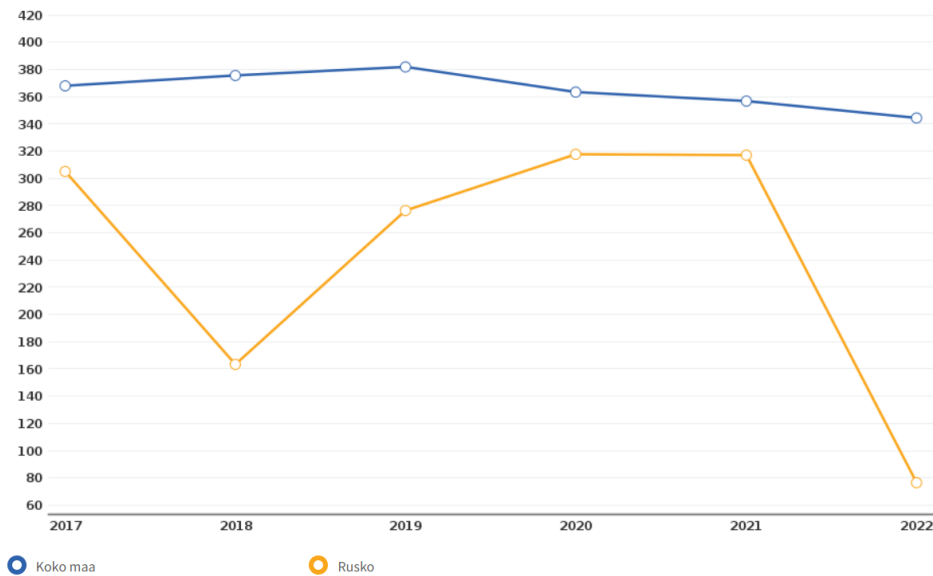
Omassa kodissaan asuvien ikäihmisten määrän lisääntymisen myötä, syntyy tarvetta tilapäiselle ja säännölliselle kotihoidolle. Yhä vanhempien ikääntyvien kotona tarvitseman avun tarve näkyy **säännöllisen kotihoidon** tarpeen kasvuna, mutta ikääntyvien määrän kasvaessa kasvu ei näy kotihoitoa saaneiden osuuden kasvuna. Ruskolla kotihoidon tarve kohdistuu vanhimpiin ikäluokkiin. Säännöllisen kotihoidon piirissä olleiden 75 vuotta täyttäneiden asiakkaiden osuus on Ruskolla laskenut vuodesta 2017 (16,5 %) vuoteen 2022 (13,8 %), ja taso on alle koko maan tason (14,8 %), kun taas 85 vuotta täyttäneiden kohdalla osuus on Ruskolla (33,1 %) säilynyt samana kuin vuonna 2017 ja on yli koko maan tason (32,2 %). **Kotipalvelua** vuoden aikana saaneiden ikäihmisten määrä jää Ruskolla maan keskiarvon alapuolelle nuorempien ikääntyvien ikäryhmissä, mutta on kasvanut yli 80-vuotiaiden keskuudessa.

Vaikka ikääntyneiden määrä kasvaakin merkittävästi seuraavina vuosikymmeninä, tulee kuitenkin huomioida, että seuraavat ikäluokat tulevat eläkeikään edeltäjiään paremmassa kunnossa ja toimintakykyisiä elinvuosia on odotettavissa aikaisempaa pidempään. Hoito- ja hoivapalvelujen tarve ei tule kuitenkaan vähentymään, korkeintaan siirtyy muutamaa vuotta myöhemmäksi. Lisäksi on huomioitavaa se, että iäkkäämpien (yli 85-vuotiaat) ikääntyneiden määrä tulee kasvamaan huomattavasti ja niissä ikäryhmissä palvelujen tarve on jo suurempaa.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot suhteessa ikäryhmän kokoon 65 vuotta täyttäneillä (kuvio 57) ovat Ruskolla vähentyneet v. 2017 tasosta (305,1) selkeästi ja vuoteen 2022 (76,5) ja hoitojaksojen suhteellinen osuus on selvästi alle koko maan keskiarvon (344,4).

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

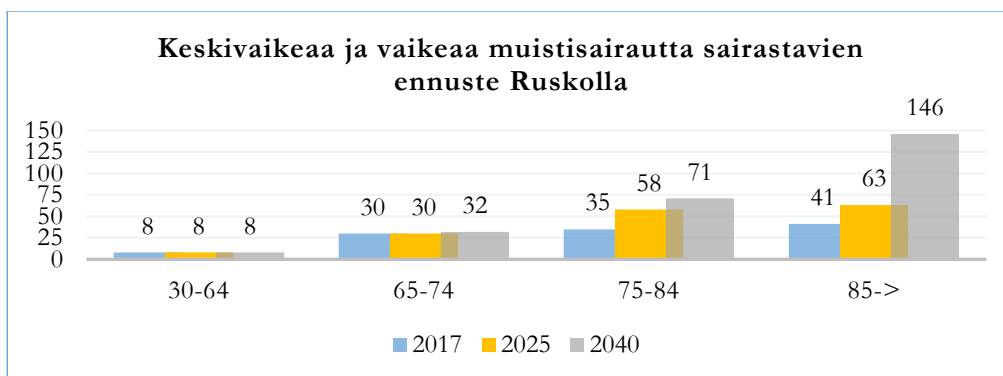
info ind. 3959 Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 57. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä (THL, Sotkanet).

Myös lonkkamurtumien määrä 65 vuotta täyttäneillä on välillä 2021–2022 Ruskolla liki puolittunut (0,7–0,4 % vastaavan ikäisestä väestöstä), ja taso on selvästi alle koko maan keskiarvon (0,7).

Alentunut toimintakyky ja toimintarajoitteet ovat palvelujen käytön yleisin peruste. Erityisesti muistisairaudet ja päihde- ja mielenterveysongelmat ovat ikäihmisillä suurimpia palvelutarvetta lisääviä tekijöitä, joiden esiintyvyydestä ei kuitenkaan ole riittävästi kuntakohtaista tietoa saatavilla. Palvelutarvetta voi lisätä myös yksinasuminen, ikäihmisten asuntojen varustelutaso, asuin- ja elinympäristöjen esteellisyys, heikko taloudellinen asema sekä sosiaalisten verkostojen puute. Ruskolla ikäihmisten määrän kasvamisen myötä **muistisairaudet** tulevat todennäköisesti lisääntymään varsinkin yli 85-vuotiailla selvästi (kuvio 58).

Kuvio 58. Keskivaikeaa ja vaikeaa muistisairautta sairastavien ennuste Ruskolla vuoteen 2040 (Raision ja Ruskon ikäihmisten hyvinvointiohjelma).

Äänestysaktiivisuus on Ruskolla säilynyt perinteiseen tapaan hyvällä tasolla suhteessa sekä valtakunnalliseen että verokkikuntien tasoon. Eduskuntavaalien äänestysprosentti oli 76,8, (koko maa 68,5) hyvinvointialuevaaleissa 54,7 (koko maa 47,5) ja kuntavaaleissa 61,5 (koko maa 55,1).

3.2.2. Osallistamisprosessi ja kuntalaiskyselyjen tulokset

Maaseudun Sivistysliiton fasilitoimassa **osallistamisprosessissa** Ruskon hyvinvointisuunnitelman päivityksessä otettiin keskiöön asukkaiden arki ja hyvä elämä Ruskolla. Tavoitteena oli selvittää mitä asioita asukkaat kokevat arjen hyvinvoinnin kannalta tärkeiksi. Prosessin aikana järjestettiin monialaiselle hyvinvointityöryhmälle ja asukkaille yhteissuunnittelutyöpajoja sekä avoin kysely.

Hyvää arkea kartoittavaan asukaskyselyyn vastasi liki 180 asukasta eri ikäryhmistä. Prosessi käynnistyi toukokuussa 2022 ja päättyi lokakuussa 2022.

Kyselyssä noudateltiin elinkaariajattelua ja vastaajat saivat valita, kokivatko kuuluvansa lapsiperheisiin, nuoriin, työikäisiin vai ikäihmisiin. Kysymykset olivat hyvin avoimia kuten: ”Millainen on hyvä päivä Ruskolla ja milloin arki taas ei suju?” Näin saatiin kerättyä pidempiäkin pohdintoja hyvästä elämästä Ruskolla.

Elämänvaiheesta riippumatta vastauksissa nousi esille **kirjastopalvelut ja keskustan viihtyisyyden** lisääminen. Kirjasto nähdään tärkeänä kokoontumispaikkana ja kulttuuripalveluna. Myös paremmat pyöräilyreitit, kuntoportaat ja lenkkipolkujen kunto nousee esille useissa vastauksissa.

Toinen eri ikäluokkia yhdistävä teema oli toive **yhteisöllisyydestä**. Negatiivisuus ja riitelykulttuuri vie tilaa yhdessä tekemiseltä ja päätökset tuntuvat junnaavan paikallaan. Toive ja odotus toimivasta vuorovaikutuksesta on kuitenkin olemassa ja tahtoa yhteisiin tekemisiin on.

Turvallisuus nousi eri ikäisten vastauksissa erityisesti liikennekäyttäytymiseen ja teiden kuntoon liittyen.

Nuorten vastauksissa korostui erityisesti tekeminen ja kohtaaminen. Nuoret kirjoittivat vastauksiinsa paljon ”normaalista” arjesta. Se on esimerkiksi sitä, kun on voimia ja mahdollisuuksia tehdä vapaa-ajalla asioita ja tavata kavereita. Lisää vapaa-ajan toimintaa ja tekemistä nuorille toivottiin monissa vastauksissa. Toinen teema, joka korostui nuorten vastauksissa, oli toive siitä, että tultaisiin toimeen ja ettei kiusata – ”ei tarvitsisi jännittää seuraavaa päivää ja voisi olla oma itsensä”.

Nuorten vastauksissa kommentoitiin usein törmäyksiä aikuisten kanssa. Ilkivalta ja tahallinen huono käytös ei koske kaikkia nuoria ja toive olikin, ettei kaikkia ruskolaisia nuoria leimattaisi harvojen tekemisistä.

Työikäisten ja lapsiperheiden vastauksissa korostuivat palvelujen saavutettavuus ja liikkumisen sujuvuus. Hyvä arki on sitä, ettei Ruskolta tarvitsisi aina lähteä tai ajaa joka paikkaan ajaa autolla. Luonto ja liikunta korostuvat vastauksissa hyvinvointia tuovina. Erityisesti lapsiperheiden vastauksissa puhutaan viihtyisyydestä ja siisteydestä. Toimivat siistit leikkipuistot ja viihtyisä keskusta mainittiin toiveina monissa vastauksissa.

Myös turvallisuus nousi teemana vastauksissa. Sitä toisi vastausten perusteella yhteisöllisyyden lisääminen ja liikenneturvallisuuden parantaminen. Huolta aiheuttaa sekä liikennekäyttäytyminen, että teiden kunto. Hyvä tai huono arki riippuu usein myös verkkoyhteyksistä. Liikenne- ja verkkoyhteydet nousivat vastauksissa ykköseksi sekä lapsiperheiden, että työikäisten vastauksissa. Työikäisten vastaukset ovat hyvin samansuuntaisia, kuin lapsiperheillä, molempien vastauksissa myös terveyspalvelujen saatavuus puhututti.

Ikääntyneet nostivat esiin tarpeen mahdollisuudesta osallistua. Hyvän elämän eväitä saa metsästä ja ihmisten tapaamisesta. Kuten lapsiperheiden ja työikäisten vastauksissa, myös ikääntyneiden vastauksissa luonto ja esimerkiksi tuttu sienimetsä nousee esille tärkeänä, hyvän elämän eväänä. Ikäihmisten vastauksissa korostuu terveyspalveluiden saatavuus ja sujuva arki. Erityisesti mahdollisuuksia osallistua monenlaiseen toimintaan toivotaan. Yhteinen kokoontumispaikka, yhteisöllistä tekemistä tai päivätoimintaa ikääntyneille toivotaan. Jos kauppaan asioille ei pääse, voisiko apua tulla kuljetuspalvelusta? Kotona asumisen tukea tarvitaan.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa kartoitettiin alueen lapsiperheiden hyvinvointia yhteisellä kyselyllä Rusko, Raisio ja Naantalin kanssa. Tulokset on raportoitu erillisessä liitteessä. Vastausten sisältöanalyysin yhteenveto oli seuraavanlainen (kuviot 59, 60, 61 ja 62).

VASTAAJAN PERUSTIEDOT

○ Kyselyyn vastauksia yhteensä 865 kpl

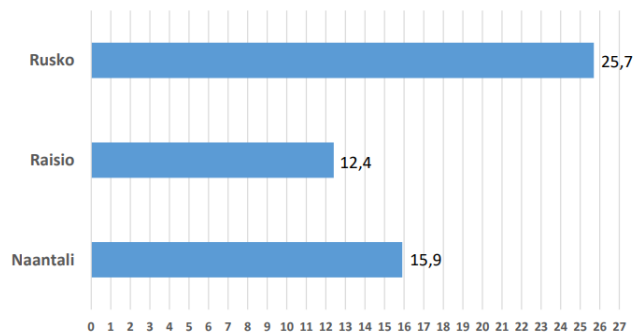
- Naantali 327 kpl
- Raisio 328 kpl
- Rusko 210 kpl

(n 855-865)

○ Vastajien keski-ikä 45,7 v.

○ Vastanneiden perheissä lapsia 1-8, ka 3

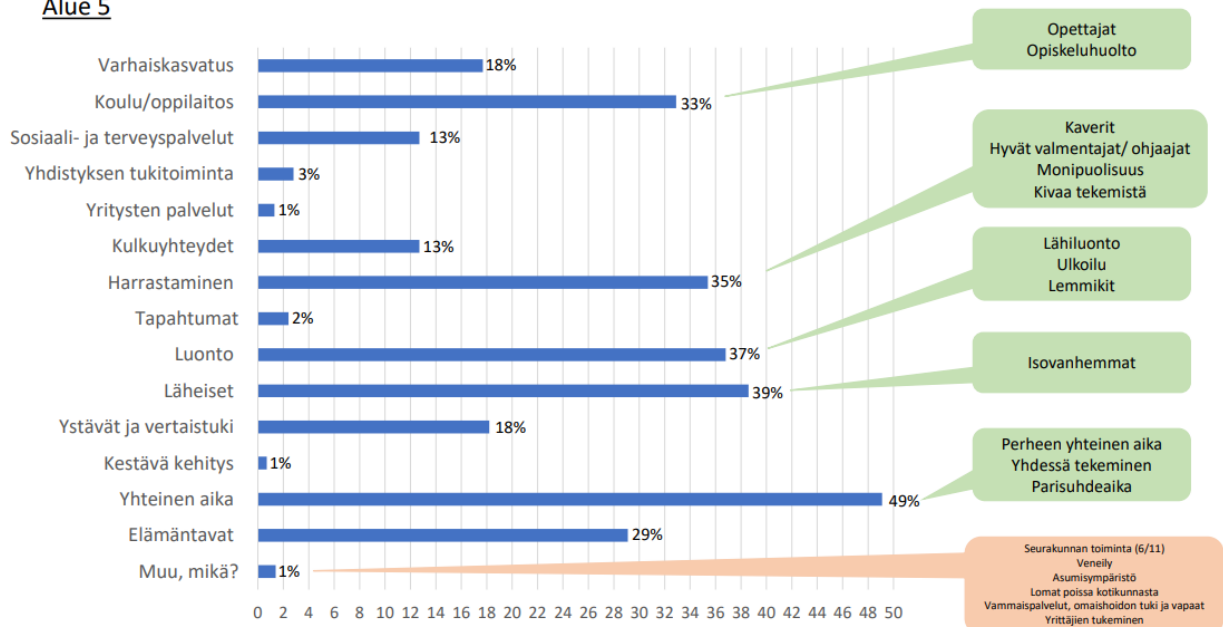
○ Vastanneiden %- osuus lapsiperheistä (2021)

Kuvio 59. Lapsiperhekyselyn vastaajien perustiedot (Naantali, Raisio, Rusko).

MITKÄ OVAT 1-3 ASIAA, JOTKA TUKEVAT PERHEENNE ELÄMÄÄ?

Alue 5

Kuvio 60. Lapsiperheiden elämää tukevia asioita teemoiteltuna (Naantali, Raisio, Rusko).

MITÄ HAASTEITA KOETTE PERHEENNE ELÄMÄSSÄ?

Naantali

Taloudellinen tilanne
Yhteisen ajan puute
Tukiverkoston puute/ vähäisyys
Kulkuyhteydet
Kiire, aikataulutushaasteet

Taloudellinen tilanne

- o kustannusten nousu
- o harrastuksien kalleus
- o Yksinhuoltajuus tai muu syy yhden hlön tuloihin (hoitovapaat, työttömyys, sairastaminen)

Yhteisen ajan vähäisyys

- o perheen yhteisen ajan vähäisyys
- o parisuhdeajan vähäisyys
- o vanhempien osalta kuormittava työelämä
- o työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen
- o harrastukset

Raisio

Taloudellinen tilanne
Yhteisen ajan puute
Tukiverkoston puute/ vähäisyys
Harrastaminen
Kulkuyhteydet

Tukiverkoston puute/ vähäisyys

- o tukiverkosta ei ole
- o tukiverkosto on suppea
- o läheisten/ tukiverkoston asuminen kauempana
- o ei lastenhoitoapua

Harrastaminen

- o kustannukset
- o kulkuyhteydet, harrastamisen ajankohdat
- o harrastaminen vs. kilpailullisuus
- o harrastuksen puute

Rusko

Yhteisen ajan puute
Taloudellinen tilanne
Tukiverkoston puute
Harrastusten puute
Kulkuyhteydet

Kulkuyhteydet

- o julkisen liikenteen puute/vähäisyys
- o haasteet yleisempiä keskusta-alueen ulkopuolella/ saaristossa
- o saavutettavuus ja esteettömyys

Kiire, aikataulutushaasteet

- o hektinen arki
- o työkiireet
- o harrastuskuljetukset

Kuvio 61. Lapsiperheiden kokemia haasteita (Naantali, Raisio, Rusko).

MIKÄ ON YKSI TÄRKEIN ASIA, JOTA HALUAISITTE KEHITTÄÄ KOTIKUNNASSANNE LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI?

Naantali

Harrastaminen
Nuorisotila/ paikka nuorille
Vaka ja koulu
Palveluiden saatavuus
Tapahtumat

Raisio

Harrastaminen
Vaka ja koulu
Nuoria tukeva toiminta / paikat
Matalan kynnyksen tuki
Leikkipuistot, luontokohteet, lähiluonto

Rusko

Harrastaminen
Perheiden palvelut
Kouluun liittyvät asiat
Kiinteistötilanne
Kulkuyhteydet

Harrastaminen: enemmän, lähemmäs, monipuolisuus, maksut, harrastaminen koulujen yhteyteen, ei kilpailullinen harrastaminen, nuorten harrastaminen

Kouluun liittyvät asiat: ryhmäkoot, päätökset, tuki

Palvelut ja tuki: lastenhoitoapu, tuki koulussa, saatavuus, sote-palvelut, matalan kynnyksen tuki

Kuvio 62. Tärkeimmät kehitettävät asiat kotikunnassa lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi (Naantali, Raisio, Rusko).

Osa II: Hyvinvointisuunnitelma

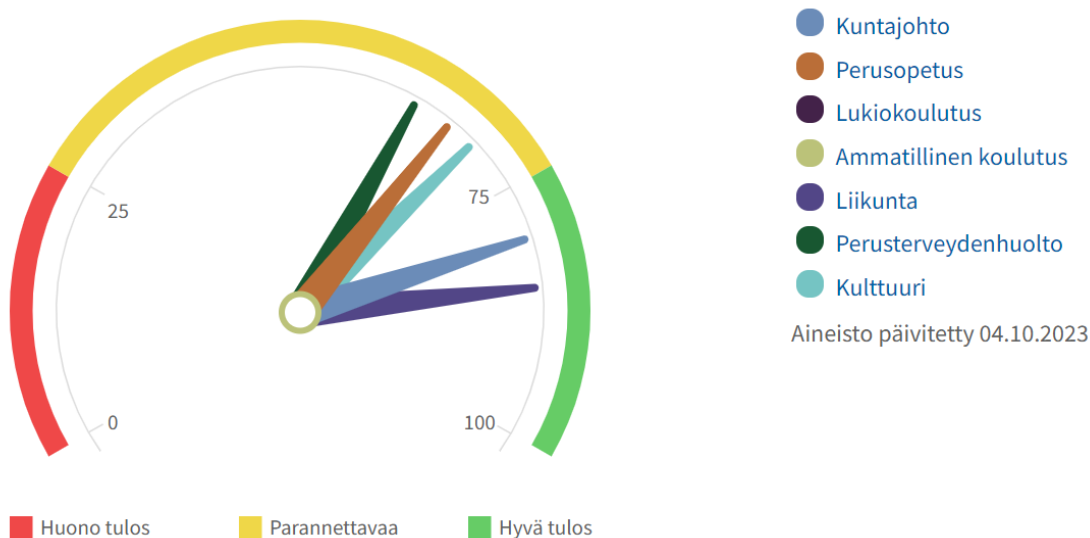
4 Hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteiden arviointi

4.1 Terveyden edistämisaktiivisuus

Hyvinvoinnin edistämisen työtä kunnissa voidaan arvioida viitteellisesti sekä tulosmittareilla että prosessimittareilla. Ns. prosessimittareista **terveyden edistämisaktiivisuus -viisari** eli TEA-viisari kuvaa terveyden edistämisen toimenpiteiden toteuttamista kunnissa. TEA-viisari-palvelun avulla on tarkoitus tukea kunnan ja alueiden terveyden edistämistyön suunnittelua ja johtamista.

Ruskon kunnan talousarvion ja tilinpäätöksen toiminnallisissa tavoitteissa TEA-viisari on yhtenä seurattavana mittarina. Myös tarkastuslautakunta seuraa hyvinvoinnin edistämisen toteutumista.

TEA-viisarissa (kuvio 63) kuntien terveyden edistämisaktiivisuutta tarkastellaan seitsemästä eri näkökulmasta, jotka ovat sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, voimavarat, yhteiset käytännöt, osallisuus ja muut ydintoiminnot. Lisäksi tarkastellaan terveydenedistämisaktiivisuutta eri toimialoilla, kuten liikunta- ja kulttuuripalveluissa.

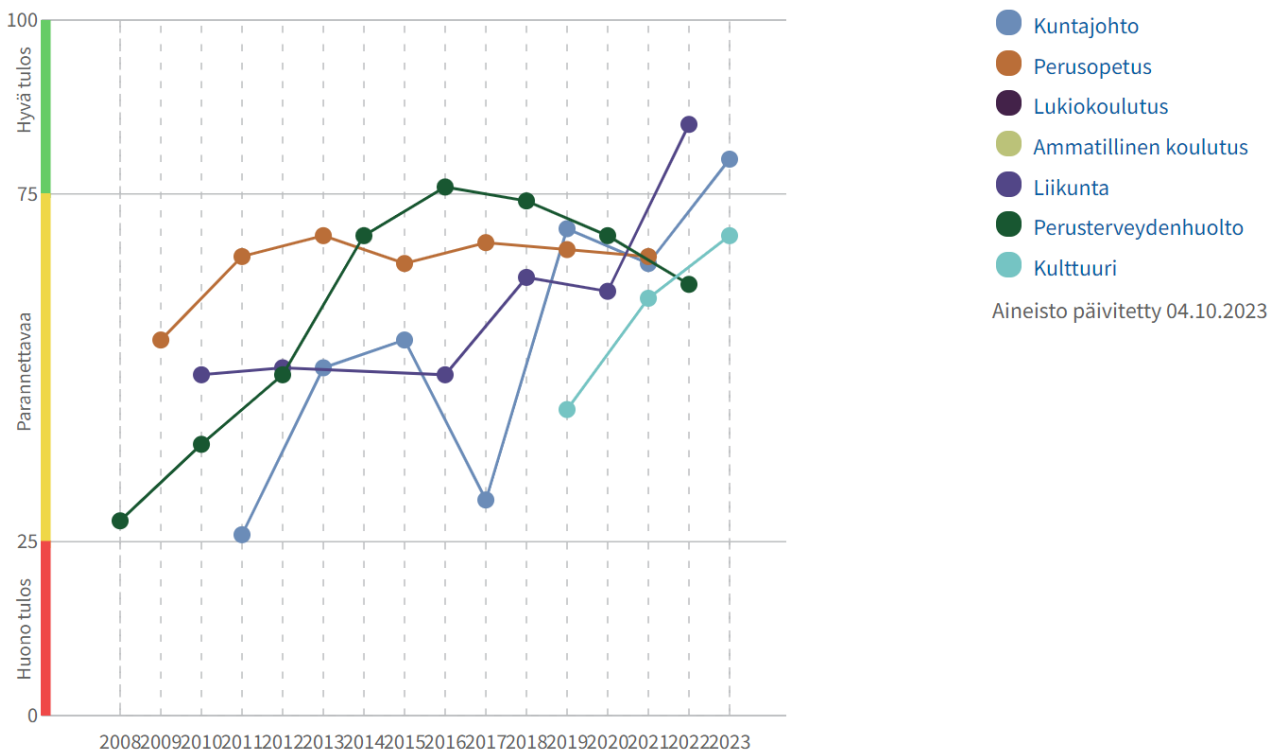
Kuvio 63. Terveydenedistämisaktiivisuus Ruskon kunnan eri sektoreilla 2023.

Pisteet	Rusko	Koko maa
Kaikki sektorit	68	69
Kuntajohto	80	84
Perusopetus	66	65
Lukiokoulutus	..	65
Ammatillinen koulutus	..	64
Liikunta	85	72
Perusterveydenhuolto	62	70
Kulttuuri	69	71

Kuvio 64. Terveystiedon edistäminen Rusko vs. koko maa vuonna 2023.

Terveyden edistämisaktiivisuus -viisarin eli TEA-viisarin mukaan vuodelta 2023 Ruskon kunnalla on vielä tehtävää terveyden edistämisaktiivisuuden osalta, erityisesti kulttuurin osalta, sillä tulokset jäävät useimmilta osin niukasti alle koko maan keskiarvon (kuviot 64), vaikkakin perusopetuksessa ja liikunnassa arvo on hieman yli keskiarvon. Verrokkikuntiin verrattuna Ruskon tulokset ovat keskitasoa.

Tosin on huomioitava, että osa tuloksista perustuu vielä vuoden 2019 ja suurin osa vuoden 2020 tietoihin. Sen jälkeen Ruskolla on mm. kulttuuritoiminnan osalta tuotettu indikaattorin mittaamaa kulttuuritoimintaa ryhmillä, yksittäisissä asioissa päätösten vaikutusten ennakoarviointia ja kulttuurikasvatusta edistäviä toimenpiteitä. Kehityssuunta terveyden edistämisen aktiivisuudessa on joka tapauksessa hyvällä kasvurallalla (kuviot 65).

Kuvio 65. Terveystiedon edistämisaktiivisuuden kehitys Ruskon kunnassa sektoreittain 2008–2023.

Keskeisiä kehittämiskohteita on listattu alla (kuvio 66).

KEHITTÄMISKOHTEET 	VASTAUS
Kestävyystavotteet Matalahiiliseen yhteiskuntaan siirtyminen ja hiilipäästöjen vähentäminen	Ei
Kestävyystavotteet Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu	Ei
Kestävyystavotteet Sosiaalisesti kestävä asuntotuotanto	Ei
Kestävyystavotteet Hankintojen ympäristövaikutukset	Ei
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma	Ei
Kestävyystavotteet Eriarvoisuutta vähentävä kaavoitus	Ei
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma	Ei
Avustukset Avustukset yhteisöille, €/asukas	22 €/asukas
Päätösten ennakoarvointi käytössä Kirjallinen toimintaohje	Ei
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Käsitelty kunnanhallituksessa	Ei lainkaan

Kuvio 66. Kehittämiskohteita Ruskon kunnanjohtossa hyvinvoinnin edistämisessä.

4.2 Hyvinvoinnin edistämisen kannustimet

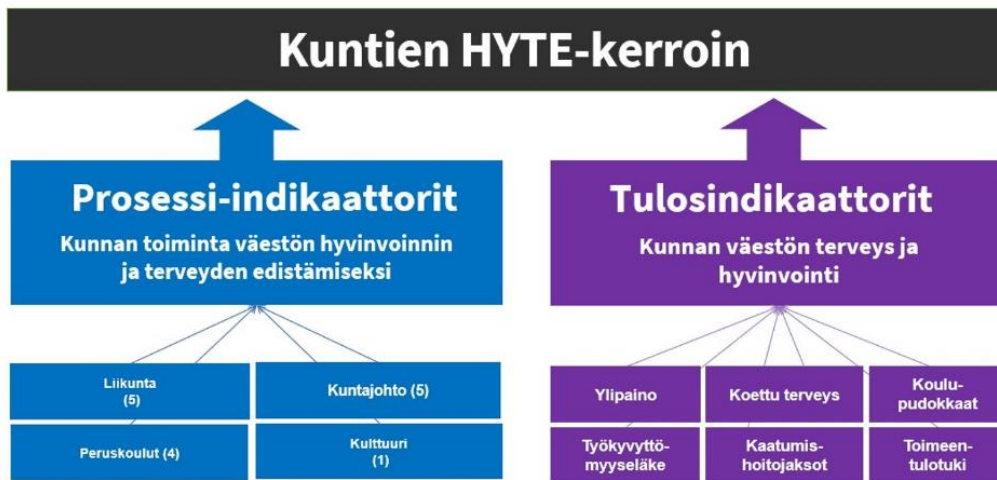
Kunnille on hyvinvointialueuudistuksen myötä otettu käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli **HYTE-kerroin**. Se tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen vaatii, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannustin on kirjattu laissa kunnan peruspalvelujen valtionosuuden 15 §:ssä ”hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa” (618/2021).

HYTE-kertoimen kaltaisia kannustimien painoarvoa ollaan tulevaisuudessa kasvattamassa. Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että ”*Väestön hyvinvoinnin parantamiseksi ja sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelujärjestelmään kohdistuvan kuorman keventämiseksi on välttämätöntä onnistua hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisessä ja sairauksien ennaltaehkäisyssä. Hallitus pyrkii kannustamaan hyvinvointialueita panostamaan asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden kannalta keskeisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) -kertoimen painoarvoa kasvatetaan nykyisestä. Samalla tarkastellaan kuntien ja hyvinvointialueiden välistä rahoitusratkaisua siten, että se kannustaa panostamaan terveyden edistämiseen ja ennaltaehkäisevään työhön.*”

HYTE-kerroin lasketaan siihen valittujen indikaattorien pohjalta. Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: a) toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattorien ja b) tuloksia kuvaavien tulosindikaattorien perusteella (kuvio 67). Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne

säily samoina vuodesta toiseen. Kannustin on otettu käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille on jaettu ensimmäisen kerran hyvinvointialueuudistuksen jälkeinen valtionosuus. Periaatteena on siis, että edellisenä vuonna tehtävä hyvinvoinnin edistämisen työ ja sitä määrittävät päätökset vaikuttavat rahoitukseen. Ensi vuoden määräytymisperusteita on ennakoitu ao. tarkistuslistassa, joka vielä viitteellinen.

HYTE-kertoimen mukaan jaettava summa koko maassa on noin 100 miljoonaa euroa. Tämä ei ole korvamerkittyä vaan osa kunnan saamaa yleiskatteellista valtionosuutta. Kunta voi käyttää saamansa summan valtionosuuden perusteissa osoitettujen tehtävien hoitamiseksi.

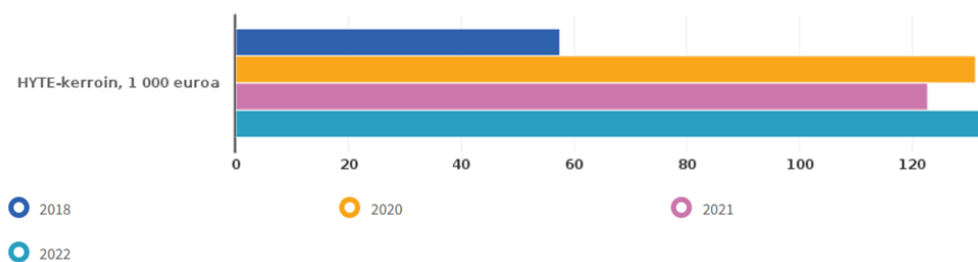

Kuvio 67. HYTE-kertoimen indikaattorit (THL, HYTE-kerroin – kannustin kunnille).²¹

Ruskon vuoden 2022 tietojen perusteella lasketun **HYTE-kertoimen** (kuvio 68) arvo on 133 300 euroa vuodessa, ja se on kasvanut selvästi vuoden 2018 laskennallisesta arvosta (57 500 euroa).

HYTE-kerroin, 1 000 euroa

info ind. 5355 Alue: Rusko Sukupuoli: Yhteensä

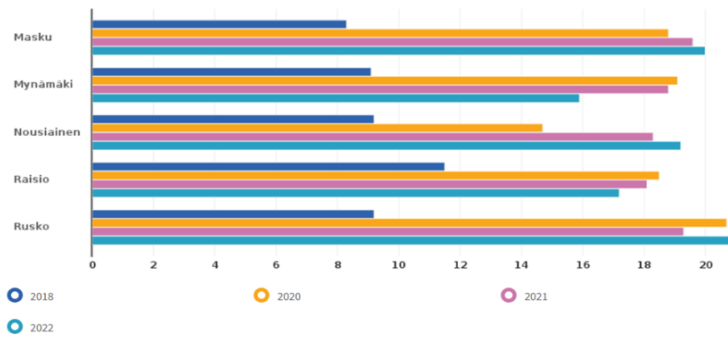
Kuvio 68. HYTE-kerroin kunnittain tuhansina euroina (THL, Sotkanet).

Asukasluukuun suhteutettuna euromääräinen HYTE-kertoimen mukainen valtionosuus Ruskolla (kuvio 69) on vuoden 2022 tietojen perusteella lähialueen verrokkikuntien korkeimpia (20,9 euroa per asukas).

²¹ <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille#Indikaattorit>

HYTE-kerroin euroa / asukas

[info ind. 5341](#) Sukupuoli: Yhteensä

Kuvio 69. HYTE-kerroin kunnittain euroa / asukas (THL, Sotkanet).

HYTE-kertoimen tarkistuslista

Prosessimittarit:

- Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista
- Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista
- Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen
- Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä
- Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja
- Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa
- Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen
- Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille
- Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin
- Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä
- Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastaminen kolmen vuoden välein
- Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa
- Koulussa on pitkätkä liikuntavälitunnit
- Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä
- Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä (Onko kunnalla käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kulttuurin osallistumisen kynnyksiä madaltavaa vertaistoimintaa (esim. kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa)?)

Tulosmittarit:

- Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista
- Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön.

5 Hyvinvoinnin edistämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet

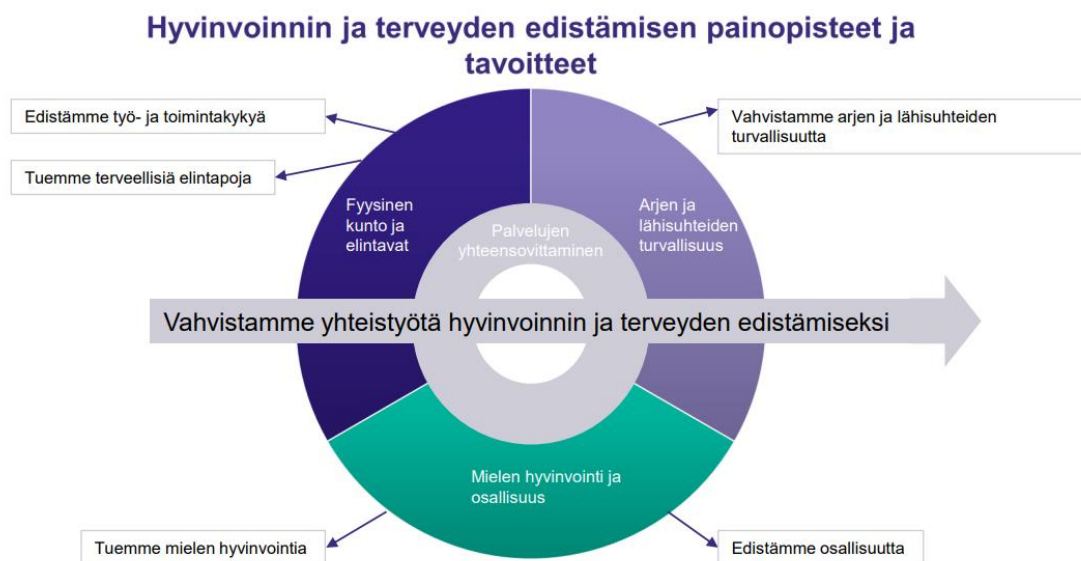
5.1 Ruskon kunnan hyvinvoinnin edistämisen painopisteet

Ruskon kunnan hyvinvoinnin edistämisen – kuten tämän hyvinvointisuunnitelman – painopisteet perustuvat valtuuston 29.8.2022 § 46 hyväksymään kunnan **strategiasta johdettuun hyvinvointiohjelmaan**. Siinä valitut painopisteet jakautuvat eri ikäryhmien mukaisesti (kuvio 70) ja sisältävät painopistettä tarkentavan toimintaperiaatteen.

Kuva 70. Ruskon kunnan hyvinvointiohjelman painopisteet.

Hyvinvointisuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon myös hyvinvointialueen Varhan yhdessä kuntien kanssa vuoden 2023 aikana laaditun **alueellisen hyvinvointisuunnitelman** painopisteet ja tavoitteet (kuvio 71).

Kuva 71. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet ja tavoitteet Varsinais-Suomen hyvinvointialueella (Varsinais-Suomen hyvinvointialueen hyvinvointikertomus).

Alla esitetyn hyvinvointisuunnitelman kehityskohteiden ja tavoitteiden valinta ja sisältö pohjautuvat:

- osallistamis- ja yhteissuunnitteluprosessiin (kuvio 1),
- kuntalaiskyselyihin,
- ammattilaisten työpajoihin,
- monialaisen hyvinvointiryhmältä kerättyihin huomioihin,
- hyvinvointilautakunnan ja opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan evästekeskusteluihin,
- hyvinvointialueen kanssa käytyihin neuvotteluihin,
- hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman luonnoksen kommentointeihin.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (liitteenä) on laadittu yhdessä Naantalın ja Raision kaupungin sekä hyvinvointialueen kanssa. Se tarkentaa hyvinvoinnin tilannekuvaa, tavoitteita ja toimenpiteitä lasten ja nuorten osalta.

5.3. Hyvinvointisuunnitelman toimintaperiaate: hyvä arki synnyttää pärjäävyyttä

Ruskon kunnan hyvinvoinnin edistämisen keskeisenä periaatteena on Ruskon kunnan hyvinvointiohjelman ja alueellisen hyvinvointisuunnitelman mukaisesti rakentaa **hyvää arkea** kaikille kuntalaisille, sillä aito hyvinvointi rakentuu arjessa. Hyvinvoinnin osatekijöinä painotetaan fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin ohella materiaalista hyvinvointia sekä erityisesti koettua hyvinvointia.

Yksilön hyvinvointi vaikuttaa myös yhteisön ja laajemmalti myös koko yhteiskunnan hyvinvointiin. Ruskolla halutaan painottaa, että hyvinvoinnin edistäminen näkyy sekä strategisena tahtotilana että ennen kaikkea konkreettisenä toimintana, ei vain ohjelmallisina tavoitteina. Tästä syystä on tärkeää, että yhteistä toimintaa ohjaa yksi selkeä näkemys (hyvä arki) sekä yhteinen viitekehys monialaisesta kehittämisestä.

Ruskon kunnan hyvinvoinnin edistämässä ajatellaan, että hyvän arjen turvaaminen vahvistaa kuntalaisten **pärjäävyyttä**.

Hyvinvointityön – jossa panostetaan hyvän arjen turvaamiseen – **päämääränä** on siis kuntalaisten arjessa pärjääminen ja pärjäävyyden vahvistaminen.

Kestävä hyvinvoinnin vahvistaminen edellyttää sellaisten kykyjen vahvistumista, joilla selviää omassa arjessa. Arjen vaikeuksista selviäminen pitkälti ratkaisee, miten niistä jatkossa selvitään. Vaikeuksien voittaminen synnyttää pärjäävyyden kokemusta. Pärjäävyyden kokemus synnyttää ympärilleen lisää pärjäävyyttä – ja hyvinvointia. Siksi Ruskolla pyritään varmistamaan, että arki ei tuo kuntalaisille vastaan ylitse pääsemättömiä vaikeuksia vaan, että apua on helposti saatavilla, kun tiukka paikka tulee vastaan.

Hyvinvointia ei voi jakaa ihmisille kunnantalolta eikä tuoda vaikkapa päiväkodin tai koulun pihaan hyvinvointitoimialan pakettiautolla. Hyvinvointi voi lisääntyä kestävästi vain niin, että ihmisen kyky selviytyä vastaan tulevista tavanomaisimmista vaikeuksista paranee. Ruskolla hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteena on turvata kuntalaisten hyvän arjen edellytyksiä ja vahvistaa arjessa pärjäämisen kokemusta.

Pärjäävyyden kokemus yhdistää eri väestö- ja ikäryhmien hyvinvointitarpeita toisiinsa, ja se on arkijärkinen ja positiivinen vaihtoehto nykyisille pahoinvoinnin mittareihin kytkeytyville tavoitteille. Pärjäävyyden kokemuksen (hienommin sanottuna resilienssin) ajatellaan syntyvän yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksesta arkisessa toiminnassa, se ei siis ole vain yksilön ominaisuus. Kyky selviytyä erilaisista vaikeuksista ja selviytymisen kokemukset synnyttävät ja vahvistavat pärjäävyyttä.

Pärjäävyyden kokemus synnyttää ympärilleen lisää pärjäävyyttä – ja hyvinvointia. Parhaimmillaan yksilön pärjäävyyden vahvistuminen synnyttää ympärilleen pärjääviä yhteisöjä. Pärjäävät yhteisöt taas kasvattavat pärjääviä yksilöitä. Kierre voi huonoimmillaan toki toimia toiseenkin suuntaan.

Voidaan ajatella, että pärjäävät kuntalaiset auttavat toisiaan, kehittävät asuinalueitaan omaehtoisesti ja lisäävät kunnan elinvoimaa ja hyvää mainetta. Täten hyvän arjen ja kuntalaisten pärjäävyyden vahvistaminen tulee nähdä eräänlaisena investointina myös kunnan elinvoimaan.

Siksi Ruskolla pyritään varmistamaan, että arki ei tuo kuntalaisille vastaan ylitse pääsemättömiä vaikeuksia vaan, että apua on helposti saatavilla, kun tiukka paikka tulee vastaan.

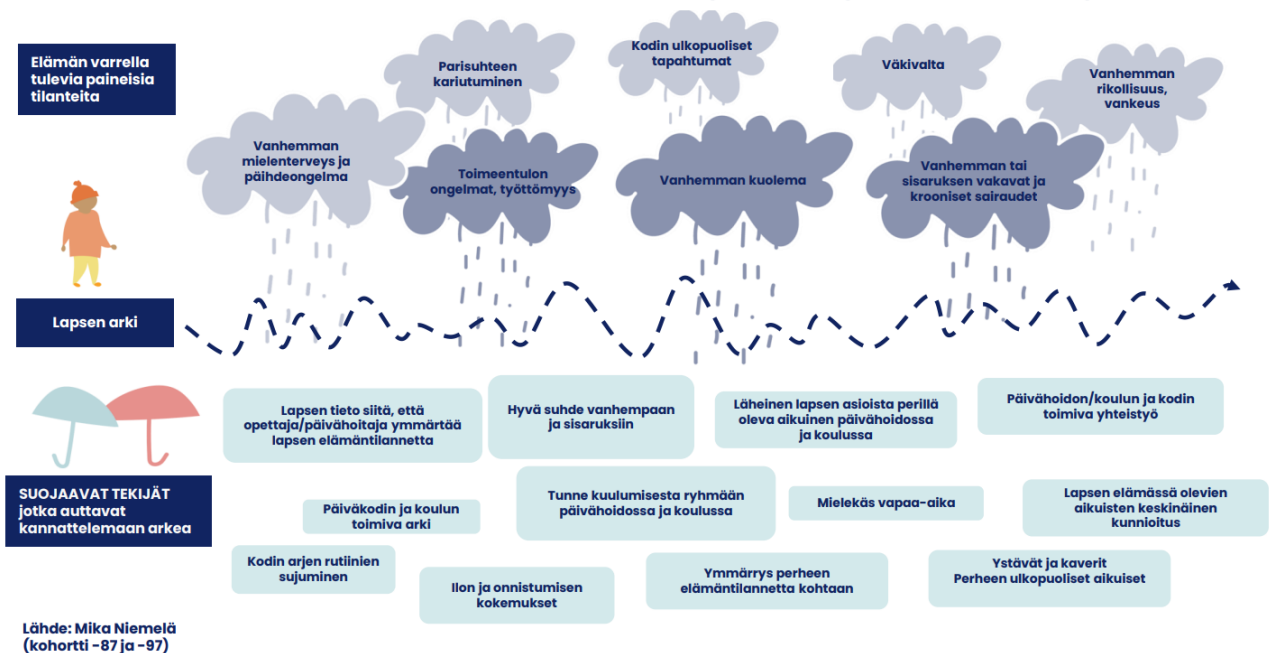
Kuntalaisten (erityisesti lasten, nuorten ja perheiden) hyvinvoinnin ja pärjäävyyden edistämiseksi tarvitaan laaja joukko toimijoita ja erilaisia kekseliäitäkin **toimenpiteitä**. Toimenpiteitä valitaan yhteisövaikuttavuuden viitekehyksen avulla, jolloin yhteistyötä voidaan tehdä tavoitteellisesti yhdessä toimialoista riippumatta.

Yhteisövaikuttavuus-viitekehyydessä (collective impact) hyödynnetään systeemiajattelua ihmisten ja yhteiskunnan kompleksisten ja monialaista yhteistyötä vaativien ongelmien ratkaisemiseksi. Mallissa yhdessä valitun tavoitteen mukaiset toimenpiteet valitaan viiden toimintaperiaatteen mukaisesti.

Yhteisövaikuttavuus-viitekehyyksen viisi **toimintaperiaatetta**: 1. yhteinen agenda ja tavoite, 2. jaetut yhteiset mittarit, 3. toisiaan vahvistavat toiminnot, 4. jatkuva kommunikointi, ja 5. taustatukiorganisaatio.

Kunnan ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteinen tehtävä on pyrkiä varmistamaan, että arki ei tuo kuntalaisille vastaan ylitse pääsemättömiä vaikeuksia vaan, että apua on helposti saatavilla, kun tiukka paikka tulee vastaan (kuvio 72). Vastaan tulevat ongelmat vaativat yhä enemmän yhteistä ajattelua, yhteisiä tavoitteita, yhteisiä ratkaisuja ja yhteistä tekemistä.

Elämän polku – haastavat ja suojaavat tekijät

Kuvio 72. Yhteisövaikuttavuus-viitekehyyksen mukainen hahmottelu lapsen arkea kannattelevista toimenpiteistä (Sitra, työelämäprofessori Mika Niemelä).

5.4. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet ikäryhmittäin

Ruskon kunnan laajan hyvinvointikertomuksen suunnitelmaosan yhteisiä tavoitteita on tarkoitus täsmentää ja sopia yhteisövaikuttavuuden viitekehityksen mukaisista kehittämisen rakenteista. Käsillä oleva suunnitelma ei siis ole toimenpiteiden osalta valmis em. periaatteen mukaisesti. Toimenpiteiden valinta ja arviointi tulee tapahtumaan hyvinvoinnin edistämisen yhteistyörakenteiden kautta.

Ao. taulukoiden mukaisia toimenpiteitä **raportoidaan ja arvioidaan** em. rakenteen mukaisesti osana vuosittaisia hyvinvointikertomuksen tietoja.

Suunnitelmaosa jakautuu ikäryhmittäin ja valitut kehityskohteet ja tavoitteet pohjautuvat keskeisiin hyvinvointivajeisiin, joita hyvinvointikertomuksen eri indikaattorit ja kerätyt tiedot osoittavat. Valitut kehityskohteet noudattavat myös yhdessä hyvinvointialueen kanssa käytyjen lakisääteisten yhteistyöneuvottelujen huomioita.

Hyvinvointialueen ja kunnan kanssa yhdessä tunnistetut ja priorisoidut viisi tärkeintä Ruskon kunnan väestöön liittyvää **hyvinvointihaastetta**. Tunnistettujen haasteiden tietopohja perustuu valtakunnallisiin rekistereihin, väestökyselyihin ja vertailutietoihin sekä yhteensovitettuun alueelliseen näkemykseen.

- 1) Koettu terveydentila ja tyytyväisyys elämään laskenut lapsilla ja nuorilla, ja koulu-uupumuksen ja yksinäisyyden kokemukset lisääntyneet nuorilla.
- 2) Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä kasvanut.
- 3) Paljon kotona asuvia ikäihmisiä ja kotipalvelun käyttöä, vaikkakin vähän yksin asuvia.
- 4) Ylipainoisten ja vähän liikkuvien nuorten määrä kasvaa.
- 5) Kasvavaa huolta nuorten päihdekokeiluista.

Tunnistetut ja priorisoidut viisi (5) tärkeintä kunnan väestöön liittyvää **vahvuutta** hyvinvoinnin näkökulmasta.

- 1) Sairastavuusindeksi on positiivisella tavalla matala.
- 2) Huono-osaisuutta on vähän.
- 3) Väestömäärä kasvaa tasaisesti ja lasten määrän ennustetaan kasvavan ja taloudellinen huoltosuhte maan keskiarvoa parempi.
- 4) Tapaturmat ja rikollisuus vähentyneet nuorilla.
- 5) Nuoret tupakoivat muuta maata vähemmän.

Lasten terveellinen, turvallinen ja rauhallinen kasvuympäristö

Toiminta-ajatus: Lapsuudessa helposti saatava tuki on investointi yksilön hyvinvointiin ja kunnan elinvoimaan

Kehityskohde	Toimenpiteet	Toiminnan seuranta
Perheiden oikea-aikainen tuki	<ul style="list-style-type: none"> • Nanny-palvelun jatkaminen • Varhaisen huolen puheeksi ottaminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa • Palvelujen yhteensovittaminen ja saavutettavuuden parantaminen • Toiveikkuutta vahvistavan viestinnän lisääminen 	Asiakastyytyväisyys Puheeksi ottojen määrä ja kokemus vaikuttavuudesta Yhteistyön parantamisprosessi
Lasten kokema hyvinvointi	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittäminen • Koulunuorisotyön toimintamallin kehittäminen • Oppilaiden hyvinvointitiedon hyödyntäminen (EduLizer) • KiVa-koulu -mallin mukainen kiusaamisen ehkäisy • Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaiset toimet • Väkivallan ehkäisy (alueellisen suunnitelman mukaan) 	Hankkeiden tulokset Mittaristomallin luominen päivittäiseen koettuun hyvinvointiin Kiusaamisen ehkäisymallin mukainen seuranta
Lasten käyttäytymisen ongelmiin puuttuminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kohtaamispaikka/perhekahvilatoiminnan kehittäminen • Sisukas-toimintamallin käyttöönotto sijoitettujen lasten kanssa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa • Voimaperheet-mallin aktivointi • Monialaisen työryhmän (Varha) toiminnan aktivointi • Yhteiset pelisäännöt eri toimijoiden välillä 	Kokemus yhteistyön tiivistymisestä ja toimivuudesta Autettujen perheiden määrä
Terveelliset elintavat	<ul style="list-style-type: none"> • Tervettä kasvua -hankkeen mukaiset toimenpiteet • Neuvokas perhe -mallin mukaiset toimenpiteet varhaiskasvatuksessa • Harrastamisen mallissa matalan kynnyksen liikunnan edistäminen 	Tarkistuslista Liikuntakerhojen määrä

Nuorten henkinen hyvinvointi

Toiminta-ajatus: Turvallinen ja virikkeellinen lähiympäristö sekä -yhteisö edistävät hyvinvointia

Kehityskohde	Toimenpiteet	Toiminnan seuranta
Harrastamisen vaivattomuus	<ul style="list-style-type: none"> Harrastustakuu jokaiselle lapselle ja nuorelle Kunnan tilojen maksuttomuus yhdistyksille Avustusten kohdentaminen lapsiin ja nuoriin 	Kerhojen määrä ja toimivuus Tilojen käytön ja avustusten mielekkyys
Koulu-uupumuksen ja ahdistuneisuuden ehkäisy	<ul style="list-style-type: none"> Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittäminen Koulunuorisotyön mallin kehittäminen (hankesuunnitelma) Oppilaiden hyvinvointitiedon hyödyntäminen (Edulizer) Ryhmätoimintojen lisääminen KiVa-koulu -mallin mukainen kiusaamisen ehkäisy 	Hankkeen tulokset Hankkeen tulokset Mittaristomallin luominen Ryhmien määrä Mallin mukainen seuranta
Nuorten päihteiden, tupakan ja energiajuomien käyttö	<ul style="list-style-type: none"> Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman laatiminen ja sen mukaiset toimenpiteet kouluissa Etsivän nuorisotyön avoimen toiminnan ja 2. asteen laajentaminen Alkoholin, tupakan ja energiajuomien myynnin rajoittaminen Pakka-toimintamallin käyttöönotto Sähkökupakkakauppaan puuttuminen 	Alueellinen ja paikallinen seuranta Nuorisotyön dokumentointi Tieto päivittäis-tavarakauppialta
Liikuntaa harrastavien nuorten määrä ja fyysinen kunto	<ul style="list-style-type: none"> Harrastamisen mallissa matalan kynnyksen liikunnan edistäminen Liikunnallisen kesätoiminnan lisääminen Liikuntaneuvontasuosituksen mukaiset toimenpiteet Ravitsemus-hankkeen mukaiset toimenpiteet 	Liikuntakerhojen ja kesätoiminnan määrä ja mielekkyys Liikuntaneuvonnan määrä ja kokemus vaikuttavuudesta Tarkistuslista
Liikenteen turvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> Liikenneturvallisuuksuunnitelman mukaiset toimenpiteet Moottoripajatoiminnan laajentaminen 	Tarkistuslista Moottoripajan kokemukset

Työikäisten palvelukokemus

Toiminta-ajatus: Osallistuva, vastuullinen ja aktiivinen kuntalainen huolehtii itsestään ja muista

Kehityskohde	Toimenpide	Toiminnan seuranta
Perheiden yhdessä viettämä aika	<ul style="list-style-type: none"> • Perhekahviloiden ja kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen • Harrastustakuu • Perhetapahtumien lisääminen 	Perhetoiminnan ja tapahtumien määrä Harrastamisen mallin jatkaminen
Vapaaehtoisten saaminen mukaan toimintaan	<ul style="list-style-type: none"> • Yhdistysohjelman mukaiset toimenpiteet Yhteistyön tiivistäminen 3. sektorin kanssa • Vapaaehtoistyö-sivuston käytön aktivointi • Vapaaehtois- ja talkootyön arvostuksen ja edellytysten parantaminen 	Vapaaehtoisten määrä ja aktiivisuus Sivuston käyttö
Liikkumattomien aikuisten määrä	<ul style="list-style-type: none"> • Matalan kynnyksen liikunnan edistäminen • Liikuntaneuvontasuosituksen mukaiset toimenpiteet • Liikuntaolosuhteiden jatkuva kehittäminen 	Liikkuvien aikuisten määrä Olosuhteiden kunto
Osallisuuden edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Demokratiahankkeen mukaiset toimet • Viestinnän lisääminen kunnan toiminnoista • Kuntalaisten osallistamiseen erilaisia foorumeja • Yhteiset kohtaamistilat (kirjasto) 	Osallisuuden edistämisen keinojen käyttö ja määrä Kirjaston hankesuunnitelma etenee

Ikäihmisten elämänlaatu

Toiminta-ajatus: Arvokas vanhuus turvataan ennakoivasti muuttamalla palvelurakennetta

Kehityskohde	Toimenpiteet	Toiminnan seuranta
Ikäihmisten avunsaanti arjen ongelmiin	<ul style="list-style-type: none"> • Avointen palveluneuvontaa mahdollistavien tapahtumien ja kanavien lisääminen • Viestinnän parantaminen viestintäsuunnitelman mukaisesti 	Kokemus palveluneuvonnan tunnettuudesta Viestinnän saavutettavuus
Yksinäisten ikäihmisten määrä	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyön parantaminen 3. sektorin kanssa avoimen toiminnan järjestämiseksi • Vanhus- ja vammaisneuvoston vuosisuunnitelman toimenpiteet • Ystäväpalvelun aktivointi 	Koettu yhteistyön paraneminen Ikäihmisten tapahtumien määrä
Ikäihmisten toimintakyky	<ul style="list-style-type: none"> • Voimaa vanhuuteen -ohjelman mukaiset toimenpiteet: liikuntaneuvonnan ja voima- ja tasapainoryhmien lisääminen • Liukusteiden jakaminen • Esteettömyyssuunnitelman mukaiset toimenpiteet 	Liikuntaryhmien osallistujamäärä Jaettujen liukusteiden määrä Esteettömyyden parantamisen toimet
Ikäihmisten asumisen vaihtoehdot	<ul style="list-style-type: none"> • Senioriasumisen hankkeen mukaisten ehdotusten jatkokehittäminen • Asumistarpeiden esillä pitäminen 	Linjaukset ikäihmisten asumisratkaisujen jatkokehittämisestä